

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

DEPARTAMENT GOSPODARKI, SKARBU PAŃSTWA I PRYWATYZACJI

KGP-4101-04-00/2010

Nr ewid. 16/2011/P10046/KGP

Informacja
o wynikach kontroli
zabezpieczenia interesu publicznego
w związku z realizacją ustawy kompensacyjnej
wobec Stoczni Gdynia SA
oraz Stoczni Szczecińskiej Nowa Sp. z o.o.

Warszawa lipiec 2011 r.

Misja *Najwyższej Izby Kontroli jest dbałość o gospodarność i skuteczność w służbie publicznej dla Rzeczypospolitej Polskiej*

Wizja *Najwyższej Izby Kontroli jest cieszący się powszechnym autorytetem najwyższy organ kontroli państwowej, którego raporty będą oczekiwanym i poszukiwanym źródłem informacji dla organów władzy i społeczeństwa*

Dyrektor Departamentu Gospodarki,
Skarbu Państwa i Prywatyzacji

(-) Andrzej Otrębski

Akceptuję:

(-) Stanisław Jarosz

p.o. Wiceprezesa
Najwyższej Izby Kontroli

Zatwierdzam:

(-) Jacek Jezierski

Prezes

Najwyższej Izby Kontroli

Dnia 28 lipca 2011 r.

Najwyższa Izba Kontroli
ul. Filtrowa 57
02-056 Warszawa
tel. 22 444-50-00
www.nik.gov.pl

Spis treści

1. Wprowadzenie	5
2. Podsumowanie wyników kontroli	7
2.1. Ogólna ocena kontrolowanej działalności.....	7
2.2. Synteza wyników kontroli.....	8
2.3. Uwagi końcowe i wnioski	13
3. Ważniejsze wyniki kontroli	15
3.1. Charakterystyka stanu prawnego oraz uwarunkowań ekonomicznych i organizacyjnych.....	15
3.1.1. Uwarunkowania ekonomiczne i organizacyjne	19
3.1.2. Wyniki poprzednich kontroli.....	20
3.2. Istotne ustalenia kontroli	21
3.2.1. Niepowodzenie działań prywatyzacyjnych wobec stoczni.....	21
3.2.2. Kształtowanie regulacji dotyczących kompensacji	23
3.2.3. Wszczęcie postępowania kompensacyjnego	26
3.2.3.1. Przedłużenie procesu kompensacji.....	27
3.2.3.2. Wybór tymczasowego nadzorca kompensacji	29
3.2.3.3. Wybór niezależnego zarządcy kompensacji	32
3.2.4. Nadzór właścicielski MSP nad Stoczną Gdynia SA	36
3.2.5. Przygotowanie mienia stoczni do sprzedaży	37
3.2.5.1. Błędy w Planie Sprzedaży.....	39
3.2.5.2. Wyceny mienia przeznaczonego do sprzedaży.....	43
3.2.6. Sprzedaż majątku postoczniowego.....	44
3.2.6.1. Przetargi na mienie Stoczni Gdynia SA i Stoczni Szczecińskiej Nowa Sp. z o.o.	44
3.2.6.2. Lokowanie środków ze sprzedaży mienia.....	46
3.2.7. Udział inwestora katarskiego w procesie kompensacji	49
3.2.7.1. Zatrzymanie wadów	49
3.2.7.2. Działania MSP w celu dokończenia transakcji	51
3.2.7.3. Nieterminowe przekazanie do BBL przez MSP oferty sfinansowania czasowego utrzymania aktywów stoczni przez SPFG	56
3.2.8. Sprzeciw MSP wobec zamiaru nabycia mienia postoczniowego przez Port w Gdyni	57
3.2.9. Wierzytelności	58
3.2.9.1. Pomoc publiczna do zwrotu	59
3.2.9.2. Plany podziału kwot z kompensacji.....	60
3.2.10. Działalność gospodarcza stoczni w okresie kompensacji	60
3.2.10.1. Kontrakty na budowę statków.....	61
3.2.10.2. Dzierżawy mienia stoczni	62
3.2.10.3. Sprzedaż mienia poza Planem Sprzedaży	62
3.2.10.4. Zabezpieczenie mienia stoczni.....	64
3.2.11. Ochrona praw pracowniczych	64

3.2.11.1. Przejęcia pracowników spółek zależnych	65
3.2.11.2. Program Dobrowolnych Odejsć	66
3.2.11.3. Program Zwolnień Monitorowanych	67
3.2.12. Refinansowanie kosztów i wydatków kompensacji	69
3.2.12.1. Refinansowanie kosztów ARP	70
3.2.12.2. Refinansowanie kosztów BBL i stoczni	71
3.2.12.3. Niezasadne refinansowanie kosztów	73
3.2.13. Realizacja wniosków z poprzednich kontroli NIK	75
3.2.14. Umowa o dostawy gazu skroplonego z Kataru	75
3.2.14.1. Dywersyfikacja dostaw gazu	75
3.2.14.2. Przygotowanie i podpisanie umowy	77
4. Informacje dodatkowe o przeprowadzonej kontroli.....	81
4.1. Organizacja kontroli	81
4.2. Postępowanie kontrolne i działania podjęte po zakończeniu kontroli.....	81
5. Załączniki	85
5.1. Załączniki	85
5.1.1. Załącznik 1 – Wykaz skontrolowanych podmiotów oraz jednostek organizacyjnych NIK, które przeprowadziły w nich kontrole.....	85
5.1.2. Załącznik 2 – Zestawienie kwoty wartości księgowej poszczególnych pakietów/zespołów mienia SG (w zł)	86
5.1.3. Załącznik 3 – Zestawienie kwoty wartości księgowej poszczególnych pakietów/zespołów mienia SSN (w zł)	88
5.1.4. Załącznik 4 – Zestawienie cen wywoławczych oraz cen uzyskanych za sprzedane zespoły/pakiety mienia SG (w zł)	89
5.1.5. Załącznik 5 – Zestawienie cen wywoławczych oraz cen uzyskanych za sprzedane zespoły/pakiety mienia SSN (w zł)	91
5.1.6. Załącznik 6 – Wielkość i struktura przychodów oraz kosztów SG i SSN w okresie kompensacji (do sierpnia 2010)	92
5.1.7. Załącznik 7 – Szczegółowe dane o wypłatach oraz strukturze wypłaconych odszkodowań w SG i SSN.....	94
5.1.8. Załącznik 8 - wykaz wniosków pokontrolnych skierowanych po przeprowadzonej w 2008 r. kontroli <i>restrukturyzacji i prywatyzacji sektora przemysłu stoczniowego w latach 2005-2007</i>	96
5.1.9. Załącznik 9 - wykaz organów, którym przekazano informację o wynikach kontroli	97
5.1.10. Załącznik 10 - Lista osób zajmujących kierownicze stanowiska, odpowiedzialnych za kontrolowaną działalność.....	98

1. Wprowadzenie

Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 2 ust. 1 i ust. 3 *ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli*¹, przeprowadziła kontrolę *zabezpieczenia interesu publicznego w związku z realizacją ustawy kompensacyjnej*² *wobec Stoczni Gdynia SA oraz Stoczni Szczecińskiej Nowa Sp. z o.o.* (dalej: odpowiednio SG i SSN lub stocznie). Kontrola została umieszczona w planie kontroli NIK pod nr P/10/046.

Celem kontroli było dokonanie oceny zgodności z *ustawą kompensacyjną* działań podmiotu prowadzącego postępowanie kompensacyjne³ stoczni, podmiotów uczestniczących i wykonujących czynności w ramach tego postępowania oraz jego efektów. Celem kontroli było także zbadanie i dokonanie oceny działań, w wyniku których Polskie Górnictwo Naftowe i Gazownictwo SA (dalej: PGNiG) podpisało umowy o dostawy gazu skroplonego z Kataru. Przedmiotem badań w tym zakresie była w szczególności kwestia ewentualnego powiązania uczestnictwa inwestorów katarskich w przetargach na zakup majątku polskich stoczni z kontraktem na zakup gazu.

Badaniami objęto przede wszystkim działania:

- podmiotów uprawnionych do zarządzania majątkiem stoczni, tj. zarządy stoczni, tymczasowego nadzorcy, niezależnego zarządcę kompensacji, zwłaszcza w zakresie zagospodarowania majątku stoczni oraz zabezpieczenia interesów pracowników;
- Prezesa Zarządu oraz Agencji Rozwoju Przemysłu SA (dalej: ARP), w szczególności w zakresie sprzedaży majątku postoczniowego oraz nadzoru nad działaniami zarządcy kompensacji;
- Ministra Skarbu Państwa, zmierzające do sprzedaży majątku stoczni, przygotowania ustawy kompensacyjnej oraz nadzoru nad jej realizacją.

Kontrolą objęto okres od 1 stycznia 2008 r. do 29 października 2010 r., a w BudBank Leasing Sp. z o.o. – do dnia 31 marca 2011 r.⁴ Kontrola została przeprowadzona w okresie od 7 kwietnia 2010 r. do 13 stycznia 2011 r. Szczegółowy wykaz skontrolo-

¹ Dz. U. z 2007 r. Nr 231, poz. 1701 ze zm.

² Ustawa z dnia 19 grudnia 2008 r. o postępowaniu kompensacyjnym w podmiotach o szczególnym znaczeniu dla polskiego przemysłu stoczniowego Dz. U. z 2008 r. Nr 233, poz. 1569. Dalej: *ustawa kompensacyjna*.

³ Postępowanie mające na celu sprzedaż majątku stoczni, zaspokojenie roszczeń wierzycieli oraz ochronę praw pracowników stoczni.

⁴ Z uwzględnieniem okresu objętego odrębną kontrolą doraźną (I/11/005).

wanych jednostek oraz jednostek NIK, które przeprowadziły w nich kontrole, zamieszczony został w Załączniku nr 1 do niniejszej *Informacji*.

W niniejszej *Informacji* wykorzystano także ustalenia kontroli doraźnej *Działania Zarządcy Kompensacji Stoczni Gdynia SA oraz Stoczni Szczecińskiej Nowa Sp. z o.o.* (I/11/005), przeprowadzonej w Bud-Bank Leasing Sp. z o.o. z siedzibą w Warszawie w okresie od 7 kwietnia 2011 r. do 20 kwietnia 2011 r.

2. Podsumowanie wyników kontroli

2.1. Ogólna ocena kontrolowanej działalności

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie, pomimo stwierdzonych nieprawidłowości⁵, ocenia działania zarządcy kompensacji, tj. firmy Bud-Bank Leasing Sp. z o.o.⁶, Prezesa Agencji Rozwoju Przemysłu SA, pełniącego w postępowaniu kompensacyjnym rolę organu pierwszej instancji oraz obsługującej go Agencji Rozwoju Przemysłu SA, a także Ministra Skarbu Państwa jako organu, który przygotował podstawy prawne postępowania kompensacyjnego oraz sprawował nadzór nad przebiegiem tego postępowania.

Zarządca kompensacji generalnie prawidłowo wywiązał się z obowiązku przygotowania mienia stoczni do sprzedaży, podejmował intensywne działania zmierzające do upłynnienia tego majątku w zgodzie z przepisami *ustawy kompensacyjnej*, jednocześnie racjonalnie nim gospodarując i zapewniając należyłą ochronę. Prezes Agencji Rozwoju Przemysłu rzetelnie realizował obowiązki związane z weryfikacją wiarygodności zgłaszanych w postępowaniu kompensacyjnym, m.in. podejmując celową decyzję dopuszczającą możliwość ciągłego ich zgłaszania oraz zapewnił należyte wykorzystanie środków Funduszu Pracy oraz środków unijnych na wsparcie dla zwalnianych stoczniowców. Minister Skarbu Państwa działając w celu rzetelnego wykonania decyzji Komisji Europejskiej⁷, lecz pod presją czasu wyznaczonego na ich wdrożenie, w krótkim terminie opracował projekt precedensowej *ustawy kompensacyjnej*, powołał i zapewnił należyte warunki pracy obserwatorom oraz podejmował intensywne starania o pozyskanie inwestorów na zakup majątku stoczniowego.

Nieprawidłowości dotyczyły głównie stosowania przepisów *ustawy kompensacyjnej*, z których część, wskutek pośpiesznego formułowania, była nieprecyzyjna i niespójna z innymi przepisami. Ten brak precyzji skutkował m.in. zawyżeniem oraz bezzasadnym refundowaniem ze środków publicznych (Fundusz Restrukturyzacji Przedsiębiorców – dalej: FRP) części kosztów postępowania kompensacyj-

⁵ Według czterostopniowej skali ocen: pozytywna, pozytywna, pomimo stwierdzonych uchybień, pozytywna, pomimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna.

⁶ Dalej: BBL lub Bud-Bank.

⁷ Tj. decyzji Komisji Europejskiej z dnia 6 listopada 2008 r.: w sprawie pomocy państwa nr C 19/2005 udzielonej przez Polskę dla Stoczni Szczecińskiej, w sprawie pomocy państwa nr C 17/2005 udzielonej przez Polskę Stoczni Gdynia, zwane dalej decyzjami.

nego. Przy sporządzaniu planów sprzedaży zarządca kompensacji popełniał błędy, których nie skorygował Prezes ARP, gdyż nierzetelnie weryfikował te plany. Ponadto nieprzejrzyste były niektóre działania Ministra Skarbu Państwa zmierzające do pozyskania inwestora katarskiego.

Wyniki procesu kompensacji wskazują, że wierzyciele obydwu stoczni zostaną zaspokojeni w niewielkim stopniu. Ograniczone efekty, w stosunku do kwot przeznaczonych na jego realizację, przyniósł Program Zwolnień Monitorowanych, który umożliwił znalezienie nowej pracy ok. 1/3 spośród ponad 9 tysięcy zwolnionych stoczniovców.

Najwyższa Izba Kontroli nie stwierdziła nieprawidłowości w zakresie przygotowania podpisanego kontraktu na dostawę gazu skroplonego do Polski. Nie stwierdzono również powiązania tego kontraktu z uczestnictwem inwestorów katarskich w przetargach na zakup mienia postoczniowego.

2.2. Synteza wyników kontroli

1. Niepowodzeniem zakończyły się w 2008 r. starania Ministra Skarbu Państwa o znalezienie inwestora, który zagwarantowałby restrukturyzację SSN i SG bez wsparcia środkami publicznymi i zapewnił ich rentowne funkcjonowanie na konkurencyjnym rynku. Komisja Europejska (dalej: KE) nie zaakceptowała żadnego z przekazanych jej planów restrukturyzacji i zdecydowała, że udzielona wcześniej stoczniom pomoc publiczna musi zostać zwrócona. Niecelowe było zaniechanie przez stronę polską odwołania się od decyzji KE. Zaniechanie to tłumaczono m.in. tym, że decyzje były korzystne, gdyż odraczały proces egzekwowania zwrotu pomocy [str. 21 Informacji].

2. Projekt *ustawy kompensacyjnej* opracowany został na zlecenie MSP przez prywatną kancelarię prawną. Niecelowe było ograniczenie zakresu wykorzystania przy tych pracach merytorycznej wiedzy i doświadczenia pracowników departamentu nadzorującego stocznie. W konsekwencji takiego trybu prac legislacyjnych, a także działania pod presją czasu (wskutek ustalonych przez KE terminów zbycia mienia stoczni), w *ustawie kompensacyjnej* niektóre przepisy nie spełniały wymogów decyzji KE, były nieprecyzyjne lub niespójne z innymi przepisami [str. 23 Informacji].

3. Postępowanie kompensacyjne nie zakończyło się w uzgodnionym z KE terminie, tj. 31 marca 2011 r. Jest ono kontynuowane, pomimo iż zgodnie z art. 132 *ustawy kompensacyjnej* powinno zostać umorzone, jeżeli w ww. terminie sprzedaż majątku postoczniowego nie została zakończona. [str. 27 Informacji].

4. Tymczasowego nadzorcę, a następnie zarządcę kompensacji (tych samych dla obu stoczni) wybrano, pod względem formalnym, zgodnie z *ustawą kompensacyjną*. Były to jednak arbitralnie wskazane przez ARP SA osoby (tymczasowy nadzorca) lub podmioty kapitałowo od niej zależne (zarządca kompensacji) - w obydwu przypadkach bez doświadczenia w prowadzeniu likwidacji lub upadłości. Ustalono dla nich relatywnie wysokie wynagrodzenie, nie egzekwując przy tym ustanowienia realnego zabezpieczenia ewentualnych roszczeń powstałych z tytułu niewykonania lub nienależytego wykonania umowy. Były to działania nierzetelne, niecelowe i niegospodarne. Łącznie w okresie od stycznia 2009 r. do 31 marca 2011 r. wynagrodzenie zarządcy kompensacji SSN i SG wyniosło 15 mln zł brutto, a do zakończenia procesu kompensacji (przewidywanego dla SG na koniec czerwca 2011 r., a dla SSN – na koniec września 2011 r.) może wynieść 17,2 mln zł. Z tego wynagrodzenia pokrywane były m.in. koszty wynajęcia kancelarii prawnej oraz wynagrodzenia pełnomocników BBL w stoczniach [str. 29 i 32 Informacji].

5. Zarządca kompensacji racjonalnie i zgodnie z *ustawą kompensacyjną* zarządzał mieniem obydwu stoczni. Gospodarna była kontynuacja budowy trzech statków w SG raz trzech statków w SSN. W stoczniach podejmowano działania w celu maksymalizacji przychodów z zagospodarowania mienia przed jego sprzedażą. Majątek obydwu stoczni chroniony był przez firmy zewnętrzne, a ujawnione próby jego kradzieży zgłaszano organom ścigania [str. 61 i 64 Informacji].

6. Wypełnione zostały zobowiązania finansowe wobec stoczniowców, zawarte w porozumieniu strony rządowej z reprezentantami pracowników z listopada 2008 r. Prawidłowo zrealizowano: przejęcie przez stocznie pracowników ze spółek zależnych (łącznie 1 359 osób), wypłaty odszkodowań w ramach Programu Dobrowolnych Odejść (średnio 41 tys. zł na osobę) oraz wypłaty świadczeń uczestnikom Programu Zwolnień Monitorowanych. Łączne koszty ochrony praw pracowników wyniosły ok. 761 mln zł, z czego pracownikom wypłacono ok. 638 mln zł. W ocenie NIK, uwzględniającej skalę zaangażowanych na ten cel środków, wsparcie pracowników w poszukiwaniu nowego zatrudnienia nie przyniosło zadowalających rezultatów. Spośród ponad 9 tys. zwolnionych stoczniowców nową pracę znalazło niespełna 3 tys. osób [str. 64 Informacji].

7. Przy sporządzaniu planów sprzedaży mienia stocznioowego zarządca kompensacji popełnił błędy polegające m.in. na bezpodstawnym umieszczeniu w nich mienia prze-właszczonego przez SG na rzecz ARP SA oraz błędnym określeniu lokalizacji części infrastruktury kolejowej. Prezes ARP nie skorygował tych planów, ponieważ ich analiza

przed zatwierdzeniem nie była rzetelna (miała jedynie charakter formalny). W konsekwencji błędów doszło do sprzedaży przewłaszczonego dźwigu, a także do odmowy dokonywania przez sąd wpisów w księgach wieczystych sprzedanych nieruchomości [str. 39 Informacji].

8. Wycena mienia postocznego została sporządzona zgodnie z *ustawą kompensacyjną*. Cenę wywoławczą majątku wystawionego do sprzedaży przetargowej zarządca kompensacji na ogół określał jednak na podstawie oszacowania jego wartości w tzw. warunkach wymuszonej sprzedaży⁸, przyjmując, że stanowi ona 50% ceny rynkowej. W ocenie NIK, działaniem gospodarnym byłoby podjęcie próby sprzedaży majątku za wyższą cenę. Mienie SG do pierwszego planu sprzedaży wyceniono na ok. 330 mln zł (wartość księgowa ok. 222 mln zł), natomiast mienie SSN na ok. 131 mln zł (129 mln zł) [str. 43 Informacji].

9. Mienie stoczni sprzedawane było w rzetelnie przeprowadzanych procedurach przetargowych. Zrealizowano trzy procedury, ponieważ inwestor który wygrał większość przetargów w pierwszej procedurze odstąpił od transakcji. W drugiej procedurze zainteresowanie kupujących było natomiast niewielkie. Do 31 marca 2011 r., ze sprzedaży majątku obu stoczni uzyskano 567,4 mln zł brutto⁹ (446,1 mln zł w SG i 121,3 mln zł w SSN), w tym ze sprzedaży poza planami sprzedaży – ok. 36,4 mln zł (w SG – 33,1 mln zł, a w SSN -3,3 mln zł). Wartość netto sprzedanego majątku wyniosła ok. 531 mln zł (SG – 385,3 mln zł, SSN - 108,5 mln zł). Sprzedano¹⁰ ok. 90,1 % mienia Stoczni Gdynia SA i ok. 74,6 % mienia Stoczni Szczecińskiej Nowa Sp. z o.o. Nie udało się sprzedać majątku o wartości ok. 164,1 mln zł (SG – 90,1 mln zł, SSN - 74 mln zł) [str. 44 i 62 Informacji].

10. Nie sfinalizowano transakcji z inwestorami katarskimi reprezentowanymi przez firmę Stichting Particulier Fonds GREENRIGHTS (dalej: SPFG), którzy wylicytowali w pierwszej procedurze przetargowej większość mienia obu stoczni. Zatrzymane zostało wadium wpłacone w imieniu SPFG w kwocie 36,1 mln zł (26,5 mln zł w SG oraz 9,6 mln zł w SSN). Zarządca kompensacji wielokrotnie kierował do SPFG informacje o zamiarze dochodzenia odszkodowań za niedokończenie transakcji. Były to jednak działania niekonsekwentne, gdyż do dnia zakończenia kontroli nie przedstawiono

⁸ Pojęcie „wymuszonej sprzedaży” jest określone w Międzynarodowych Standardach Wyceny 2 „Wartości nierynkowe jako podstawa wyceny”. Termin „sprzedaż wymuszona” jest tam definiowany jako sprzedaż mająca miejsce w okolicznościach, w których sprzedający znajduje się pod przymusem sprzedaży i/lub odpowiedni okres ekspozycji na rynku nie jest możliwy.

⁹ Wraz z kwotą zatrzymanego wadium w wysokości 36,1 mln zł.

¹⁰ Procenty wyliczono w stosunku do łącznej wyceny z I procedury przetargowej.

SPFG szczegółowego wyliczenia kwot, które miałyby być przedmiotem roszczeń [str. 49 Informacji].

11. Minister SP podejmował intensywne działania w celu nakłonienia SPFG do sfinalizowania transakcji. Niektóre z tych działań były jednak nieprzejrzyste. Inwestorzy odstąpili od transakcji kupna wylicytowanego mienia, motywując to przede wszystkim wadami prawnymi sprzedawanego majątku stoczni. SPFG zarzucił także Ministrowi SP bezpodstawne wycofanie się z gwarancji, że SPFG będzie mógł zrezygnować z transakcji bez żadnych negatywnych konsekwencji. Minister zaprzeczył aby kiedykolwiek takich gwarancji udzielał. Przygotowywanie listu z gwarancją potwierdził jednak ówczesny Wiceprezes Zarządu ARP SA. NIK nie ustaliła stanu faktycznego w tym zakresie, ze względu na sprzeczne wyjaśnienia oraz brak dostępu do niektórych dokumentów przywoływanych przez SPFG [str. 51 Informacji].

12. SPFG zobowiązał się wobec MSP do ponoszenia kosztów utrzymania wylicytowanych aktywów SG i SSN od dnia 22 lipca 2009 r. do daty zakończenia transakcji, pod warunkiem dostarczenia w ciągu siedmiu dni oszacowania całkowitych kosztów ich utrzymania. Nierzetelnością było dostarczenie zarządcy kompensacji stosownego pisma MSP dopiero w dniu 29 lipca 2009 r., czyli w dniu upływu wyznaczonego przez inwestora terminu. Utracono więc szansę uzyskania 6,7 mln zł (koszty utrzymania majątku stoczni w okresie od 22 lipca do 17 sierpnia 2009 r.) [str. 56 Informacji].

13. Koszty procesu kompensacji przedstawione Ministrowi Skarbu Państwa do zrefinansowania z Funduszu Restrukturyzacji Przedsiębiorców wyniosły do końca I kwartału 2011 r. co najmniej 158 mln zł. Kwota ta obejmuje wydatki stoczni ujęte w złożonych wnioskach o refinansowanie z FRP w łącznej wysokości 128,4 mln zł, wydatki zarządcy kompensacji, który otrzymał ok. 11,8 mln zł oraz wydatki ARP SA¹¹ - 14,6 mln zł. NIK nie dokonała całościowej oceny legalności i gospodarności finansowania procesu kompensacji. Zarządca kompensacji o zrefinansowanie wydatków stoczni wystąpił dopiero ponad półtora roku po rozpoczęciu procesu kompensacji. Żaden z jego wniosków nie został zaakceptowany przez MSP, które stoi na stanowisku, że wydatki poniesione na kompensację przez stocznie nie podlegają refundacji z FRP bowiem stocznie osiągały z bieżącej działalności przychody pozwalające na ich pokrycie. W ewidencjach księgowych stoczni nie wyodrębniano natomiast kosztów kompensacji finansowanych z własnych środków i refundowanych ze środków FRP [str. 69 Informacji].

¹¹ Wydatki ARP SA podano wg. stanu na koniec września 2010 r.

14. W ustawie kompensacyjnej nie zostały precyzyjnie ustalone zasady refinansowania z FRP kosztów i wydatków postępowania kompensacyjnego. W ocenie NIK, wskutek przyjęcia przez MSP rozszerzającej interpretacji ustawy kompensacyjnej, do października 2010 r. z FRP bezpodstawnie zrefinansowano wydatki w łącznej kwocie ok. 2,9 mln zł [str.73 Informacji].

15. Prezes ARP wywiązał się z ustawowego obowiązku sprawdzania wierzytelności zgłoszonych wobec SSN i SG w postępowaniu kompensacyjnym oraz ich przekazywania zarządcy kompensacji, chociaż w początkowej fazie postępowania (do 30 marca 2009 r.) niektóre zgłoszenia były niekompletne. Celowe było przedłużenie pierwotnego terminu zakończenia zgłoszeń. Łączne, uznane wierzytelności obu stoczni wyniosły ok. 3 mld zł. Po uwzględnieniu aktualizacji, według stanu na dzień 31 marca 2011 r., na listach w Stoczni Gdynia SA umieszczono wierzytelności na kwotę ponad 1,8 mld zł, a łączna kwota wierzytelności w Stoczni Szczecińskiej Nowa Sp. z o.o. wyniosła prawie 1,2 mld zł. Wchodząca w skład wierzytelności kwota podlegającej zwrotowi pomocy publicznej (wraz z odsetkami liczonymi do końca 2008 r.) wyniosła około 1,15 mld zł w SG oraz ponad 0,5 mld zł w SSN. Kwoty uzyskane ze sprzedaży mienia (ok. 0,57 mld zł) wystarczą na zaspokojenie zaledwie 19% uznanych wierzytelności. Według stanu na dzień 13 kwietnia 2011 r. zarządca kompensacji wypłacił łącznie wierzycielom obydwu stoczni 348,7 mln zł, z tego wierzycielom SG SA – 294 mln zł i SSN – 54,7 mln zł [str. 58 i 60 Informacji].

16. Dostawy skroplonego gazu ziemnego (LNG) z Kataru przez budowany terminal w Świnoujściu, przewidywane od połowy 2014 r., stanowiąc będą realną dywersyfikację źródeł zaopatrzenia w to paliwo. NIK ocenia pozytywnie działania PGNiG, w wyniku których podpisany został kontrakt z dnia 29 czerwca 2009 r. Jego warunki, w tym parametry cenowe, nie odbiegają od warunków powszechnie stosowanych w handlu LNG. NIK nie stwierdziła wiarygodnych przesłanek wskazujących na związek kontraktu na dostawy gazu z postępowaniem kompensacyjnym [str. 75 Informacji].

17. Finansowe efekty kontroli wyniosły 51 729 472 zł, w tym:

- uszczuplenie aktywów - łącznie 34 047 655 zł w związku z: zaniżeniem oszacowanej ceny rynkowej ruchomości objętych zastawami rejestrowymi i 3 dźwignów w stosunku do wycen przyjętych przez ARP SA na potrzeby zabezpieczenia pożyczek udzielonych SG (27 277 246 zł); niewykorzystaniem możliwości sfinansowania przez SPFG kosztów czasowego utrzymania aktywów stoczni

(6 748 300 zł); poniesieniem dodatkowych kosztów ogłoszeń, które nastąpiły w wyniku pomyłki rzeczoznawcy wyceniającego majątek SG (11 109 zł); zrefundowaniem tymczasowemu nadzorcy faktury za wykonanie szczegółowego opisu sytuacji ekonomicznej SG bez zgody ARP (11 000 zł),

- kwoty uzyskane nienależnie - 129 235 zł z tytułu bezpodstawnie zatrzymanych wadów przez zarządcę kompensacji;
- kwoty wydatkowane z naruszeniem prawa łącznie 2 896 266 zł z tytułu wydatków i kosztów kompensacji bezpodstawnie zrefundowanych z FRP;
- kwoty wydatkowane z naruszeniem zasad należytego zarządzania finansami łącznie 14 656 316 zł, w związku z: zawyżeniem wynagrodzenia Zarządcy Kompensacji w stosunku do wynagrodzenia jakie otrzymałby syndyk na podstawie art. 162 ust. 2 ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. *Prawo upadłościowe i naprawcze* (14 470 011 zł): wynagrodzeniem nienależnie wypłaconym tymczasowemu nadzorcy stoczni przez ARP SA za cały miesiąc, w sytuacji gdy pełnił on funkcję w SSN tylko przez 14 dni, a w SG przez 13 dni. (21 910 zł); kwotą wynagrodzenia Kancelarii Prawnej obsługującej ARP niezrefundowaną w postępowaniu kompensacyjnym ze środków FRP, gdyż koszty te pokrywały się z zakresem usług świadczonych przez tę Kancelarię na rzecz MSP (164 395 zł)

2.3. Uwagi końcowe i wnioski

Postępowanie kompensacyjne, które powinno zakończyć się do 31 marca 2011 r., było po tej dacie kontynuowane. Najwyższa Izba Kontroli wnosi do Ministra Skarbu Państwa o podjęcie (w ramach nadzoru) stosownych działań zmierzających do niezwłocznego zakończenia tego postępowania poprzez jego umorzenie przez Prezesa ARP. Przedłużanie postępowania kompensacyjnego powoduje wzrost jego kosztów, m.in. w wyniku znaczącego zawyżenia wynagrodzenia zarządcy kompensacji w stosunku do wynagrodzenia jakie otrzymywałby syndyk.

Postępowanie kompensacyjne prowadzono na ogół zgodnie z *ustawą kompensacyjną*, w której jednak nie wszystkie przepisy sformułowane zostały jasno i precyzyjnie, powodując powstawanie nieprawidłowości w trakcie ich wykonywania. Większości z nich, ze względu na charakter oraz stopień zaawansowania procesu kompensacji, nie sposób już usunąć.

Wystąpiły jednak nieprawidłowości, co do których – w ocenie NIK - Minister Skarbu Państwa powinien podjąć zdecydowane działania sanacyjne. Dotyczą one nieprawidłowego (bezzasadnego) refinansowania niektórych kosztów i wydatków postępowania kompensacyjnego ze środków publicznych Funduszu Restrukturyzacji Przedsiębiorców. W tym zakresie Najwyższa Izba Kontroli wnosi do Ministra Skarbu Państwa o podjęcie zdecydowanych działań mających na celu uzyskanie zwrotu od ARP SA oraz zarządcy kompensacji bezzasadnie zrefundowanych kwot wraz z należnymi odsetkami.

Wnioski pokontrolne skierowane do skontrolowanych podmiotów przedstawiono w podrozdziale 4.2. *Informacji*.

3. Ważniejsze wyniki kontroli

3.1. Charakterystyka stanu prawnego oraz uwarunkowań ekonomicznych i organizacyjnych

W dniu 6 stycznia 2009 r. weszła w życie *ustawa z dnia 19 grudnia 2008 r. o postępowaniu kompensacyjnym w podmiotach o szczególnym znaczeniu dla polskiego przemysłu stoczniowego*. Określa ona zasady, warunki oraz tryb postępowania kompensacyjnego, rozumianego jako sprzedaż składników majątku spółek Stocznia Gdynia SA i Stocznia Szczecińska Nowa Sp. z o.o., zaspokojenie roszczeń wierzycieli stoczni i ochronę praw pracowników. Zgodnie z art. 7 *ustawy* organami właściwymi w sprawach kompensacji są minister właściwy do spraw Skarbu Państwa oraz Prezes Zarządu Agencji Rozwoju Przemysłu SA.

Minister właściwy do spraw Skarbu Państwa nadzoruje wszczęcie i przebieg postępowania kompensacyjnego, to jest organem wyższego stopnia w stosunku do Prezesa ARP, a także powołuje obserwatora spośród kandydatów uzgodnionych z Komisją Europejską, wg procedury określonej w art. 10 *ust. 1 ustawy*.

Prezes ARP prowadzi postępowanie kompensacyjne i wydaje decyzje w zakresie postępowania kompensacyjnego, tj.: wszczęcia, umorzenia i zakończenia postępowania, a także zatwierdza – w formie postanowienia - plan sprzedaży składników majątkowych stoczni oraz ustanawia tymczasowego nadzorcę. Ponadto *ustawa* włącza w prowadzenie procesu kompensacji przedstawiciela pracowników wyznaczonego przez organizacje związków zawodowych działających w stoczni (art. 11).

Wniosek o wszczęcie postępowania kompensacyjnego – po spełnieniu przesłanek określonych w art. 12 *ust. 1 ustawy* – może zgłosić w imieniu stoczni każda osoba uprawniona do reprezentacji stoczni samodzielnie lub wspólnie z innymi osobami, jak również każdy z wierzycieli stoczni albo organ/podmiot, który udzielił pomocy publicznej o wartości przekraczającej 100 tys. euro. Wniosek składa się w terminie 7 dni od daty wejścia w życie *ustawy*. Postępowanie kompensacyjne może być wszczęte także z urzędu przez Prezesa ARP zgodnie z art. 18 *ustawy*.

Rozdział 4 *ustawy* określa ustanowienie tymczasowego nadzorcy przez Prezesa Agencji oraz jego prawa i obowiązki, do których należy m.in. zabezpieczenie majątku stoczni do czasu ustanowienia zarządcy kompensacji przez wstępne zgromadzenie wierzycieli. Czynności stoczni przekraczające zakres zwykłego zarządu dokonane bez zgody tymczasowego nadzorcy są nieważne z mocy prawa – art. 20 *ust. 1*.

Zgodnie z art. 23 ust. 1 *ustawy* Prezes ARP wydaje postanowienie o wszczęciu postępowania. W rozdziale 5 uregulowane są kwestie zwołania wstępnego zgromadzenia wierzycieli oraz jego kompetencje, a także ustanowienie zarządcy kompensacji i powołanie rady wierzycieli.

Skutki wszczęcia postępowania kompensacyjnego zostały uregulowane w rozdziale 6 *ustawy*. Z dniem ustanowienia zarządcy kompensacji stocznia traci prawo zarządu oraz możliwość rozporządzania swoim majątkiem. Zgodnie z art. 33 po wszczęciu postępowania kompensacyjnego zmiana lub wygaśnięcie stosunku prawnego, którego stroną jest stocznia możliwa jest wyłącznie zgodnie z przepisami *ustawy*. Od dnia wszczęcia postępowania kompensacyjnego, aż do dnia jego zakończenia lub umorzenia nie może być ogłoszona upadłość stoczni – art. 58 *ustawy*.

Zgodnie z art. 77 zarządca kompensacji, w terminie 2 miesięcy od dnia wszczęcia postępowania, sporządza plan sprzedaży, spis znanych na dzień sporządzenia planu zobowiązań publicznoprawnych, a także zobowiązań cywilnoprawnych. Plan sprzedaży zatwierdzony jest przez Prezesa Agencji Rozwoju Przemysłu po uzyskaniu opinii rady wierzycieli i przedstawicieli pracowników. Zarządca kompensacji dokonuje sprzedaży składników majątku stoczni wyodrębnionych w planie sprzedaży (rozdział 9 *ustawy*). Sprzedaż następuje w drodze przetargu nieograniczonego, do którego – zgodnie z art. 82 ust. 1 *ustawy* - stosuje się szczególne zasady określone w tym przepisie oraz przepisy *Kodeksu cywilnego*.

W rozdziałach 10 - 14 unormowano proces sporządzenia listy wierzytelności (zgłoszenie, sprawdzanie, ustalenie, zaskarżanie, prostowanie i uzupełnianie) oraz podziału kwot uzyskanych ze sprzedaży majątku stoczni. Zgodnie z art. 106 *ustawy* na spłatę wierzycieli przeznaczają się kwoty uzyskane ze sprzedaży składników majątkowych stoczni oraz dochód uzyskany z prowadzenia lub wydzierżawienia przedsiębiorstwa stoczni, a także odsetki od tych kwot zdeponowanych na subkoncie rachunku bankowego stoczni.

Po dniu wszczęcia postępowania kompensacyjnego pracownicy podlegają ochronie na zasadach określonych w *ustawie*, w rozdziale 15. Pracownicy stoczni, z wyjątkiem zatrudnionych na okres próbny oraz zatrudnionych na podstawie umowy o pracę w celu przygotowania zawodowego, objęci są programem dobrowolnych odejść. Jeśli pracownik złożył ofertę rozwiązania stosunku pracy za porozumieniem stron w terminie wskazanym przez zarząd stoczni lub zarządcę kompensacji, przysługuje mu jednorazowe odszkodowanie (art. 118 ust. 2 *ustawy*). Ponadto pracownicy, w okresie

trwania stosunku pracy po wszczęciu postępowania kompensacyjnego oraz po rozwiązaniu lub wygaśnięciu tego stosunku pracy, są objęci przez okres 6 miesięcy, programem zwolnień monitorowanych w rozumieniu przepisów *ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy*¹².

Koszty postępowania kompensacyjnego i źródła ich finansowania określono w rozdziale 16. Zgodnie z art. 125 źródłem pokrycia kosztów i wydatków są w szczególności: bieżące przychody stoczni oraz dochód uzyskany z prowadzenia działalności na majątku stoczni w okresie poprzedzającym sprzedaż lub dochód uzyskany z wydzierżawienia na ten okres składników majątkowych stoczni, Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych (dalej: FGŚP) oraz Fundusz Restrukturyzacji Przedsiębiorców.

Na podstawie art. 126 *ustawy* z bieżących przychodów stoczni, z dochodu uzyskanego z prowadzenia działalności na majątku stoczni w okresie poprzedzającym sprzedaż lub z dochodu uzyskanego z wydzierżawienia na ten okres składników majątkowych stoczni, pokrywa się opłaty oraz koszty sądowe i administracyjne, koszty obwieszczeń i ogłoszeń oraz wydatki na wynagrodzenia członków zarządu stoczni, ekspertów zatrudnionych przez obserwatora, jak również należne od wynagrodzeń tych osób składki na ubezpieczenie społeczne, zdrowotne, na FGŚP i Fundusz Pracy. Natomiast z Funduszu Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych pokrywa się wynagrodzenia należne pracownikom stoczni od dnia 1 grudnia 2008 r. oraz odszkodowania oraz należności i świadczenia, o których mowa w ustawie, zgodnie z art. 127 *ustawy*.

Z Funduszu Restrukturyzacji Przedsiębiorców pokrywa się koszty i wydatki postępowania kompensacyjnego, nie wymienione w art. 126 i 127 *ustawy*, w szczególności koszty i wydatki niezbędne do osiągnięcia celu postępowania kompensacyjnego, wymienione w art. 124 ust. 3 pkt 1 i 5. Koszty i wydatki postępowania kompensacyjnego są określone dla każdej stoczni odrębnie.

Prezes ARP wydaje decyzję o zakończeniu postępowania kompensacyjnego, jeżeli został wykonany zatwierdzony plan podziału kwot uzyskanych ze sprzedaży majątku stoczni. Postępowanie kompensacyjne zostanie umorzone w przypadku prawomocnego orzeczenia nieważności postanowienia o wszczęciu postępowania oraz jeżeli sprzedaż majątku nie zostanie zakończona do dnia 31 maja 2009 r., chyba że Komisja Europejska wyrazi zgodę na przedłużenie postępowania kompensacyjnego (co faktycznie nastąpiło i przedłużono termin do dnia 31 marca 2011 r.).

¹² Dz. U z 2008 r. Nr 69, poz. 415 ze zm.

Przepis art. 596 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. *Kodeks cywilny*¹³ określa prawo pierwokupu jako zastrzeżenie dla jednej ze stron, uprawnienia pierwszeństwa kupna oznaczonej rzeczy na wypadek, gdyby druga strona sprzedała tę rzecz osobie trzeciej. Przepis ten również wprowadza zasadę pierwszeństwa przepisów szczególnych regulujących konkretny przypadek takiego zastrzeżenia przed przepisami *kodeksu cywilnego*.

Zgodnie z art. 598 zobowiązany z tytułu prawa pierwokupu powinien niezwłocznie zawiadomić uprawnionego o treści umowy sprzedaży zawartej z osobą trzecią. W przypadku nieruchomości prawo pierwokupu można wykonać w ciągu miesiąca, a co do innych rzeczy w ciągu tygodnia od otrzymania zawiadomienia o sprzedaży, chyba że zostały zastrzeżone inne terminy. Jeśli zobowiązany z tytułu prawa pierwokupu sprzedał rzecz osobie trzeciej bezwarunkowo albo nie zawiadomił uprawnionego o sprzedaży lub podał mu do wiadomości istotne postanowienia umowy sprzedaży niezgodnie z rzeczywistością, ponosi odpowiedzialność za wynikłą stąd szkodę. Natomiast jeśli prawo pierwokupu przysługuje *ex lege* Skarbowi Państwa lub jednostce samorządu terytorialnego, sprzedaż dokonana bezwarunkowo jest nieważna – art. 599 kc. Przez wykonanie prawa pierwokupu dochodzi do skutku między zobowiązanym a uprawnionym umowa sprzedaży tej samej treści, co umowa zawarta przez zobowiązanego z osobą trzecią. Postanowienia umowy z osobą trzecią, mające na celu udaremnienie prawa pierwokupu, są względem uprawnionego bezskuteczne (art. 600 § 1). Prawo pierwokupu jest prawem niezbywalnym w świetle art. 602 § 1 kc.

Zgodnie z art. 4 ustawy z dnia 20 grudnia 1996 r. *o portach i przystaniach morskich*¹⁴ podmiot zarządzający portem lub przystanią morską ma prawo pierwokupu przy sprzedaży nieruchomości położonych w granicach portów lub przystani morskich. W przypadku nieskorzystania z ww. prawa przez podmiot zarządzający prawo to przysługuje Skarbowi Państwa. Wykonanie prawa pierwokupu następuje przez złożenie oświadczenia w formie aktu notarialnego, w terminie 6 miesięcy od dnia otrzymania od notariusza wypisu aktu notarialnego. Skutki prawne tej czynności następują z dniem doręczenia oświadczenia stronie umowy rozporządzającej nieruchomości. Sprzedaż nieruchomości bez zachowania ww. przepisu jest nieważna.

¹³ Dz. U Nr 16, poz. 93 ze zm.

¹⁴ Dz. U z 2010 r. Nr 33, poz. 179.

*Ustawa z dnia 13 lipca 2006 r. o ochronie roszczeń pracowniczych w razie niewypłacalności pracodawcy*¹⁵ reguluje zasady, zakres i tryb ochrony roszczeń pracowniczych w razie niemożności ich zaspokojenia z powodu niewypłacalności pracodawcy.

Z dniem 4 czerwca 2009 r. weszła w życie *ustawa z dnia 24 kwietnia 2009 r. o inwestycjach w zakresie terminalu regazyfikacyjnego skroplonego gazu ziemnego w Świnoujściu*¹⁶, która określa zasady przygotowania, realizacji i finansowania inwestycji w zakresie terminalu wymaganych ze względu na istotny interes bezpieczeństwa państwa oraz inwestycji towarzyszących.

3.1.1. Uwarunkowania ekonomiczne i organizacyjne

Decyzje Komisji Europejskiej z dnia 6 września 2008 r. w sprawie K (2008) 6770 pomocy państwa nr C 19/2005 (ex N 203/05) udzielonej przez Polskę dla Stoczni Szczecińskiej oraz w sprawie K (2008) 6771 pomocy państwa nr C 17/2005 (ex N 194/2005 PL i PL 34/2004) udzielonej przez Polskę Stoczni Gdynia stanowią, iż przyznana stoczniom przez Polskę pomoc państwa w postaci m.in.: gwarancji Skarbu Państwa na budowane statki, umorzeń, rozłożeń na raty oraz odroczeń terminów zapłaty zobowiązań publicznoprawnych, dokapitalizowań oraz pożyczek dokonywanych przez właścicieli (podmioty publiczne), a także dotacji, jest niezgodna z zasadami obowiązującymi w Unii Europejskiej. Niezgodne z tymi zasadami są również wszelkie udzielone przez Polskę obydwu stoczniom gwarancje na zaliczki. Komisja Europejska zobowiązała Polskę do odzyskania od beneficjenta udzielonej pomocy publicznej wraz z odsetkami za cały okres, począwszy od dnia udostępnienia pomocy stoczniom do daty jej faktycznego odzyskania. Jednocześnie Polska zobowiązana została do anulowania wszystkich niezrealizowanych jeszcze wypłat pomocy, ze skutkiem od daty przyjęcia ww. decyzji Komisji Europejskiej. Wykonanie postanowień Komisji miało nastąpić w terminie siedmiu miesięcy od daty jej notyfikacji, tj. do dnia 6 czerwca 2009 r.

Polska została zobowiązana do wdrożenia decyzji poprzez sprzedaż aktywów stoczni po cenie rynkowej w drodze otwartej, przejrzystej, bezwarunkowej i niedyskryminacyjnej procedury przetargowej, a następnie likwidacji stoczni, bez udzielania nowej pomocy ich nabywcom. Wszelkie zobowiązania do zwrotu pomocy wynikające z decyzji Komisji Europejskiej miały być bezzwłocznie zarejestrowane przez Polskę w procedurze likwidacji stoczni. Aktywa przeniesione na nabywcę miały być wolne

¹⁵ Dz. U. Nr 158, poz. 1121 ze zm.

¹⁶ Dz. U. z 2009 r. Nr 84, poz. 700 ze zm.

od jakichkolwiek zobowiązań związanych z koniecznością spłaty bezprawnej i niezgodnej ze wspólnym rynkiem pomocy państwa udzielonej stoczni w przeszłości. Komisja Europejska miała monitorować, czy warunki te były respektowane przez władze polskie celem oceny, czy decyzja została poprawnie wdrożona.

Prowadzone równoległe z postępowaniem przed Komisją Europejską rozmowy strony rządowej z przedstawicielami związków zawodowych stoczni zakończyły się podpisaniem protokołu ustaleń w dniu 29 listopada 2008 r. Ustalono zakres programu ochrony pracowników zatrudnionych do dnia 31 października 2008 r., zarówno na czas nieokreślony, jak i określony, obejmujący: wynagrodzenia, możliwość zatrudnienia zgodnie z art. 23 *Kodeksu Pracy*, Program Dobrowolnych Odejść, odszkodowanie końcowe, możliwość przekazania pracownikom środków niezapłaconych przez pracodawcę w ramach składek (dotyczy Stoczni Gdynia SA) oraz możliwość skorzystania ze świadczenia przedemerytalnego. Przez cały okres realizacji programu kompensacyjnego (6 miesięcy) zatrudnieni mieli gwarancję wynagrodzenia, a stocznie miały być traktowane jako podmioty niewypłacalne. Przewidziano Program Zwolnień Monitorowanych (PZM), który polegać miał na wsparciu pracowników stoczni w uzyskaniu ponownego zatrudnienia. W ramach PZM przewidywano: indywidualne poradnictwo zawodowe, pośrednictwo pracy, pomoc w aktywnym poszukiwaniu pracy, szkolenie, udział w stażach zawodowych, ewentualne doradztwo gospodarcze i uzyskiwanie dotacji na zakładanie działalności gospodarczej. Uzgodniono też wysokość odszkodowań oraz postanowiono, że ochroną mogą być objęci także pracownicy spółek zależnych. Jeszcze w grudniu 2008 r. zarządy stoczni i spółek zależnych (z większościowym udziałem stoczni, których podstawowym przedmiotem działania było świadczenie usług na rzecz stoczni) miały doprowadzić do przejęcia przez stocznie pracowników zatrudnionych w tych spółkach przed dniem 31 października 2008 r., z zachowaniem dotychczasowych warunków pracy i płacy (niedopuszczalna była zmiana tych warunków na korzyść pracownika).

3.1.2. Wyniki poprzednich kontroli

W wyniku kontroli przeprowadzonych w latach 2005–2006¹⁷ NIK negatywnie oceniła realizację planów restrukturyzacji przez skontrolowane przedsiębiorstwa prze-

¹⁷ Kontrole: Nr S/05/005 pt. „Realizacja programów rządowych w zakresie funkcjonowania sektora stoczniowego w latach 2001–2005 (I półrocze)” oraz Nr P/06/126/ pt. „Wykorzystanie środków publicznych w sektorze stoczniowym w latach 2001–2005”.

mysłu stoczniowego oraz efekty ekonomiczne wykorzystania środków publicznych, pozyskanych na ten cel, w relacji do zaplanowanych efektów oraz do poniesionych nakładów. Część pomocy publicznej udzielono nielegalnie, a będące beneficjentami pomocy stocznie nie osiągnęły celów głównych restrukturyzacji, jakimi było odzyskanie płynności finansowej i prowadzenie działalności gospodarczej generującej zyski.

Po przeprowadzonej w II półroczu 2008 r. przez Delegaturę NIK w Gdańsku kontroli restrukturyzacji i prywatyzacji sektora przemysłu stoczniowego w latach 2005–2007 NIK negatywnie oceniła działania organów administracji rządowej, ARP SA, Korporacji Polskie Stocznie SA oraz zarządów spółek stoczniowych, związane z procesami restrukturyzacji i prywatyzacji sektora stoczniowego, gdyż nie osiągnięto zaplanowanych celów restrukturyzacji, w szczególności celu kluczowego, jakim było odzyskanie zdolności do prowadzenia działalności gospodarczej na zasadach rynkowych, a część pomocy publicznej na wsparcie procesów restrukturyzacji udzielona została bez decyzji Komisji Europejskiej o jej zgodności ze wspólnym rynkiem.

NIK stwierdziła, że istotnymi, jeśli nie głównymi, determinantami w działaniach organów administracji rządowej oraz zarządów spółek stoczniowych związanych z procesami restrukturyzacji i prywatyzacji sektora stoczniowego, były zachodzące w państwie zmiany polityczne i względy społeczne.

3.2. Istotne ustalenia kontroli

3.2.1. Niepowodzenie działań prywatyzacyjnych wobec stoczni

Podjęmowane przez MSP w 2008 r. działania zmierzające do zainteresowania inwestorów akcjami SG oraz udziałami SSN okazały się bezskuteczne. Nie znaleziono inwestorów zdolnych do przeprowadzenia restrukturyzacji stoczni w sposób zgodny z wymaganiami KE, tj. bez udzielenia stoczniom dalszej pomocy publicznej.

Po wycofaniu się w maju 2008 r. firmy Amber Sp. z o.o. z negocjacji w sprawie zakupu obu stoczni, Minister SP rozpoczął intensywne poszukiwania nowych inwestorów. MSP, od dnia 3 czerwca 2008 r., w codziennych raportach informowało Komisję Europejską o wszelkich działaniach podejmowanych we wznowionym procesie prywatyzacji stoczni. Warunkiem koniecznym wydania przez KE pozytywnych dla Polski decyzji w sprawie pomocy publicznej udzielonej obu stoczniom było przedstawienie przez potencjalnych inwestorów planów restrukturyzacji, które uzyskałyby akceptację Komisji.

W dniu 26 czerwca 2008 r. upłynął termin na złożenie w KE¹⁸ kompletnych planów restrukturyzacji. Plan taki dla SG przygotowany został przez firmy Polish Shipbuilding Company Sp. z o.o. oraz ISD Stocznia Sp. z o.o. (plan dla połączonych Stocznii w Gdyni i Gdańsku), a dla SSN wspólny plan opracowały firmy Mostostal Chojnice i Ulstein Verf. Dokumenty te, pomimo uzupełnień dokonanych w dniach 6 i 7 lipca 2008 r., KE odrzuciła i wstępnie orzekła zwrot pomocy publicznej udzielonej stoczniom. Poprawione plany, przedłożone Komisji w sprolongowanym terminie do dnia 12 września 2008 r., także nie uzyskały akceptacji. Przyczyną był fakt, że inwestorzy przygotowywali plany restrukturyzacji samodzielnie z założeniem dodatkowej pomocy publicznej. Wobec braku akceptacji tych planów przez KE, sfinalizowanie transakcji z którymkolwiek z inwestorów stanowiłoby naruszenie przepisów prawa wspólnotowego.

W dniu 6 listopada 2008 r. KE wydała przywołane już decyzje, uznające że pomoc publiczna udzielona obu stoczniom jest niezgodna z uregulowaniami wspólnotowymi i podlega zwrotowi. Oznaczało to zakończenie działań prywatyzacyjnych MSP wobec SG i SSN.

Minister SP nie skorzystał z przewidzianych w prawie wspólnotowym środków zaskarżenia decyzji KE w sprawie stoczni, chociaż mógł złożyć skargę o stwierdzenie nieważności decyzji KE do Sądu Pierwszej Instancji, na podstawie art. 230 *Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską*¹⁹. Mógł również wnioskować do Sądu o wydanie zarządzenia tymczasowego w celu wstrzymania wykonania decyzji Komisji (art. 242). Możliwości takie wskazywała analiza sporządzona w czerwcu 2008 r. dla Agencji Rozwoju Przemysłu SA przez firmę doradczą KPMG. Minister SP tłumaczył, iż nie dysponował informacjami, z których można byłoby wywieść przekonujące argumenty przemawiające za zaskarżeniem decyzji Komisji. Zeznania pozyskane przez NIK w trakcie kontroli wskazują na inną przyczynę braku zastosowania środka odwoławczego - w związku z tym, iż decyzje KE odraczały proces egzekwowania zwrotu udzielonej pomocy publicznej, nie wypadało się od nich odwołać.

W ocenie NIK, wykorzystanie środków odwoławczych, niezależnie od oceny szans ich skuteczności, mogłoby spowodować, iż MSP miałyby więcej czasu na przygotowanie się do wykonania decyzji KE, w tym na staranniejsze opracowanie projektu *ustawy kompensacyjnej*.

¹⁸ Zgodnie z ustaleniami i przyjętym harmonogramem prywatyzacji.

¹⁹ Dz. U. z 2004 r., Nr 90, poz. 864/31 ze zm.

3.2.2. Kształtowanie regulacji dotyczących kompensacji

Prace nad projektem *ustawy kompensacyjnej* realizowane były przez zewnętrzną kancelarię prawną²⁰. Decyzję w sprawie zlecenia prac temu podmiotowi podjął Podsekretarz Stanu w MSP, który nie wyjaśnił motywów swojej decyzji. Do prac nad przygotowaniem tekstu projektu *ustawy* w ograniczonym zakresie włączono Departament Nadzoru Właścicielskiego i Prywatyzacji II (dalej: DNWiP II), to jest komórkę organizacyjną merytorycznie odpowiedzialną za nadzór nad stoczniami. Ograniczało to możliwość składowania ewentualnych propozycji rozwiązań przez szerszy zespół pracowników.

Konsekwencją m.in. przedstawionego wyżej trybu prac legislacyjnych w projekcie ustawy, a w rezultacie w samej *ustawie kompensacyjnej*, znalazły się rozwiązania, które nie spełniały części wymogów decyzji KE. Problem ten był przedmiotem dwukrotnej sygnalizacji Dyrekcji Generalnej KE do spraw Konkurencji. W projekcie przyjęto też rozwiązania nieprecyzyjne lub niespójne z innymi przepisami.

W piśmie z dnia 17 grudnia 2008 r. (odnoszącym się do projektu ustawy) KE wyraziła zaniepokojenie tym, czy przewidziana w projekcie kwota 540 mln zł z Funduszu Restrukturyzacji Przedsiębiorców będzie przeznaczona wyłącznie na utrzymanie majątku stoczni do momentu sprzedaży. W przeciwnym przypadku, zdaniem Komisji, oznaczałoby to udzielenie nowej, niedozwolonej pomocy. Niepokój Komisji wzbudziło prawo do podejmowania niektórych decyzji przez Prezesa ARP (decyzje o szczegółach przetargu i jego zamknięciu), podczas gdy decyzje KE przewidywały, że proces sprzedaży majątku miał być prowadzony przez niezależnego zarządcę kompensacji. Ponadto, zwrócona została uwaga na definicję „zorganizowanej części przedsiębiorstwa” - Komisja przypomniła, że pakiety majątku oferowanego na sprzedaż muszą być wystarczająco małe, aby nie stanowić zorganizowanych części przedsiębiorstwa lub działalności.

Po przekazaniu przez Ministra SP *ustawy kompensacyjnej* do KE²¹, Pani Neelie Kroes – Komisarz KE stwierdziła, że część uwag Komisji Europejskiej nie została w *ustawie* uwzględniona. W konsekwencji Minister SP został poproszony o potwierdzenie, iż władze polskie nie skorzystają z przepisów ustawy sprzecznych z tymi decyzjami, tj.:

- nie zrobią użytku z przepisu art. 129 *ustawy*, który (zdaniem KE) przewiduje możliwość udzielenia stoczniom dalszej pomocy operacyjnej;
- nie zastosują przepisów art. 76 ust. 5 *ustawy* w sposób uniemożliwiający spełnienie warunku, aby pakiety majątku oferowanego na sprzedaż były wystarczająco małe, żeby nie stanowić zorganizowanych części przedsiębiorstwa lub działalności;

²⁰ W ramach umowy o świadczenie usług Nr MSP/FSP/311-00/2008 z dnia 10 października 2008 r., obowiązującej do dnia 31 grudnia 2009 r.

²¹ Pismo z dnia 30 grudnia 2008 r. znak MSP/DNWiP2/6889/08.

- nie zastosują przepisów *ustawy* (przykładowo art. 82 ust. 1 pkt. 1 i 6), w sposób mający na celu ograniczenie uprawnień zarządcy kompensacji w podejmowaniu decyzji dotyczących sprzedaży majątku.

W obydwu pismach zawarto klauzule uprzedzające, że wykonanie decyzji KE niezgodnie z ustalonymi w nich warunkami, może stanowić podstawę do wszczęcia procedury przed Europejskim Trybunałem Sprawiedliwości.

Minister SP argumentował, że nieuwzględnienie w projekcie *ustawy* postanowień decyzji KE wynikało z (...) *przyjęcia rozwiązań najwłaściwszych z punktu widzenia celu ustawy*. Wyjaśnił też, że na gruncie przepisów polskiego prawa cywilnego nie istnieje pojęcie *zorganizowanej części przedsiębiorstwa*. Jest ono właściwe dla prawa podatkowego. Ponadto żaden z pakietów sprzedawanych w ramach odrębnych przetargów nie stanowił ani przedsiębiorstwa, ani zorganizowanej części przedsiębiorstwa. Minister uznał ponadto, że chociaż postępowanie kompensacyjne prowadzone jest przez niezależnego zarządcę kompensacji, zasadne było stworzenie systemu nadzoru, który umożliwiłby kontrolę jego działań.

W ocenie NIK, argument dotyczący przyjęcia w *ustawie* niektórych *najwłaściwszych rozwiązań*, częściowo sprzecznych z decyzjami KE, wskazuje, że strona polska nie traktowała bezkrytycznie postanowień tych decyzji jako optymalnych. Uzasadniało to skorzystanie w odniesieniu do tych decyzji ze środków zaskarżenia. Argument Ministra SP o konieczności pilnego uchwalenia ustawy w celu rozpoczęcia wdrażania przedmiotowych decyzji jest argumentem ważkim, jednakże nadzorujący prace legislacyjne w MSP Podsekretarz Stanu powinien tak zorganizować prace nad projektem, aby możliwe było ich prowadzenie i terminowe ukończenie, przy pełnym wykorzystaniu doświadczeń wyspecjalizowanych komórek organizacyjnych Ministerstwa oraz w pełni zgodnie z decyzjami KE.

MSP zaproponowało w projekcie *ustawy* niezgodny z decyzjami KE sposób naliczania odsetek od kwot podlegających zwrotowi (co dotyczyło m.in. kwot udzielonej stoczniom pomocy publicznej, o których mowa w decyzjach KE).

Na mocy decyzji KE, Rzeczpospolita Polska zobowiązana jest doliczyć do podlegających zwrotowi kwot odsetki liczone od dnia udostępnienia pomocy danej stoczni do daty jej faktycznego odzyskania. W projekcie *ustawy* przyjęto natomiast rozwiązanie, że wszelkie odsetki będą naliczane jedynie do dnia wszczęcia postępowania kompensacyjnego. Minister SP stwierdził jedynie, że (...) *przyjęto, iż kwestie te nie będą rozstrzygnięte w ustawie kompensacyjnej*. Wbrew tym wyjaśnieniom kwestia odsetek została jednak w *ustawie* uregulowana zgodnie z projektem, a więc niezgodnie z decy-

zjami KE (art. 57 ust. 1, pkt 3, art. 35 ust. 1, art. 97 ust. 2). W konsekwencji, w dniu rozpoczęcia procesu kompensacji stocznie zaniechały tworzenia rezerw na odsetki od udzielonej pomocy publicznej.

Projekt *ustawy kompensacyjnej* (art. 10 ust. 5) ustalał, iż obserwator (jako podmiot postępowania kompensacyjnego) podlega ograniczeniom i wymaganiom określonym dla osób, o których mowa w art. 1 *ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o ograniczeniu prowadzenia działalności gospodarczej przez osoby pełniące funkcje publiczne*²².

Przepis ten został wprowadzony do *ustawy kompensacyjnej*, co oznacza, że obserwator ma m.in. obowiązek składania oświadczeń majątkowych, podobnie jak inne osoby objęte *ustawą antykorupcyjną*. W projekcie ustawy (a w konsekwencji w *ustawie kompensacyjnej*) nie sprecyzowano jednak podmiotu, któremu obserwatorzy powinni złożyć takie oświadczenia, w związku z czym obowiązek ten nie był realizowany. Brak wskazania podmiotu właściwego do przyjmowania oświadczeń od obserwatorów oraz fakt, iż nie są oni pracownikami żadnego z podmiotów biorących udział w postępowaniu kompensacyjnym faktycznie uniemożliwiał stosowanie sankcji przewidzianych *ustawą antykorupcyjną* za niedopełnienie tego obowiązku.

Projekt *ustawy* (a w konsekwencji *ustawa kompensacyjna*) zawierał ograniczenia ukierunkowane na eliminowanie konfliktu interesów poprzez zakaz pełnienia funkcji zarządcy kompensacji przez osoby powiązane rodzinnie z wierzycielami i dłużnikami stoczni oraz jej zarządem (art. 65 ust. 2). W projekcie, a w konsekwencji w *ustawie*, nie ustanowiono jednak takich ograniczeń w odniesieniu do związków kapitałowych kandydata na zarządcę kompensacji z wierzycielami i dłużnikami stoczni. Powiązania takie występują pomiędzy zarządcą kompensacji – Spółką Bud-Bank Leasing Sp. z o.o. i Agencją Rozwoju Przemysłu SA, która nie tylko jest wierzycielem obu stoczni, ale także pośrednio właścicielem spółki BBL.

W projekcie *ustawy kompensacyjnej* (a w konsekwencji i w *ustawie*) nie przewidziano trybu zbywania składników majątkowych stoczni poza planem sprzedaży. W trakcie postępowania kompensacyjnego sprzedaż taka okazała się natomiast niezbędna.

Projekt (*ustawa kompensacyjna*) nie określał szczegółowo terminów przekazywania na wydzielone subkonto dochodów uzyskanych z prowadzenia lub wydzierżawienia przedsiębiorstw obu stoczni (zagadnienie to reguluje przepis art. 106 *ustawy*). W konsekwencji dochody nie były tam przekazywane.

²² Dz. U. z 2006 r. Nr 216, poz. 1584 ze zm. Dalej: *ustawa antykorupcyjna*.

3.2.3. Wszczęcie postępowania kompensacyjnego

W dniu 6 stycznia 2009 r. zarządy Stoczni Szczecińskiej Nowa Sp. z o.o. oraz Stoczni Gdynia SA złożyły do Prezesa ARP kompletne, prawidłowo wypełnione wnioski o wszczęcie postępowania kompensacyjnego.

W dniu 7 stycznia 2009 r. Prezes ARP wydał postanowienia o wszczęciu postępowania kompensacyjnego w stosunku do SSN i SG²³, zwołując wstępne zgromadzenie wierzycieli spółki SSN w dniu 21 stycznia 2009 r. i spółki SG w dniu 20 stycznia 2009 r. Zgodnie z dyspozycją art. 24 ust. 6 *ustawy kompensacyjnej* Prezes ARP przekazał obserwatorom²⁴ (powołanym przez Ministra SP w uzgodnieniu z Komisją Europejską na mocy art. 10. ust 1 *ustawy kompensacyjnej*) postanowienia o wszczęciu postępowania kompensacyjnego wobec SSN i SG.

W przywołanym już (w punkcie 3.1.1) protokole ustaleń z rozmów strony rządowej z przedstawicielami związków zawodowych obu stoczni zapisano, że w postępowaniu kompensacyjnym będą uczestniczyć przedstawiciele pracowników wyznaczani przez zarządy zakładowych organizacji związków zawodowych działających w stoczniach.

Prezes ARP nie mógł wykonać ustawowego obowiązku (art. 23. ust 6) przekazania postanowień o wszczęciu postępowania kompensacyjnego wobec SSN i SG przedstawicielom pracowników SSN i SG, ze względu na niewyłonienie jednego przedstawiciela pracowników dla każdej ze stoczni (organizacje związkowe proponowały po dwóch przedstawicieli). Prezes ARP nie występował także o opinie przedstawicieli pracowników, co do przedstawionych przez zarządcę kompensacji planów sprzedaży majątku stoczni.

W skierowanym do Sejmu projekcie *ustawy kompensacyjnej*, w art. 11 przewidziano, że przedstawiciele pracowników (wyznaczeni przez zarządy organizacji związkowych działających w stoczniach) mają prawo monitorować przebieg procesu kompensacyjnego pod względem zapewnienia ochrony praw pracowniczych. W projekcie użyto liczby mnogiej, co oznaczało, że każda z działających w stoczniach organizacji związkowych miała mieć prawo do wyznaczenia swojego przedstawiciela. W toku prac parlamentarnych, motywując to względami poprawnej legislacji, liczbę mnogą (przedstawiciele) zastąpiono liczbą pojedynczą. Poprawka ta, pomimo krytycznych uwag reprezentantów związków zawodowych, została zaakceptowana przez uczestniczącego

²³ Opublikowano je w Monitorze Sądowym i Gospodarczym w dniu 13 stycznia 2009 r. oraz w prasie ogólnopolskiej i lokalnej w dniu 14 stycznia 2009 r.

²⁴ Obserwator jest zobowiązany, na podstawie art. 10 ust. 6 *ustawy kompensacyjnej*, do przekazywania Komisji Europejskiej miesięcznych raportów z monitorowania postępowania kompensacyjnego.

w tych pracach Podsekretarza Stanu w MSP. Stwierdził on, że zmieniony zapis nie stanowi przeszkody, aby w postępowaniu kompensacyjnym strona społeczna była reprezentowana przez więcej niż jednego przedstawiciela. W *ustawie kompensacyjnej* przepis art. 11 ma brzmienie zgodne z wniesioną poprawką.

Tymczasem Prezes ARP zastosował wykładnię gramatyczną przepisów ustawowych i przyjął, że wskazanie przez organizacje związkowe więcej niż jednego przedstawiciela pracowników dla każdej stoczni jest wbrew *ustawie*. Uwzględniając tę rację, NIK ocenia jednak, że ówczasie celowe było podjęcie przez Prezesa ARP (samodzielnie lub w porozumieniu z Ministrem SP) próby mediacji z organizacjami związkowymi w celu osiągnięcia konsensusu umożliwiającego zapewnienie udziału pracowników SSN i SG w postępowaniu kompensacyjnym, zgodnie z przepisami *ustawy* i uzgodnieniami rządu ze stroną związkową.

Zdaniem NIK, w sytuacji niepowołania reprezentanta pracowników nie było przeszkód, aby stosowne informacje i wnioski o wyrażenie opinii kierować do wszystkich organizacji związkowych w stoczniach zapewniając zgodność działań z intencją ustaleń ze stroną społeczną.

3.2.3.1. Przedłużenie procesu kompensacji

Termin zakończenia procesu kompensacji w SG SA i SSN nie został określony, gdyż - wg wyjaśnień²⁵ BBL - zależy on od przebiegu procedur sądowych będących konsekwencją wnoszenia przez wierzycieli odwołań do list wierzytelności i planów podziału, oraz że możliwe jest jedynie przybliżone podanie przewidywanych dat zakończenia postępowania kompensacyjnego, które może się zakończyć dla SG SA w czerwcu 2011 r., a dla SSN we wrześniu 2011 r.,

Zarządca Kompensacji poinformował Prezesa ARP (w dniu 22 lutego 2011 r.) oraz Ministra Skarbu Państwa (w dniu 15 marca 2011 r.) o stanie zaawansowania procesu kompensacji oraz o braku możliwości jego zakończenia do dnia 31 marca 2011 r. W dniu 29 marca 2011 r. Minister SP skierował do Wiceprzewodniczącego Komisji Europejskiej Sekretarza ds. Konkurencji - Joaquin Almunia informację, że z uwagi na zapisy *ustawy kompensacyjnej* nie jest możliwe wydanie decyzji o umorzeniu lub zamknięciu postępowania kompensacyjnego oraz poinformował m.in., że:

- w związku z dokonaniem sprzedaży składników majątkowych stoczni na zasadach określonych w *ustawie kompensacyjnej* nie istnieją przesłanki do jego umo-

²⁵ Wyjaśnienie Zarządu BBL z dnia 13 marca 2011 r. L. dz. 426(s)2011.

rzenia (zgodnie z art. 132) ani zakończenia (zgodnie z art. 130), gdyż nie został zatwierdzony plan podziału; wydanie przez Prezesa ARP SA decyzji o zakończeniu postępowania kompensacyjnego będzie mogło nastąpić dopiero po uprawomocnieniu się i wykonaniu ostatecznego planu podziału (tj. kat. II w Gdyni oraz kat. III w Szczecinie) i po realizacji czynności sądowych związanych z zatwierdzeniem poszczególnych planów podziału;

- stan środków pieniężnych SG wynosi 468,7 mln zł, a SSN 148,8 mln zł; do podziału pomiędzy wierzycieli SG planowane jest ok. 90% posiadanych przez stocznię środków; niepodzielone kwoty pokryją koszty postępowania upadłościowego, a ich wysokość będzie zweryfikowana przez Sąd w ostatecznych planach podziału środków uzyskanych w wyniku kompensacji.

Minister SP wyjaśnił²⁶, że *jakikolwiek działanie, mające na celu zakończenie postępowania w momencie, kiedy część wierzytelności została wypłacona, a dalsze wypłaty powinny zostać dokonane w najbliższym czasie, byłoby ze szkodą dla pozostałych wierzycieli i stałoby w sprzeczności z Decyzjami Komisji Europejskiej.(...) Polska poinformowała Służby Komisji Europejskiej, że postępowanie kompensacyjne w swej zasadniczej części zostało zakończone. Natomiast ostateczna decyzja właściwego organu o zakończeniu procesu zostanie wydana niezwłocznie po realizacji czynności sądowych związanych z zatwierdzaniem poszczególnych planów podziału. Jednocześnie Minister Skarbu Państwa zwrócił się do Komisji Europejskiej z prośbą o przyjęcie przedstawionych informacji i akceptację sposobu postępowania. Służby Komisji nie udzieliły jeszcze odpowiedzi w przedmiotowej sprawie.*

Prezes ARP SA wskazał natomiast²⁷, że *art. 132 (...) w sposób enumeratywny wskazuje przesłanki do wydania (...) decyzji o umorzeniu postępowania kompensacyjnego tj. prawomocne orzeczenie o nieważności postępowania lub nie zakończenie sprzedaży majątku do dnia 31 maja 2009 r., chyba że KE wyrazi zgodę na przedłużenie postępowania kompensacyjnego. Wobec nie zaistnienia żadnej z powyższych przesłanek brak jest podstaw do wydania przez Prezesa Agencji decyzji o umorzeniu postępowania kompensacyjnego.(...) Prezes Agencji nie otrzymał z Ministerstwa Skarbu Państwa informacji o uzyskaniu zgody Komisji Europejskiej, dotyczącej przedłużenia procesu kompensacji poza termin 31 marca 2011 r.*

²⁶ Pismo znak BK-LM-0920-3/11 (MSP/BK/985/11) z dnia 20 kwietnia 2011 r.

²⁷ Pismo ARP/IK-JPS/2800/2011/PKW z dnia 15 kwietnia 2011 r.

NIK stoi na stanowisku, że postępowanie kompensacyjne powinno zostać zakończone najpóźniej do dnia 31 marca 2011 r., a wobec niewykonania planów podziału oraz upływu terminu sprzedaży majątku - powinno zostać umorzone. Takie stanowisko wyraził też Wiceprzewodniczący Komisji Europejskiej, który w piśmie z dnia 28 kwietnia 2010 r. do Ministra SP, wskazał *niezależnie od tego, czy władze polskie zdecydują się przeprowadzić dodatkowy przetarg na mocy obowiązujących zasad kompensacyjnych, nadal wymagane będzie zakończenie realizacji całego procesu wdrożeniowego (w tym wszczęcie postępowania upadłościowego) do końca marca 2011 r.*

3.2.3.2. Wybór tymczasowego nadzorcy kompensacji

Nierzetelny i niecelowy był sposób wyłonienia zarówno tymczasowego nadzorcy, jak i zarządcy kompensacji obu stoczni, a niegospodarne ustalenie im wysokiego wynagrodzenia bez należytego uzasadnienia. Wyboru dokonano w sposób arbitralny, bez jakiegokolwiek postępowania konkurencyjnego, a podmioty wybrane przez ARP były z nią powiązane i nie miały doświadczenia w prowadzeniu likwidacji lub upadłości.

Tymczasowy nadzorca SSN i SG w chwili podjęcia obowiązków był Prezesem Zarządu Polskiego Centrum Operacji Kapitałowych Sp. z o.o., tj. spółki zależnej od ARP SA. Spółka Bud-Bank Leasing Sp. z o.o., której kandydatura na zarządcę kompensacji SSN i SG została wskazana przez ARP na wstępnych zgromadzeniach wierzycieli, również była zależna od ARP, a Prezesem Zarządu tej spółki, w dniu 23 stycznia 2009 r., została ta sama osoba, która wykonywała obowiązki tymczasowego nadzorcy stoczni.

Tymczasowemu nadzorcy ustalono wynagrodzenie w wysokości maksymalnie dopuszczalnej przez przepisy, czyli 12-krotność przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw²⁸ oraz zagwarantowano zwrot kosztów, w tym również związanych z wynagrodzeniem podwykonawców²⁹.

Zdaniem Prezesa Zarządu ARP, przyczyną takiego sposobu wyboru tymczasowego nadzorcy były ograniczenia czasowe, ponieważ *ustawa kompensacyjna* weszła w życie w dniu 6 stycznia 2009 r. i w tym samym dniu wydane zostały postanowienia Prezesa ARP o ustanowieniu tymczasowego nadzorcy w SG oraz SSN. NIK zwraca jednak uwagę, że ARP uczestniczyła w pracach legislacyjnych i uzgodnieniach między-

²⁸ Bez wypłat nagród z zysku w czwartym kwartale 2008 r., ogłoszonego przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego.

²⁹ Łącznie ARP wypłaciła tymczasowemu nadzorcy 87 022 zł (w tym: wynagrodzenie tymczasowego nadzorcy – 39 837 zł, wynagrodzenie podwykonawców – 43 420 zł oraz koszty podróży służbowych, diety i noclegi 3 765 zł).

resortowych nad projektem *ustawy kompensacyjnej*. I choć ostateczna jej treść zawierała zmiany w stosunku do projektu rządowego, to nie były to różnice wykluczające sens oraz możliwość wyprzedzającego przeprowadzenia postępowania w celu wyłonienia najlepszego z możliwych kandydatów na tymczasowego nadzorcę, a następnie na zarządcę kompensacji. Tymczasem rozmowy przeprowadzono tylko z jedną osobą, którą następnie powołano na tymczasowego nadzorcę obu stoczni.

Zdaniem przedstawiciela ARP wysokość wynagrodzenia tymczasowego nadzorcy uzasadniona była nakładem jego pracy, znaczącym rozmiarem odpowiedzialności, precedensowym charakterem postępowania kompensacyjnego, specyfiką branży, włącznie z koniecznością dokończenia budowy statków, olbrzymim rozmiarem przedsiębiorstwa stoczni, napiętym harmonogramem określonym decyzją KE i *ustawy kompensacyjnej*. W stosownych umowach ustalono, że tymczasowy nadzorca zobowiązany jest do wykonywania czynności wymienionych w rozdziale 4 *ustawy kompensacyjnej*, natomiast w § 4 ust. 1 postanowiono, że w celu realizacji umowy Zleceniobiorca, za zgodą Zleceniodawcy, ma prawo zlecić innym podmiotom wykonanie czynności koniecznych do wykonania umowy, a uzgodnione z ARP koszty wykonania tego zlecenia będą stanowiły koszty postępowania kompensacyjnego.

Obciążenie jednej osoby zadaniami tymczasowego nadzorcy spowodowało, że był on zmuszony do korzystania z usług podwykonawców oraz z usług doradczych. Za usługi te ARP zapłaciła łącznie ponad 43 tys. zł, a więc więcej, niż za usługi samego tymczasowego nadzorcy, któremu wypłacono niespełna 40 tys. zł.

W ocenie NIK niecelowe i pozbawione podstawy prawnej było zlecenie przez Prezesa ARP i ARP³⁰, na podstawie umów o dzieło z dnia 12 stycznia 2009 r., wykonania przez podwykonawców tych samych zadań, do których realizacji zobowiązany był tymczasowy nadzorca. Przedmiotem umów było sprawdzenie stopnia zabezpieczenia majątku stoczni oraz wykonanie dokładnie tych samych zadań, które wymieniono w § 2 ust. 3 umów zawartych z tymczasowym nadzorcą. Obydwaj podwykonawcy, w okresie obowiązywania zawartych z nimi umów, byli członkami Rady Nadzorczej Bud-Banku.

W ocenie NIK, zawarcie umów z podwykonawcami, należało do kompetencji Tymczasowego Nadzorcy, a wydatki ten cel powinny być poniesione w ramach przysługującego mu wynagrodzenia (art. 68 ust.1 w zw. z art. 18 ust. 2 *ustawy kompensacyjnej*). ARP argumentowała, że gdyby umowy zawierał osobiście tymczasowy nadzorca, musiałby - jako osoba fizyczna - dokonywać szeregu czynności natury formalno-

³⁰ Tak nazwany został w umowie zleceniodawca.

podatkowej, jak odprowadzenie zaliczki na podatek dochodowy dla przyjmującego zlecenie, wystawić dokument rozliczeniowy podatku na koniec roku podatkowego. NIK ocenia jako niecelowe dążenie ARP do zwolnienia tymczasowego nadzorcy z obowiązków, które spoczyłyby na nim po podpisaniu umów z podwykonawcami. Miał on za wykonanie zadań otrzymać najwyższe możliwe wynagrodzenie, a także zwrot kosztów, w tym związanych z wynagrodzeniem podwykonawców. Okoliczności te przemawiały za tym, aby to tymczasowy nadzorca ponosił pełną odpowiedzialność za pracę podwykonawców i dochodził ewentualnych roszczeń.

Niecelowe i niegospodarne było zrefinansowanie przez ARP faktury za wykonanie szczegółowego opisu sytuacji ekonomicznej SG wystawionej przez Korporację Polskie Stocznie SA (dalej: KPS) na kwotę 13,4 tys. zł na podstawie umowy zawartej przez tymczasowego nadzorcę z KPS. Umowa ta zawarta została bez wymaganej zgody ARP i bez uzgodnienia z Agencją kosztów wykonania zlecenia.

Zdaniem przedstawiciela ARP formalne powiadomienie o skorzystaniu z usług doradczych KPS zostało dokonane w piśmie tymczasowego nadzorcy z dnia 20 kwietnia 2009 r., a potwierdzeniem zgody na ww. działania jest podpis na fakturze Wiceprezesa Zarządu ARP. Miało to jednak miejsce po, a nie przed dokonaniem wydatku, co NIK oceniło jako naruszenie umowy o sprawowanie funkcji tymczasowego nadzorcy. W tej sytuacji racjonalnym działaniem ARP byłaby odmowa zwrotu równowartości tego wydatku. NIK zwraca uwagę, iż MSP odmówiło refundacji tej kwoty z FRP.

W ocenie NIK niezgodne z *ustawą kompensacyjną* (art. 68) i niegospodarne było wypłacenie tymczasowemu nadzorcy wynagrodzenia za wykonywanie jego funkcji wobec obu stoczni za cały miesiąc, w sytuacji gdy faktycznie pełnił ją w SSN tylko przez 14 dni, zaś w SG przez 13 dni. W ocenie NIK, wynagrodzenie powinno być adekwatne do faktycznego czasu wykonywania czynności.

Niezasadne było wliczenie do czasu sprawowania funkcji tymczasowego nadzorcy okresu po ustanowieniu zarządcy kompensacji obu stoczni, tj. odpowiednio po dniu 20 i 21 stycznia 2009 r., kiedy nadzorca sporządzał jedynie sprawozdanie z wykonanych czynności. *Ustawa kompensacyjna* wskazuje (art. 22), że tymczasowy nadzorca pełni funkcję jedynie do momentu powołania zarządcy kompensacji, a w katalogu czynności tymczasowego nadzorcy (art. 19) nie wymieniono czynności sporządzania sprawozdania. W ocenie NIK wynagrodzenie zawyżono o 21 910 zł³¹, a refundacja tej kwoty przez MSP ze środków FRP była niecelowa i niegospodarna.

³¹ Do wyliczenia przyjęto kwotę 663,96 zł dziennie przy 30 dniach w miesiącu.

3.2.3.3. Wybór niezależnego zarządcy kompensacji

W dniu 20 stycznia 2009 r. odbyło się wstępne zgromadzenie wierzycieli SG, a w dniu 21 stycznia 2009 r. - wstępne zgromadzenie wierzycieli SSN.

We wstępnym zgromadzeniu wierzycieli SG miało prawo uczestniczyć 547 wierzycieli reprezentujących 1 618 905 485 głosów, a faktycznie wzięło udział 22 wierzycieli reprezentujących 1 439 856 559, tj. 89% głosów. We wstępnym zgromadzeniu wierzycieli SSN miało prawo uczestniczyć 296 wierzycieli reprezentujących 713 050 132 głosy, a wzięło w nim udział 11 wierzycieli reprezentujących 675 718 424, tj. 94% wszystkich głosów.

W trakcie zgromadzeń osoby reprezentujące ARP zgłosiły Bud-Bank jako kandydata na zarządcę kompensacji SSN i SG. Innych kandydatur nie zgłoszono, w związku z czym firma ta została wybrana. BBL spełniał wymagania określone w art. 64 ust. 2 *ustawy kompensacyjnej*. Członek jej Zarządu, a następnie - od dnia 23 stycznia 2009 r., jego Prezes - w czerwcu 2007 r. uzyskał wpis na listę syndyków masy upadłości przy Sądzie Okręgowym w Warszawie. Wcześniej nie prowadził jednak jakiegokolwiek upadłości ani likwidacji.

Kluczowa rola zarządcy kompensacji w postępowaniu kompensacyjnym oraz zagwarantowana mu ustawowo niezależność były - zdaniem NIK- czynnikami, które obligowały, aby wybór kandydatów na te funkcje był szczególnie dobrze przemyślany. Prezes ARP wyjaśnił, że ARP zgłosiła spółkę Bud-Bank w przekonaniu co do jej możliwości organizacyjnych i kadrowych. Wybór ten, zdaniem ARP, zapewniał jednolitość realizacji postępowania kompensacyjnego w obu stocznicach, a w ARP nie dostrzegano potrzeby i uzasadnienia dla poszukiwania innych kandydatur. NIK negatywnie, pod względem celowości, ocenia arbitralność tej decyzji. ARP nie podjęła nawet próby dokonania konkurencyjnego wyboru spośród innych kandydatów, w tym takich, którzy mieli doświadczenie w prowadzeniu procesu upadłości.

Niecelowe i niegospodarne było przyjęcie przez ARP warunków finansowych zaproponowanych w ofertach BBL dotyczących wykonywania czynności zarządcy kompensacji. ARP zgodziła się bez negocjacji na zaproponowane wynagrodzenie, tj. 300 tys. zł plus VAT, a od 1 sierpnia 2009 r., w związku ze zmniejszonym zakresem

zadań, 220 tys. zł plus VAT miesięcznie za każdą ze stoczni³². Od dnia 1 lutego 2011 r. wynagrodzenie zarządcy kompensacji każdej ze stoczni obniżono do 190 tys. zł netto.

Zdaniem ARP, żądana kwota mieściła się w granicach wynagrodzenia, jakie otrzymałby syndyk i dlatego jej nie kwestionowano. Argumentacja ta nie jest trafna, bowiem całkowite wynagrodzenie BBL wielokrotnie (ponad 18 razy) przekroczy kwotę, którą otrzymałby syndyk. Wynagrodzenie zarządcy kompensacji SG za okres od momentu powołania do końca marca 2011 r. wyniosło ok. 7,5 mln zł. Do zakończenia procesu kompensacji SG (przewidywanego na koniec czerwca 2011 r.) wynagrodzenie BBL wyniesie łącznie ok. 8,2 mln, co stanowić będzie w przybliżeniu 3,7% wartości księgowej mienia przeznaczonego do sprzedaży w tej stoczni (w dacie zawarcia umowy). Wynagrodzenie zarządcy kompensacji SSN za analogiczny okres (przy czym zakończenie procesu kompensacji SSN przewiduje się na koniec września 2011 r.) wyniesie prawdopodobnie niecałe 9 mln zł (6,9% wartości księgowej mienia). Zgodnie z art. 162 ust. 2 *ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. Prawo upadłościowe i naprawcze*³³ wynagrodzenie syndyka masy upadłości jest natomiast ograniczone do stu czterdziestokrotności przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia³⁴ i w dacie umowy z zarządcą kompensacji mogło maksymalnie wynosić ok. 465 tys. zł za każdą ze stoczni, czyli łącznie niespełna 930 tys. zł. Oszacowane wynagrodzenie BBL jako zarządcy kompensacji w obu stoczniach do dnia przewidywanego zakończenia procesu kompensacji wyniesie ogółem 17,2 mln zł. Kwoty te są więc zupełnie nieporównywalne.

Zdaniem Prezesa ARP, Agencja nie mogła jednostronnie zmienić ani wysokości wynagrodzenia zarządcy kompensacji, ani jakichkolwiek innych postanowień zawartej z nim umowy. M.in. dlatego, w ocenie NIK, celowe było przeprowadzenie naboru konkurencyjnego, w którym elementem oferty potencjalnych kandydatów na zarządców powinna być także wysokość wynagrodzenia.

Zgodnie z § 9 ust. 7 umów dotyczących sprawowania funkcji zarządcy kompensacji, BBL zobowiązał się do ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej członków władz zarządcy za szkody wyrządzone w następstwie działań lub zaniechań przy wykonywaniu czynności zarządcy kompensacji. Z obowiązku tego Bud-Bank nie wywiązał

³² Łączne wynagrodzenie BBL za pełnienie funkcji zarządcy kompensacji obu stoczni za okres od dnia 21 stycznia 2009 r. do końca marca 2011 r. wyniosło łącznie 14 984 709,34 zł brutto.

³³ Dz. U. z 2009 r. Nr 175 poz. 1361.

³⁴ Łączna kwota wynagrodzeń przyznanych w postępowaniu nie może przekroczyć 3% funduszów masy upadłości oraz sum uzyskanych z likwidacji rzeczy i praw obciążonych rzeczowo. Wysokość wynagrodzenia syndyka, nadzorca sądowego i zarządcy nie może przekroczyć stu czterdziestokrotności przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw bez wypłat nagród z zysku w czwartym kwartale roku poprzedniego, ogłoszonego przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego.

się. ARP uznała argument zarządcy kompensacji, iż nie udało się znaleźć instytucji finansowej gotowej zawrzeć umowę ubezpieczenia.

Ubezpieczyciele, do których zarządca zwrócił się z zapytaniem ofertowym, odmówili ubezpieczenia motywując to nieznaną instytucji postępowania kompensacyjnego i nieznaną instytucją ryzyk z tym związanych albo zaproponowali składki ubezpieczeniowe w wysokości przekraczającej wynagrodzenie BBL. W dniu 7 maja 2009 r. ARP przedstawiła zarządcy kompensacji propozycje kompromisowego rozwiązania tej kwestii w dwóch wariantach:

- zmiana ubezpieczeń członków władz zarządcy na ubezpieczenie zarządcy; wysokość składki dla zarządcy miała wówczas wynosić ok. 300 tys. zł,
- zmiana ubezpieczeń członków władz zarządcy na ubezpieczenie Prezesa Zarządu BBL, który miał ubezpieczenie jako syndyk; w takim przypadku należało jednakże uzyskać zapewnienie od firmy ubezpieczeniowej, która taką polisę wystawiła, iż polisa ta będzie obejmować działalność ubezpieczonego, jako zarządcy kompensacji przy wykonywaniu umowy.

Zarządca kompensacji nie odpowiedział na przedstawione propozycje, a mimo to ARP przyjęła najbardziej korzystne dla niego rozwiązanie, tj. bezwarunkowe odstąpienie od wymogu ubezpieczenia. Rozwiązanie takie zostało oparte na poglądzie prawnym, wg którego brak możliwości wykonania przez zarządcę kompensacji zobowiązania, o którym mowa w § 9 ust. 7 ww. umów, miał charakter obiektywny. Zdaniem Agencji istniały inne podstawy prawne dochodzenia ewentualnych roszczeń.

NIK oceniła negatywnie z punktu widzenia celowości i gospodarności, że ARP zgodę tę wyraziła bez obniżenia wynagrodzenia zarządcy, aczkolwiek brak ubezpieczenia obniżył koszty zarządcy o sumę konieczną na opłacenie składek ubezpieczeniowych. Agencja zgodziła się, aby jedynym zabezpieczeniem ewentualnych roszczeń powstałych z tytułu niewykonania lub nienależytego wykonania umowy przez Bud-Bank był wystawiony przez tę spółkę weksel *in blanco* wraz z deklaracją wekslową (do łącznej kwoty 7,2 mln zł). Ówczesny stan aktywów BBL wskazywał, że zabezpieczenie to było iluzoryczne³⁵.

NIK negatywnie pod względem celowości i gospodarności, oceniła fakt, że przed zawarciem w dniu 24 lutego 2009 r. z Bud-Bankiem umów o wykonywanie

³⁵ W załączonych do przedstawionych dnia 23 lutego 2009 r. ofert BBL na wykonywanie czynności zarządcy kompensacji dokumentach, tj. wstępnym bilansie spółki i wstępnym rachunku zysków i strat na koniec 2008 r. wykazano kapitał podstawowy spółki w wysokości 500 tys. zł oraz zysk netto w kwocie 771,3 tys. zł. Według stanu na dzień 1 stycznia 2008 r. spółka posiadała kapitał podstawowy w kwocie 1 188 tys. zł oraz wykazywała stratę netto w wysokości 463,9 tys. zł i stratę z lat ubiegłych w kwocie 674,9 tys. zł.

czynności zarządcy kompensacji, ARP nie podjęła działań w celu precyzyjnego ustalenia z MSP, które koszty i wydatki zarządcy kompensacji będą refundowane z FRP. W konsekwencji nie określono dokładnie, które wydatki zarządca kompensacji ma obowiązek pokrywać z przyznanego mu ryczałtowego wynagrodzenia.

Potrzebę takiego sprecyzowania wykazała także kontrola przeprowadzona w Bud-Banku przez Biuro Audytu i Kontroli Wewnętrznej ARP. Stwierdzono, iż zarządca kompensacji wnioskował do MSP o refundację wydatków, które powinny być finansowane z jego ryczałtowego wynagrodzenia. W okresie od dnia 20 stycznia 2009 r. do dnia 11 maja 2009 r. BBL złożył do MSP 12 wniosków o refundację kosztów, z których MSP rozpatrzyło 10, na kwotę prawie 2,5 mln zł. MSP zakwestionowało 310,4 tys. zł (12,7% kwoty we wnioskach) wydatkowane m.in. na obsługę prawną zarządcy w Warszawie, tłumaczenia planów sprzedaży stoczni oraz opracowanie programu komputerowego do obliczania odsetek grup wierzycieli. Kwota, która nie powinna w badanym okresie podlegać refundacji wg Biura wyniosła 329,4 tys. zł i dotyczyła wydatków Bud-Banku poniesionych m.in. na obsługę rady wierzycieli, zakup programów informatycznych, artykułów biurowych i usług kurierskich, tłumaczeń etc.

Biuro wnioskowało o podjęcie negocjacji z BBL w celu sprecyzowania zakresu zadań, które powinny być realizowane w ramach zawartej umowy z ARP i ewentualne zamieszczenie ich wykazu w aneksie do umowy. Wniosek ten został przez Prezesa ARP zaakceptowany, ale nie doszło do opracowania ww. wykazu.

Prezes ARP stwierdził, iż w ramach ryczałtowej formy wynagradzania, podjęcie takich negocjacji z Bud-Bankiem nie było możliwe. W piśmie z dnia 27 maja 2009 r. skierowanym do MSP, Prezes ARP stwierdził m.in., że zgodnie z art. 68 ust. 1 *ustawy kompensacyjnej* zarządca kompensacji otrzymuje z ARP ryczałtowane wynagrodzenie miesięczne na podstawie zawartych z nim umów wykonywania stosownych czynności. Zdaniem Prezesa ARP, w wyniku tak szczegółowego zapisu ustawowego, tj. formy ryczałtowanego wynagrodzenia potwierdzającego niezależność zarządcy kompensacji, Agencja nie mogła proponować innego sposobu wynagradzania. Ryczałt jako należna kwota pieniężna w wysokości z góry ustalonej nie zakłada możliwości rozliczania kosztów poszczególnych transakcji.

W związku z powyższym, NIK negatywnie oceniła celowość zrefinansowania zawyżonego wynagrodzenia zarządcy kompensacji. NIK wnioskowała do Prezesa ARP i Ministra SP o podjęcie renegeacji z BBL w celu ustanowienia realnych zabezpieczeń w umowie, lub renegeację wysokości wynagrodzenia. Prezes ARP poinformował NIK, że podjął działania zmierzające do odzyskania nienależnie wypłaconej kwoty oraz zaproponował BBL renegeowanie umowy.

W dniu 4 lutego 2011 r. Rada Nadzorcza BBL bez podania przyczyn odwołała obydwu dotychczasowych członków zarządu BBL. W dniu 4 kwietnia 2011 r. Nadzwyczajne Zgromadzenie Wspólników BBL odwołało wszystkich trzech dotychczasowych członków Rady Nadzorczej i powołało trzech nowych.

W dniu 10 stycznia 2011 r. Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego została zawiadomiona³⁶ o działaniu na szkodę spółki przez dwóch poprzednich członków Zarządu BBL. Prokuratura Okręgowa w Warszawie w dniu 22 lutego 2011 r. wszczęła w tej sprawie postępowanie (sygnatura VI Dd 44/11/S).

3.2.4. Nadzór właścicielski MSP nad Stoczną Gdynia SA

W okresie od dnia 1 stycznia 2010 r. do dnia 23 lutego 2010 r. faktycznie brak było Zarządu Stoczni Gdynia SA. Z dniem 30 grudnia 2009 r. wygasł bowiem mandat jednego członka Zarządu (Prezesa), w związku ze złożoną rezygnacją (w dniu 15 grudnia 2009 r.). Rada Nadzorcza Stoczni dopiero w dniu 23 lutego 2010 r. oddelegowała jednego członka Rady do pełnienia funkcji Prezesa Zarządu.

Jak wyjaśnił Dyrektor DNWiP II³⁷, dwumiesięczny okres braku Zarządu w SG nie stanowił problemu, ponieważ z chwilą ustanowienia zarządcy kompensacji, Zarząd utracił prawo zarządzania stoczną oraz możliwość rozporządzania jej majątkiem. W ocenie NIK argument ten jest tylko częściowo trafny. Brak negatywnych skutków właściwej reprezentacji wynikał wyłącznie z faktu, iż Prezes ARP SA w okresie braku Zarządu nie zawiesił postępowania kompensacyjnego na podstawie art. 97 § 1 pkt 3 *Kodeksu postępowania administracyjnego* w związku z art. 30 § 3 *k.p.a.* i art. 6 *ustawy kompensacyjnej*.

Bezpodstawne było utrzymywanie Rady Nadzorczej Spółki w okresie od stycznia 2009 r. do sierpnia 2010 r. W okresie tym w skład Rady wchodziło od 4 do 10 osób, którym ze środków Stoczni wypłacono wynagrodzenie w łącznej wysokości ok. 447 tys. zł. W ocenie NIK koszty funkcjonowania Rady Nadzorczej, obciążające Spółkę, były znacząco wysokie, a ich poniesienie nie znajduje uzasadnienia w świetle art. 124-128 *ustawy kompensacyjnej*.

Porządek obrad Walnego Zgromadzenia Akcjonariuszy Stoczni zwołanego na dzień 24 czerwca 2010 r., przewidywał m.in. zatwierdzenie sprawozdania finansowego SG SA za 2009 rok. Obrady w tym dniu zostały przerwane na wniosek reprezentanta Skarbu Państwa uzasadniony koniecznością dokonania rejestracji zmian Statutu

³⁶ Przez obecny Zarząd BBL i Przewodniczącą Rady Nadzorczej.
³⁷ Zajmujący to stanowisko od dnia 11 stycznia 2010 r.

Spółki dotyczących zmian w składzie osobowym Rady Nadzorczej. W konsekwencji zatwierdzenie sprawozdania finansowego Stoczni nastąpiło dopiero w dniu 24 lipca 2010 r., czym naruszono przepis art. 395 § 1 i 2 *ustawy z dnia 15 września 2000 r. Kodeks spółek handlowych*³⁸, zobowiązujący do odbycia Walnego Zgromadzenia w terminie sześciu miesięcy po upływie każdego roku obrotowego. Ponadto, zgodnie z art. 53 ust. 1 *ustawy o rachunkowości*, roczne sprawozdanie finansowe jednostki podlega zatwierdzeniu przez organ zatwierdzający, nie później niż w okresie 6 miesięcy od dnia bilansowego. NIK nie podziela stanowiska Ministerstwa, iż terminy wskazane w powyższych aktach prawnych są terminami instrukcyjnymi, a w związku z tym ich przekroczenie nie pociąga za sobą żadnych negatywnych konsekwencji. W ocenie NIK, informacje zawarte w sprawozdaniu finansowym Stoczni złożonym w Krajowym Rejestrze Sądowym Mogły mieć istotne znaczenie dla uczestników procesu kompensacji zainteresowanych nabyciem majątku Stoczni.

Na podstawie umowy z 20 czerwca 2008 r., zawartej pomiędzy Ministrem Skarbu Państwa a Zarządem Stoczni, kapitał zakładowy Stoczni został podwyższony o kwotę 515 mln zł³⁹. Zgodnie z *Planem podziału środków z podwyższenia kapitału zakładowego*⁴⁰ na uregulowanie wymagalnych zobowiązań przysługujących pracownikom przewidziano kwotę 11,7 mln zł. Faktycznie wydatkowano natomiast 53,3 mln zł (tj. 454% kwoty planowanej), w tym również na bieżące wynagrodzenia pracowników oraz wynagrodzenia Zarządu w wysokości 60,1 tys. zł (za grudzień 2008 r.) i Rady Nadzorczej w wysokości 42,5 tys. zł (za grudzień 2008 r. i styczeń 2009 r.). Wydatkowanie tych środków odbyło się po złożeniu do MSP wniosku o akceptację zmiany *Planu podziału*, jednakże bez uzyskania formalnej akceptacji tych.

3.2.5. Przygotowanie mienia stoczni do sprzedaży

Zgodnie z ustawowymi wymaganiami (art. 76-79 *ustawy kompensacyjnej*) majątek obu stoczni został podzielony na zespoły przeznaczone do sprzedaży, oszacowano ich wartość i sporządzono plan sprzedaży. Zarządca kompensacji generalnie wypełnił więc ustawowe obowiązki. Sporządzenie planu podziału na zespoły oraz wycenę warto-

³⁸ Dz. U. Nr 94, poz. 1037 ze zm

³⁹ Aktywa przekazane przez Ministra Skarbu Państwa w ramach podwyższenia kapitału zakładowego SG SA na podstawie umowy z 20.06.2008 r. to: 291.334.250,00 zł opłata za akcje Stoczni, 6.574.966 akcji Zakładów Chemicznych Police SA oraz 2.500.000 akcji PKO BP SA

⁴⁰ Uchwała Zarządu Nr 96/06/2008 z 19 czerwca 2008 r., zmieniona uchwałami Zarządu Nr 115/07/2008 z dnia 7 lipca 2008 r. i Nr 211/09/2008 z dnia 5 września 2008 r., w sprawie podziału środków z podwyższenia kapitału zakładowego.

ści rynkowej majątku stoczni w warunkach wymuszonej sprzedaży powierzono podmiotom zewnętrznym. Było to zgodne z art. 76 ust. 1 pkt 2) i 3) *ustawy kompensacyjnej*. Zrefinansowane z FRP łączne koszty tych prac do czasu zakończenia kontroli wyniosły 1 568 tys. zł, w tym dla SG 1 288 tys. zł oraz dla SSN 279 tys. zł.

W terminach wskazanych *ustawą kompensacyjną* Prezes ARP wydawał postanowienia o zatwierdzaniu planów sprzedaży, a także o zakończeniu procedur przetargowych. W ARP wdrożono zbiór procedur wewnętrznych określających sposób realizacji zadań w zakresie obsługi Prezesa Agencji jako organu w postępowaniu kompensacyjnym. Zgodnie z tymi procedurami, tzw. Grupy Zadaniowe SSN i SG, składające się z pracowników ARP, badały kompletność dokumentacji przedstawianych przez Tymczasowego Nadzorcę i zarządcę kompensacji i na tej podstawie oceniały, czy jest ona zgodna z zawartymi umowami i/lub z wymogami *ustawy kompensacyjnej*.

Obowiązkiem Prezesa ARP (art. 79 ust. 1 *ustawy kompensacyjnej*) było wydanie postanowienia o zatwierdzeniu planu sprzedaży sporządzanego przez zarządcę kompensacji. W ARP nie analizowano merytorycznie przedkładanych przez zarządcę dokumentów oraz nie weryfikowano wycen składników majątkowych stoczni przeznaczonych do sprzedaży. Badano jedynie zgodność ceny wywoławczej z wynikami wycen oraz prawidłowość wpłaconych wadium. Zatwierdzenie planów sprzedaży bez wszechstronnej analizy i weryfikacji otrzymywanych projektów tego planu, NIK ocenia jako nierzetelne i prowadzące do niegospodarności (patrz np. pkt. 3.2.5.1 *Informacji*).

W ślad za zgodą KE na przedłużenie terminu na sfinalizowanie sprzedaży składników majątkowych stoczni do dnia 30 czerwca 2009 r., a następnie do dnia 31 sierpnia 2009 r. Prezes ARP nie wydał postanowień o przedłużeniu terminu sprzedaży zespołów składników majątkowych SSN i SG (ustalonego na dzień 31 maja 2009 r.)⁴¹, pomimo iż zarządca kompensacji, zgodnie z art. 79 ust. 5 *ustawy*, wystąpił w tym celu ze stosownym, umotywowanym wnioskiem. Prezes ARP nie skorzystał więc z uprawnienia do wskazania nowego terminu zakończenia sprzedaży składników majątkowych (art. 79 ust. 5 w związku z art. 79 ust. 4 *ustawy kompensacyjnej*).

Prezes ARP zatwierdził⁴² regulamin przetargu bez zawarcia w nim postanowienia, że w sytuacji uchylania się od podpisania umowy ostatecznej przez uczestnika prze-

⁴¹ Postanowienia z dnia 12 marca 2009 r.

⁴² Postanowieniami o zatwierdzeniu planów sprzedaży składników majątkowych SG i SSN z 12 marca 2009 r.

targu lub aukcji, który zaoferował najwyższą cenę, do zawarcia umowy sprzedaży wzywa się uczestnika, który złożył kolejną najwyższą ofertę.

W ARP w trakcie prac nad pierwszym regulaminem nie zakładano wystąpienia sytuacji, w której zwycięzca przetargu nie przystąpi do podpisania właściwej umowy przenoszącej własność nabytych składników majątkowych. W regulaminach stanowiących załączniki do kolejnych postanowień Prezesa ARP o zatwierdzeniu zmienionych planów sprzedaży składników majątkowych SG i SSN stosowne zapisy zostały już zamieszczone.

3.2.5.1. Błędy w Planie Sprzedaży

W pierwszym i drugim postępowaniu przetargowym zatwierdzone przez Prezesa ARP plany sprzedaży były wadliwe. Było to konsekwencją nierzetelnej oceny projektów tych planów. Zarządca umieścił w nich trzy żurawie bramowe⁴³ wskazane przez ARP jako przewłaszczone na jej rzecz za niespłacone przez stocznię pożyczki⁴⁴. Mienie przewłaszczone powinno być wyłączone ze sprzedaży na mocy art. 28 ust. 4 pkt. 4 *ustawy kompensacyjnej*. Jeden z żurawi został jednak sprzedany i to za cenę ustaloną w warunkach wymuszonej sprzedaży (50% wyceny rynkowej), która była niższa o prawie 5,9 mln zł od wyceny dźwigu przyjętej w grudniu 2008 r. przez ARP do ustanowienia zabezpieczenia⁴⁵. Pozostałe dźwigi, w związku z zarysowaniem się spornych stanowisk pomiędzy ARP i zarządcą⁴⁶, wycofano ze sprzedaży. Zarządca, podejmując decyzję o umieszczeniu żurawi w planach sprzedaży kierował się przekonaniem, że umowy przewłaszczenia mienia na Agencję nie są skuteczne.

⁴³ W I procedurze w planach sprzedaży umieszczono jeden żuraw w obszarze 2, a w II procedurze umieszczono 3 żurawie w obszarach 2 i 4.

⁴⁴ ARP w dniu 22 grudnia 2008 r. zawarła z SG (przewłaszczający) umowę przewłaszczenia na zabezpieczenie 3 żurawi bramowych (w dniu 29 grudnia 2008 r. notariusz złożył oświadczenie, że okazano mu umowę przewłaszczenia). Umowa ta miała na celu zabezpieczenie spłaty pożyczki udzielonej Stoczni. W umowie określono, że w przypadku braku spłaty wymagalnych zobowiązań z tytułu umowy pożyczki ARP będzie uprawniona po upływie dodatkowego terminu wyznaczonego Stoczni (nie krótszego niż 3 dni) do przejęcia przedmiotu przewłaszczenia w celu zaspokojenia swoich roszczeń.

⁴⁵ W sprawie tej w dniu 1 września 2010 r. Prokuratura Okręgowa w Gdańsku wszczęła śledztwa na podstawie zawiadomienia o nieprawidłowościach związanych z działalnością zarządcy kompensacji SG.

⁴⁶ W dniu 6 sierpnia 2010 r. Agencja złożyła do Sądu Rejonowego Gdańsk-Północ w Gdańsku wniosek o wyłączenie z procesu kompensacji SG żurawi i praw objętych umowami przewłaszczenia na zabezpieczenie oraz wydanie świadczenia pieniężnego uzyskanego przez zarządcę kompensacji SG ze sprzedaży żurawia należącego do Agencji. W dniu 14 października 2010 r. zarządca kompensacji otrzymał odpis skierowanego do Sądu Rejonowego Gdańsk – Północ w Gdańsku przez ARP wniosku o wyłączenie z masy kompensacji SG przedmiotów i praw objętych umową przewłaszczenia na zabezpieczenie, w tym przedmiotowych żurawi bramowych. O kwestiach dotyczących problemów spornych z ARP w zakresie urządzeń przewłaszczonych powiadomiona została Rada Wierzycieli SG.

Za sprawdzenie zgodności planów sprzedaży majątku stoczni z wymogami art. 78 *ustawy kompensacyjnej* oraz za nadzór nad żurawiami, które SG przewłaszczyła na rzecz ARP, w Agencji odpowiedzialny był Departament Projektów Restrukturyzacyjnych.

Zaniechanie przez ARP na okres niemal 18 miesięcy działań zmierzających do przejścia powyższych trzech żurawi oraz praw do 11 projektów statków⁴⁷, które SG przewłaszczyła na rzecz ARP w zamian za niespłacone pożyczki – było niegospodarne i naruszało interesy SP.

Warunek przejścia przez ARP od SG tego majątku został spełniony w dniu 29 grudnia 2008 r., to jest jeszcze przed wszczęciem postępowania kompensacyjnego, gdyż stocznia do tego dnia nie spłaciła wymagalnych wierzytelności ARP. Jednak dopiero w dniu 6 sierpnia 2010 r., w celu ochrony swoich praw, Agencja złożyła do Sądu Rejonowego w Gdańsku wniosek o wyłączenie z procesu kompensacji SG żurawi i praw objętych umowami przewłaszczenia na zabezpieczenie oraz wydanie świadczenia pieniężnego uzyskanego przez zarządcę kompensacji SG ze sprzedaży żurawia należącego do Agencji. Zarządca kompensacji SG, wezwany w kwietniu 2010 r., do umożliwienia rozporządzania przez ARP żurawiami i prawami do projektów, zajął stanowisko, że umowy przewłaszczenia mienia na Agencję nie mają tzw. daty pewnej w rozumieniu art. 81 § 1 *K.c.*, co wyłącza uprawnienia ARP do rozporządzania przewłaszczonymi składnikami majątku.

W przypadku ewentualnego podtrzymania przez sąd linii orzeczniczej przyjętej już w podobnej sprawie⁴⁸, że data pewna, inna niż data zawarcia umowy, nie jest skuteczna w rozumieniu *ustawy kompensacyjnej*, ARP może ponieść straty finansowe. Zaspokojenie wierzytelności ARP w kwocie 10,2 mln zł będzie następowało bowiem nie ze sprzedaży przedmiotów zabezpieczenia, ale na zasadach ogólnych, w dalszej kategorii zaspokojenia wierzycieli. Uczyni też bezskutecznym starania Agencji o przejście żurawi i praw do projektów.

Odmienne niż w opisanym wyżej przypadku, to znaczy celowo, rzetelnie i skutecznie ARP postępowała z przewłaszczonym na Agencję w grudniu 2008 r. statkiem w budowie (B 171-I/23). Statek ten został przejęty od SSN w pięć miesięcy po wszczęciu postępowania kompensacyjnego, po zakończonych fiaskiem negocjacjach z zarządcą kompensacji SSN, dotyczących dokończenia jego budowy.

⁴⁷ Prawa do projektów statków nie zostały umieszczone przez zarządcę kompensacji SG w planach sprzedaży. Prawa do dziewięciu projektów oraz trzech żurawi stanowiły zabezpieczenie umowy pożyczki UPP/11/1/2003. Prawa do dwóch projektów stanowiły zabezpieczenie do umowy pożyczki UPP/11/2/2004. Łączna wartość księgowa praw do projektów na dzień ustanowienia zabezpieczenia na rzecz ARP wynosiła 86 417 793 zł.

⁴⁸ Sąd Rejonowy Gdańsk-Północ - uzasadnienie postanowienia z dnia 5 lutego 2010 r.

W ocenie NIK zarządca mógł i powinien kwestię skuteczności przewłaszczeń wyjaśnić z ARP jeszcze przed sporządzeniem planu sprzedaży w pierwszej procedurze przetargowej i ewentualnie wyłączyć sporne mienie z tego planu. Pozwoliłoby to na uniknięcie ryzyka uznania sprzedaży żurawi za nielegalne (w przypadku korzystnego dla ARP rozstrzygnięcia sporu przez sąd) oraz dalszych, negatywnych konsekwencji takiego rozstrzygnięcia.

Prezes ARP przekazał Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego (dalej: ABW) informacje (wynikające z kontroli przeprowadzonej przez ARP) dotyczące m.in. znaczących rozbieżności pomiędzy wyceną trzech żurawi przewłaszczonych w grudniu 2008 r. na rzecz ARP oraz wyceną ruchomości objętych zastawami rejestrowymi stanowiących zabezpieczenie pożyczek udzielonych przez SG na Agencję, a wycenami tych przedmiotów wykonanymi przez zarządcę kompensacji na potrzeby sprzedaży majątku stoczni. Łączna różnica pomiędzy wyceną rynkową tych składników majątku (przyjętą na potrzeby ustalenia zabezpieczenia na rzecz ARP w listopadzie 2007 r. i w grudniu 2008 r.), a ceną według oszacowania w postępowaniu kompensacyjnym wyniosła prawie 27,3 mln zł.

Przed zatwierdzeniem przez Prezesa ARP planu sprzedaży mienia SG w pierwszym postępowaniu przetargowym pracownicy ARP nie wykryli również istotnego błędu zarządcy kompensacji, polegającego na tym, że w tzw. obszarze 16⁴⁹ nie ujęto rozjazdów i 2 274,3 mb torów kolejowych. Umieszczono je zbiorczo w innym sprzedawanym obszarze (21) wraz z torami już uprzednio zaliczonymi do tego obszaru. Nabywca obszaru 16, jako właściciel, podniósł opłaty dla podmiotów korzystających z tej infrastruktury kolejowej.

W dniu 26 maja 2009 r., pomiędzy nabywcą a BBL zawarta została umowa warunkowa, w której nie wymieniono rozjazdów i torów. Jednym z warunków sfinalizowania transakcji było nieskorzystanie przez Zarząd Morskich Portów Gdynia SA (dalej: ZPMG SA) z prawa pierwokupu tego terenu (prawo to wynikało z art. 4 ust. 1 *ustawy o portach i przystaniach morskich*). Brak informacji, że wraz z obszarem 16 sprzedawane są tory i rozjazdy spowodował, że ZPMG SA nie skorzystał z prawa pierwokupu. W końcowej umowie sprzedaży obszaru 16, z dnia 18 czerwca 2009 r., w § 2 punkt 2 (dotyczącym oznaczenia przedmiotu sprzedaży) umieszczono natomiast wyrazy „(...)

⁴⁹ Obszar – wyodrębniona pod względem funkcjonalnym część majątku stoczni. Numeracja obszarów została dokonana przez zarządcę kompensacji dla potrzeb ustalenia planu sprzedaży i przetargów.

w tym część bocznic kolejowej z torowiskiem”, których nie było w umowie warunkowej zawartej w dniu 26 maja 2009 r.

Z powodu tej różnicy w postanowieniach obydwu umów ZMPG SA wycofał się z pierwotnej rezygnacji z prawa pierwokupu obszaru 16. Ostatecznie, po złożeniu przez ZMPG SA oświadczenia o uchyleniu się od skutków prawnych wcześniejszego oświadczenia złożonego pod wpływem błędu, Sąd Rejonowy w Gdyni Wydział Ksiąg Wieczystych oddalił wnioski nabywcy o dokonanie w księgach wieczystych zmian w zakresie własności obszaru 16. Sąd uznał bowiem umowę z dnia 18 czerwca 2009 r., za nieważną. Oddalona została również apelacja nabywcy, złożona w tej sprawie do Sądu Okręgowego w Gdańsku.

Do czasu ostatecznych rozstrzygnięć w sprawie obszaru 16 Sąd Rejonowy w Gdyni wstrzymał dokonywanie jakichkolwiek wpisów w księgach wieczystych oraz ustalanie służebności (użytkowanie dróg, torów kolejowych, infrastruktury energetycznej itp.). Taką przyczynę braku wpisów do ksiąg wieczystych wskazało NIK pięciu nabywców nieruchomości SG. Sytuacja ta ograniczała możliwość inwestowania przez nabywców mienia postocznioowego na zakupionych terenach.

W dniu 4 marca 2011 r. Zarząd BBL, po przeprowadzeniu konsultacji z Radą Wierzycieli SG SA, unieważnił ww. przetarg na podstawie § 10 ust. 1 Regulaminu przetargu nieograniczonego, stanowiącego załącznik nr 2 do postanowienia Prezesa Zarządu ARP SA z dnia 12 marca 2009 r. o zatwierdzeniu planu sprzedaży majątku SG SA. Podstawę faktyczną podjętej decyzji stanowiła ujawniona okoliczność nieuwzględnienia w operacji szacunkowym wyceny zespołu składników majątkowych, oznaczonego jako Obszar 16, sporządzonym przez zespół rzeczoznawców - wartości znajdującej się na zbywanej nieruchomości budowli w postaci bocznic kolejowej.

Po uzgodnieniu z Prezesem ARP SA i nabywcą nieruchomości, w dniu 25 marca 2011 r. BBL dokonał na rzecz nabywcy obszaru 16 zwrotu kwoty 967 616,72 zł wraz z odsetkami w wysokości 68 395,92 zł (4% w stosunku rocznym), tj. w kwocie łącznej 1 036 012,64 zł. Wszystkie przedmioty wydane nabywcy w wykonaniu unieważnionej umowy sprzedaży zostały zwrotnie przekazane zarządcy kompensacji protokolarnie w dniu 1 kwietnia 2011 r. W piśmie z dnia 20 kwietnia 2011 r. Zarządca Kompensacji wyjaśnił, że w przypadku braku ofert dzierżawy zwróconego terenu planuje wykorzystanie tego terenu do składowania składników majątku SG SA, które nie zostały do chwili obecnej zbyte.

Prezes ARP, w dniu 17 listopada 2009 r., po kontroli przeprowadzonej przez ARP w Bud-Bank skierował do ABW informację dotyczącą nieprawidłowości podczas podziału, wyceny i sprzedaży części majątku SG - obszar nr 16.

3.2.5.2. Wyceny mienia przeznaczonego do sprzedaży

Cenę wywoławczą majątku wystawianego do sprzedaży przetargowej, jak już napisano, zarządca określał na podstawie dokonanego przez rzeczoznawców oszacowania wartości w tzw. warunkach wymuszonej sprzedaży. Rzeczoznawcy przyjmowali, że stanowi ona 50% ceny rynkowej. Było to wprawdzie zgodne z art. 76 ust. 1, pkt 3 *ustawy kompensacyjnej*, ale nie obligowało do przyjmowania wartości oszacowania jako ceny wywoławczej w przetargu. Tymczasem ceny określano na tym poziomie jednolicie, na ogół bez prób zróżnicowania w zależności od typu sprzedawanych pakietów (udziały w spółkach, nieruchomości, środki trwałe, majątek obrotowy). W dążeniu do maksymalizacji wpływów, decydujących o stopniu zaspokojenia wierzycieli, uzasadnione było podjęcie próby sprzedaży majątku w pierwszym przetargu za cenę przewyższającą 50% wartości rynkowej i ewentualne stopniowe obniżanie cen wywoławczych w aukcjach, które organizowano w przypadku niedojścia przetargu do skutku.

Zestawienie kwot wartości księgowej poszczególnych pakietów/zespołów mienia SG przeznaczonych do sprzedaży oraz kwoty na jaką oszacowano wartość tych pakietów/zespołów w warunkach wymuszonej sprzedaży zawiera Załącznik nr 2.

Mienie SG przeznaczone do sprzedaży zostało podzielone na 38 pakietów/zespołów. Jego łączna wartość księgowa wyniosła ok. 222 mln zł, a wartość w warunkach wymuszonej sprzedaży oszacowano na kwotę 330 mln zł. Wartość oszacowania przyjęto jako cenę wywoławczą w pierwszych przetargach. Suma wycen sporządzonych w warunkach wymuszonej sprzedaży była wyższa od sumy wg wartości księgowej o prawie 50%.

W dwóch wycenach pakietów majątku SG popełniono błędy, których konsekwencją była konieczność zamieszczenia ponownego ogłoszenia o sprzedaży. Koszt dodatkowych ogłoszeń wyniósł 11,1 tys. zł brutto i został - zdaniem NIK bezzasadnie - przewidziany do refundacji z FRP. Błąd polegał na niewłaściwym przypisaniu wartości sprzedawanych udziałów w basenach portowych do obszaru 2, zamiast do obszaru 4. Błąd został sprostowany przez rzeczoznawców, lecz konieczna była zmiana wartości wycen powyższych dwóch zespołów składników majątku SG, a tym samym zmiana treści ogłoszenia prasowego.

Kwestia ewentualnej odpowiedzialności odszkodowawczej zespołu rzeczoznawców za wadliwą wycenę była przedmiotem opinii prawnej zleconej kancelarii prawnej obsługującej postępowanie kompensacyjne w Stoczni Gdynia SA. Po uzyskaniu opinii

zarządca kompensacji miał podjąć decyzję o ewentualnym dochodzenia roszczeń na drodze sądowej. Do dnia zakończenia kontroli sprawa ta nie została jeszcze zakończona.

Wartość księgowa mienia SSN zamieszczonego w planie sprzedaży wyniosła ogółem ok. 129 mln zł, a w warunkach wymuszonej sprzedaży oszacowano ją na kwotę ok. 131 mln zł. Mienie SSN przeznaczone do sprzedaży podzielono na 19 zespołów/pakietów. Ich zestawienie zawarto w Załączniku nr 3.

3.2.6. Sprzedaż majątku postocznioowego

Zarządca kompensacji prowadził sprzedaż majątku postocznioowego w sposób określony w art. 82 *ustawy kompensacyjnej*, to jest w procedurach przetargów i aukcji, przy wykorzystaniu systemu Polskiej Platformy Przetargowej⁵⁰, udostępnianej komercyjnie przez Polską Wytwórnę Papierów Wartościowych SA. Za powyższe usługi zapłacono łącznie 199,2 tys. zł. Koszty te sfinansowano z FRP.

Nie stwierdzono nieprawidłowości w działalności Komisji Przetargowych powołanych w obu stoczniach przez zarządcę kompensacji. W ich skład weszły osoby nie związane ze stoczniami i ich wierzycielami, posiadające odpowiednie przygotowanie. Polska Wytwórnia Papierów Wartościowych SA, udostępniająca system dla przeprowadzenia przetargów i aukcji, również nie dostrzegła nieprawidłowości w zakresie prowadzenia postępowań przetargowych i aukcyjnych w stoczniach. Nie odnotowała też żadnych ingerencji zewnętrznych w przebieg tych postępowań.

Mimo przeprowadzenia trzech procedur zrealizowanych w maju/kwietniu 2009 r., grudniu 2009 r. oraz w listopadzie 2010 r. nie dokonano sprzedaży całego majątku postocznioowego. Konieczność wyznaczania kolejnych terminów sprzedaży mienia spowodowana były brakiem chętnych do nabycia znacznej części majątku postocznioowego. W wyniku realizacji planów sprzedaży majątku SG SA i SSN poprzez platformę przetargową do końca marca 2011 r. uzyskano łącznie ok. 531 mln zł netto, w tym ze sprzedaży majątku ok. 494,9 mln zł netto, a z tytułu zatrzymanych wadliów – 36,1 mln zł.

3.2.6.1. Przetargi na mienie Stoczni Gdynia SA i Stoczni Szczecińskiej Nowa Sp. z o.o.

Zestawienie cen wywoławczych oraz cen uzyskanych za sprzedane zespoły/pakiety mienia SG zamieszczono w Załączniku nr 4.

⁵⁰ Jest to system elektronicznej obsługi przetargów, aukcji i zakupów sektora publicznego i biznesowego.

Łącznie w trzech procedurach przetargowych zarządca sprzedał większość mienia pozostałego po Stoczni Gdynia SA (o równowartości 90,1% kwoty wynikającej z wyceny dla I procedury przetargowej), uzyskując ok. 385,3 mln zł netto (bez kwoty zatrzymanego wadium). Skuteczność sprzedaży wzrastała w kolejnych procedurach. W I procedurze sprzedano mienie o wartości 36,6 mln zł netto, co stanowiło 11% wartości oszacowania mienia przeznaczonego do sprzedaży w tej turze, w II turze - o wartości 136,9 mln zł netto (46 % wartości oszacowania), zaś w III turze sprzedane mienie (za kwotę 213 mln zł netto) stanowiło 128% wartości oszacowania wszystkich składników majątkowych przeznaczonych wtedy do sprzedaży.

Wartość niesprzedanego majątku SG oszacowano⁵¹ na kwotę 33,5 mln. zł. Na powyższą kwotę składały się m.in.: ośrodek wypoczynkowy – ok. 8,3 mln zł, prawa autorskie do projektów statków – ok. 19,7 mln zł, materiały ok. 5,5 mln zł. Podjęta w dniu 25 listopada 2010 r. próba sprzedaży tego majątku z powodu braku zainteresowanych nie doszła do skutku. Łączna wartość niesprzedanego majątku SG SA⁵² wyniosła ok. 90,1 mln zł, w tym wartość majątku nie objętego planami sprzedaży wynosiła 56,5 mln zł.

W trzech procedurach przetargowych sprzedano mienie SSN, którego wartość odpowiadała około 74,6%⁵³ kwoty, na jaką oszacowano całe mienie umieszczone w I planie sprzedaży, uzyskując kwotę 108,5 mln zł netto (bez kwoty zatrzymanego wadium). W I procedurze zbyto mienie o wartości 10,6 mln zł netto, co stanowiło zaledwie 8,1% wartości oszacowania mienia przeznaczonego do zbycia w tej procedurze. W II turze sprzedany majątek miał wartość 10,4 mln zł netto (8,7% wartości oszacowania), zaś w III turze, sprzedany majątek (87,5 mln zł netto) stanowił ok. 114,4% wartości oszacowania składników majątkowych, przeznaczonych do sprzedaży⁵⁴. Wartość majątku SSN, zamieszczonego w planach sprzedaży, który ostatecznie nie znalazł nabywców wyniosła ok. 33,3 mln zł i dotyczyła m.in.: udziałów w spółce „NORD”, projektów statków oraz materiałów pozostałych po budowie statków. Łączna wartość majątku SSN, który nie został sprzedany wyniosła 74 mln zł, w tym wartość majątku nie objętego planem sprzedaży wyniosła 40,6 mln zł.

⁵¹ Wg cen wywoławczych przyjętych dla III procedury sprzedaży.

⁵² Według stanu na koniec marca 2011 r.

⁵³ Procent wyliczono w stosunku do łącznej wyceny z I procedury przetargowej, analogicznie jak dla SG.

⁵⁴ Po uwzględnieniu wyników aukcji z dnia 23 listopada 2009 r. w III procedurze przetargowej, sprzedaż wyniosła 85 mln zł (70,3% wartości oszacowania).

Dane o cenach wywoławczych oraz cenach uzyskanych ze sprzedaży mienia SSN w kolejnych procedurach przetargowych zamieszczono w Załączniku nr 5.

W ocenie NIK, przychody ze sprzedaży mienia są niewielkie w stosunku do sumy uznanych wierzytelności obu stoczni. Relacja kwot netto uzyskanych ze sprzedaży (bez kwot zatrzymanych wadów) do uznanych wierzytelności (opisanych w p. 3.2.9 informacji) wyniosła ogółem 18,2% (23,9% w SG i 9,5% w SSN).

Szczegółowymi badaniami objęto siedem przypadków sprzedaży przetargowej mienia SSN, których wyniki oszacowania zawarto w poniższej tabeli:

Tabela nr 1 Wyniki oszacowania pakietów SSN poddanych kontroli (w zł)

Pakiet		Wartość księgowa	Oszacowana wartość rynkowa	Oszacowana wartość w warunkach wymuszonej sprzedaży
2 – „Stocznia Północ”		1 255 424	1 475 900	737 950
8 – „Kadry”		445 024	1 108 800	554 400
9 – „Projekt”		1 950 535	4 833 700	2 416 850
10 – „Udziały w Porta Styl Sp. z o.o.”		3 501 308	5 429 000	2 714 500
Pakiety dot. materiałów na statek B 178-I/23:	17	11 360 873	10 452 003	5 226 000
	17a	470 289	423 260	211 600
	17b*	-	3 865 200	1 932 600
	17c*	-	397 600	198 800

* Dla pakietów 17b i 17c nie podano wartości księgowych, gdyż materiały składające się na te pakiety stanowiły głównie produkcję w toku. Wartość rynkową materiałów pakietu 17b określono w oparciu o pracochłonność zużytą do ich wytworzenia, natomiast pakietu 17c – szacunkową wartość rynkową określono na poziomie cen netto poszczególnych elementów.

Źródło – dane z kontroli SSN

W umowach dotyczących sprzedaży nieruchomości każdorazowo ustanowiono nowe służebności (jeżeli były one konieczne) oraz uwzględniano ciężące na nieruchomościach lub użytkowaniu wieczystym gruntu służebności gruntowe, osobiste lub przesyłu zgodnie z art. 84 *ustawy*. Zapłaty za mienie sprzedane w ww. pakietach wpłynęły na rachunek bankowy stoczni.

3.2.6.2. Lokowanie środków ze sprzedaży mienia

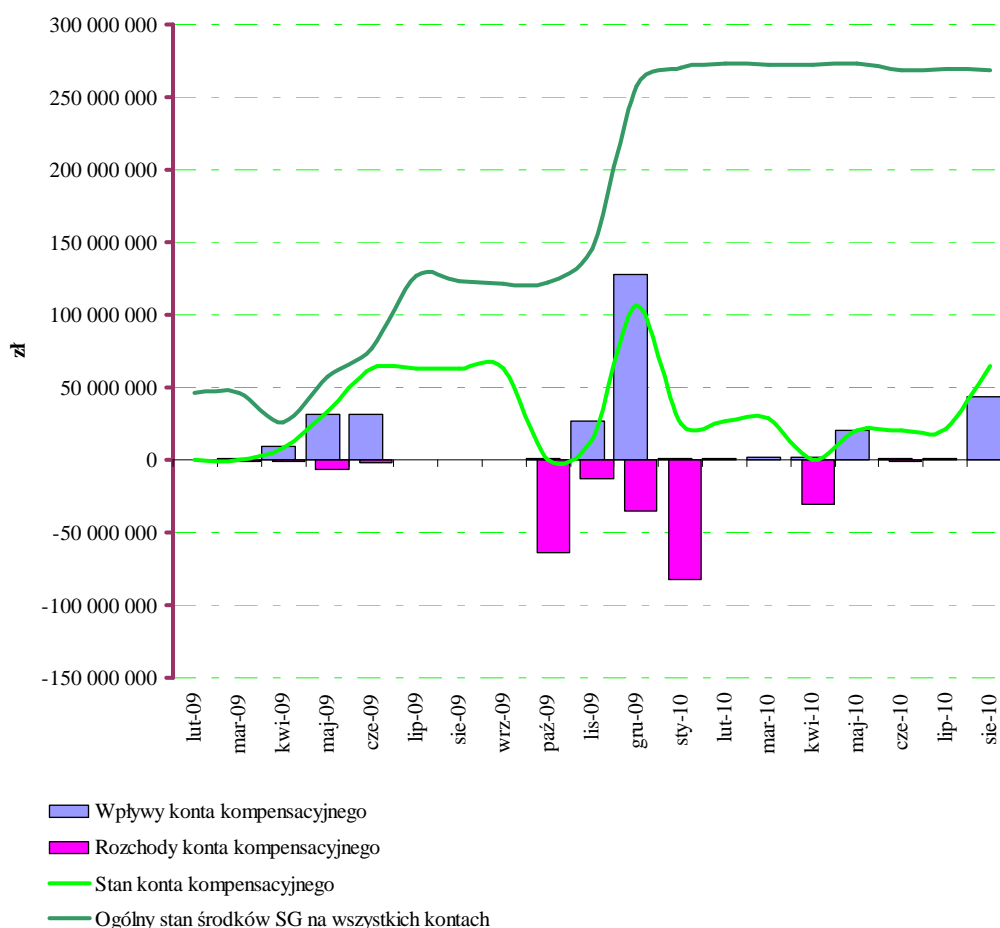
Na tzw. koncie kompensacyjnym SG (rachunku bankowym) gromadzono środki ze sprzedaży mienia (z wyłączeniem wpływów ze sprzedaży papierów wartościowych spółek publicznych oraz mienia zbywanego poza planem sprzedaży), wadła oraz odsetki z lokat. Obroty konta kompensacyjnego powiększane były o kwoty refinansowania

z FRP kosztów kompensacji, które trafiały z MSP na konto kompensacyjne i przekazywane były niezwłocznie na rachunek BBL

W okresie od 6 stycznia 2009 r. do dnia 31 sierpnia 2010 r. wpływy na konto kompensacji wyniosły ogółem ok. 300 mln zł, z czego odsetki bankowe to 1,7 mln zł. Rozchody (w tym zwroty wadliów oraz lokaty środków kierowanych na inne rachunki) wyniosły ok. 237 mln zł. Stan konta kompensacyjnego na koniec sierpnia 2010 zł wyniósł 64,7 mln zł, a ogólny stan środków na wszystkich rachunkach i w kasie SG wyniósł 268,9 mln zł. W dniu 15 października 2010 r. na 24 rachunkach bankowych SG ulokowano łącznie 486,6 mln zł.

Obroty i stan konta kompensacyjnego SG w okresie styczeń 2009 r. – sierpień 2010 r. przedstawia poniższy wykres.

Rys. nr 1 Obroty i stan konta kompensacyjnego SG

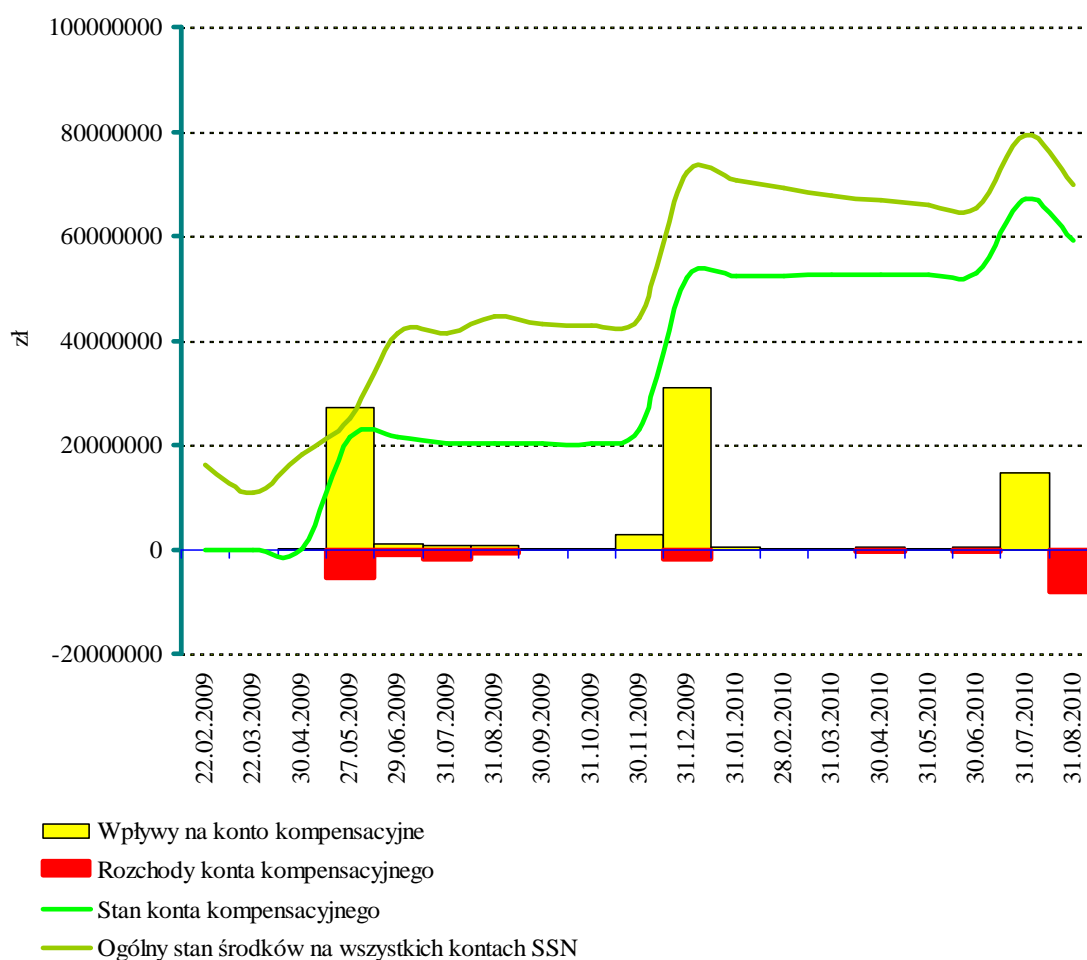
Źródło : dane z kontroli

Lokowanie pieniędzy uzyskiwanych ze sprzedaży mienia SG na licznych, różnorodnych rachunkach bankowych naruszało *ustawę kompensacyjną*, która zakładała,

że wszystkie operacje finansowe związane z procesem kompensacji dokonywane będą za pomocą utworzonego w tym celu subkonta.

Na poniższym wykresie zaprezentowano kształtowanie się stanu konta kompensacyjnego na tle stanu wszystkich środków finansowych SSN, a także wpływy i rozchody konta kompensacyjnego w okresie kwiecień 2009 r. – sierpień 2010 r.

Rys. nr 2 Obroty i stan konta kompensacyjnego SSN

Źródło : dane z kontroli

Wpływy na konto kompensacyjne SSN w okresie kwiecień 2009 r. – sierpień 2010 r. wyniosły ogółem ok. 80,3 mln zł, w tym z tytułu odsetek ok. 1,5 mln zł. Rozchody wyniosły ok. 21 mln zł, w tym opłaty bankowe z tytułu prowadzenia rachunku ok. 2,6 tys. zł. Stan środków na rachunku kompensacyjnym na dzień 31 sierpnia 2010 r. wyniósł ponad 59,2 mln zł, a ogólny stan wszystkich środków finansowych stoczni ulokowanych także na innych rachunkach wynosił ok. 70 mln zł.

Na koniec lutego 2011 r., tj. przed rozpoczęciem wypłat dla wierzycieli, na kontach i w gotówce SG SA posiadała 488,2 mln zł, 8,4 tys. USD i 67 EUR oraz 166 540

akcji PKO BP SA o wartości ok. 7 mln zł. SSN na koniec lutego 2011 r. posiadała 148,3 mln zł oraz 544 USD i 265 tys. EUR.

Stan kont kompensacji, z których dokonywane są wypłaty dla wierzycieli na koniec lutego 2011 r. wyniósł 463 mln zł w SG i 142,6 mln zł w SSN.

3.2.7. Udział inwestora katarskiego w procesie kompensacji

Inwestorzy katarscy reprezentowani przez firmę Stichting Particulier Fonds GREENRIGHTS wylicytowali w pierwszej procedurze przetargowej większość mienia obu stoczni, ale nie przystąpili do sfinalizowania transakcji, pomimo intensywnych, choć nie zawsze przejrzystych starań Ministra SP, a także działań ARP i zarządcy kompensacji.

3.2.7.1. Zatrzymanie wadiów

Powstrzymanie się SPFG od sfinalizowania transakcji było bezpośrednią przyczyną niepowodzenia pierwszej procedury przetargowej. SPFG wylicytował główne pakiety majątkowe obydwu stoczni, o wartości (wg cen wywoławczych) w SG – 265,4 mln zł, tj. 78,6% łącznej wartości mienia przeznaczonego do sprzedaży w pierwszej procedurze, a w SSN – 94,5 mln zł, tj. 72,4 %. Nabywca, pomimo wyznaczenia kolejnych terminów zapłaty (w dniach 29 czerwca 2009 r., 22 lipca 2009 r. i 17 sierpnia 2009 r.), nie wpłacił kwoty stanowiącej różnicę pomiędzy wylicytowanymi cenami zakupu, a kwotą wpłaconych wadiów. W dniu 31 sierpnia 2009 r., po bezskutecznym oczekiwaniu na wpłatę, zarządca kompensacji poinformował SPFG o przepadku wpłaconego wadium (w łącznej kwocie 36 141,8 tys. zł, w tym 26 560,2 tys. zł w przetargu na sprzedaż majątku SG oraz 9 581,6 tys. zł w przetargu dotyczącym SSN) i zaliczeniu go na poczet ewentualnych odszkodowań związanych z nieprzystąpieniem do zawarcia umów bezwarunkowo przenoszących własność. Było to działanie legalne i rzetelne.

Zarządca wielokrotnie kierował do SPFG informacje⁵⁵ o podjęciu działań w celu dochodzenia odszkodowań za niedokończenie transakcji w kwotach przekraczających wysokość zatrzymanych wadiów. W tym przypadku zarządca postępował jednak niekonsekwentnie, gdyż do dnia zakończenia kontroli nie przedstawił inwestorowi szczegółowego wyliczenia kwot ani żądania ich zapłaty. W ocenie NIK żądanie odszkodo-

⁵⁵ M. in. w pismach dotyczących sfinalizowania zakupu wylicytowanych przez SPFG pakietów stoczni, tj.: w piśmie BBL znak 1368/s/2009 z dnia 10 sierpnia 2009 r. w sprawie SG, piśmie BBL znak 1372/s/2009 z dnia 10 sierpnia 2009 r. w sprawie SSN, piśmie BBL znak 1441/s/2009 z dnia 31 sierpnia 2009 r. w sprawie SG, piśmie BBL znak 1442/s/2009 z dnia 31 sierpnia 2009 r. w sprawie SG, piśmie BBL znak 1443/s/2009 z dnia 31 sierpnia 2009 r. w sprawie SSN.

wań w kwotach przewyższających wysokość zatrzymanego wadium może być nieskuteczne ze względu na fakt, że możliwość taką zapisano tylko w części umów warunkowych sprzedaży mienia na rzecz SPFG i w sposób bardzo ogólny. W 9 umowach, dotyczących sprzedaży majątku SG, zawarto postanowienia o odszkodowaniach przenoszących⁵⁶ wysokość kar umownych (powyżej kwot wpłaconych wadium), jednakże bez określenia okoliczności, które mogłyby spowodować naliczenie tych kar. W 2 umowach, dotyczących sprzedaży udziałów w spółkach SG, nie było natomiast w ogóle żadnych postanowień dotyczących kar. W przypadku 8 umów warunkowych, dotyczących sprzedaży SSN, określono jedynie kary umowne w wysokości wpłaconego wadium. Po dokonanej analizie stanu prawnego zarządca uznał wysuwanie takich roszczeń za bezpodstawne.

Zarządca kompensacji bezpodstawnie zatrzymał wadia w łącznej kwocie 129 235 zł z dwóch przetargów w SSN, w których SPFG nie został zwycięzcą (został przelicytowany przez innych uczestników), w tym 73 795 zł (wadium w przetargu z dnia 16 maja 2009 r. na mienie zespołu 2⁵⁷ – zwycięzca Zakład Usług Inżynieryjno-Budowlanych) oraz 55 440 zł (wadium w przetargu z dnia 16 maja 2009 r. na mienie zespołu 8⁵⁸ – zwycięzcą była osoba prywatna).

Kwota ta nie została zwrócona, gdyż – jak twierdził zarządca kompensacji - wierzytelność o zwrot wadium nie została zgłoszona, a nie podlega ona ujawnieniu na liście wierzytelności z urzędu. Stąd, zdaniem zarządcy, nie było podstaw do dokonania zwrotu.

Wystąpiły uchybienia przy zawieraniu przez zarządcę kompensacji umów warunkowych z SPFG. W dwóch przypadkach zakupu udziałów w spółkach SG (Euromos Sp. z o.o. za 1 020 tys. zł i Euro Rusztowania Sp. z o.o. za 6 200 tys. zł) w umowach warunkowych omyłkowo podano, że nabywca uiścił całą kwotę zapłaty, podczas gdy wpłacił on tylko wadia (odpowiednio 101,9 tys. zł i 273 tys. zł), zatrzymane przez zarządcę ze względu na niezapłacenie ceny przez nabywcę. W konsekwencji zaszła konieczność sprostowania omyłki⁵⁹.

⁵⁶ Określenie stosowane w umowach warunkowych i *Kodeksie Cywilnym*, oznaczające odszkodowanie w przypadku gdy poniesiona szkoda przewyższa wartość kary umownej określonej w umowie (art. 484 *Kodeksu Cywilnego*).

⁵⁷ Stocznia Północ.

⁵⁸ Pakiet „Kadry”.

⁵⁹ Oświadczenie SPFG z dnia 5 czerwca 2009 r. w przedmiocie potwierdzenia warunkowych umów nabycia udziałów Euromos Sp. z o.o. i Euro Rusztowania Sp. z o.o.

W przypadku sprzedaży pakietu „Malarnia”, stanowiącego część mienia SSN, w umowie warunkowej podano kwotę do zapłaty w wysokości dziesięciokrotnie większej niż należało. Ten błąd zarządcy wynikł z nieuwzględnienia sprostowania pomyłki, którą firma SPFG popełniła w trakcie licytacji⁶⁰.

3.2.7.2. Działania MSP w celu dokończenia transakcji

NIK jako celowe oceniła działania Ministra SP zmierzające do finalizacji transakcji z SPFG. Niektóre z nich były jednak nierzetelne (nieprzejrzyste). Minister Skarbu Państwa elastycznie reagował na kolejne wnioski inwestora o przesunięcie terminu dokonania ostatecznej płatności. Brak było jednak dokumentacji dotyczącej spotkań z przedstawicielami SPFG utrwalającej dokonywane w ich trakcie uzgodnienia. W spotkaniach tych nie uczestniczyli pracownicy departamentu nadzorującego postępowanie kompensacyjne. Pracownicy ci nie znali treści ustaleń dokonanych w czasie spotkań. Ocenę o nieprzejrzystości działań Ministra wzmacniają niektóre zapisy w korespondencji prowadzonej z przedstawicielami SPFG.

W dniu 30 czerwca 2009 r. podpisany został pomiędzy BBL a SPFG protokół stawiennictwa, w którym BBL, jako zarządca kompensacji, wzywał SPFG (które dysponowało już zgodą Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji na zakup nieruchomości na terytorium RP) do przystąpienia i zawarcia umów przeniesienia prawa użytkowania wieczystego gruntu i własności budynków i urządzeń, w dodatkowym terminie do dnia 22 lipca 2009 r. oraz do wpłaty ostatecznej kwoty należności w dodatkowym terminie do dnia 21 lipca 2009 r.⁶¹.

W dniu 15 lipca 2009 r. w ARP SA odbyło się spotkanie z przedstawicielami SPFG. W czasie spotkania przedstawiciel prawny SPFG (...) w imieniu Inwestora zwrócił się o przesunięcie terminu zawarcia umów ostatecznych przeniesienia własności, określonych w protokole zawartym w dniu 30 czerwca 2009 r. na dzień 22 lipca 2009 r. ze względu na niemożność dokonania płatności w tym terminie z uwagi na wymagania Qatar Islamic Bank potwierdzenia przez QInvest braku wad prawnych trans-

⁶⁰ Osoba, która licytowała w imieniu SPFG przy licytacji zespołu nr 3 („Malarnia”) omyłkowo w drugiej turze przetargu wpisała kwotę 68 812 000 zł zamiast 6 882 000 zł (omyłkowo wstawiła cyfrę „1” między cyframi „8” i „2”). W dniu 2 czerwca 2009 r. do SSN wpłynęło oświadczenie SPFG o uchyleniu się od skutków złożonego oświadczenia woli. Oświadczenie to zostało uznane przez zarządcę kompensacji za zasadne, gdyż z okoliczności jednoznacznie wynikało, że doszło do oczywistej omyłki. Nie było żadnych racjonalnych powodów aby uznać, iż SPFG wylicytowało cenę dziesięciokrotnie wyższą od ceny wywoławczej. W akcie notarialnym dotyczącym sprzedaży Zespołu nr 3 (rep. A nr 1610/2010) doszło również do oczywistej omyłki, gdyż cena została określona prawidłowo, natomiast błędnie określono kwotę pozostającą do zapłaty.

⁶¹ Pierwotny termin to dzień 29 czerwca 2009 r.

akcji. Informacja o prośbie (...) została niezwłocznie przekazana do Ministra Skarbu Państwa.

W dniu 16 lipca 2009 r. przedstawiciel SPFG wystosował do Ministra SP pismo dotyczące kwestii spornych podnoszonych przez prawników inwestora. Według informacji tam przedstawionych, w tym samym dniu odbyło się spotkanie Ministra SP z przedstawicielem SPFG, na którym zgłoszonych zostało szereg szczegółowych oczekiwań, w tym m.in. dotyczących: uzyskania gwarancji zakupu od wskazanej w piśmie spółki jednej z działek, w przypadku gdyby SPFG zdecydował się zakupić pozostałe działki⁶², uzyskania zapewnienia (...) że w przypadku gdy (SPFG) zechce sprzedać nabyte nieruchomości, Zarząd Portów i Skarb Państwa nie będą korzystać z praw pierwokupu, uzyskania zapewnienia (...) że w przypadku gdyby nowy inwestor uznał, że konieczna jest zmiana użytkowania nieruchomości (na przykład na zagospodarowanie nieruchomości), taka zmiana będzie możliwa oraz zwolnienia z opłaty rocznej przez cały okres użytkowania wieczystego nabytych nieruchomości gruntowych.

W dniu 22 lipca 2009 r. przedstawiciel SPFG, w związku z (...) prośbą o wydłużenie czasu potrzebnego by dokończyć zakup aktywów Stoczni Gdynia S.A. oraz Stoczni Szczecińskiej Nowej Sp. z o.o. do dnia 17 sierpnia 2009 r., wystosował do Ministra SP kolejne pismo, w którym wskazywał, iż w przypadku Szczecina w celu zakończenia transakcji powinno zostać wykonane badanie możliwości (...) zagospodarowania deweloperskiego dla tego obszaru (...). Przedstawiciel SPFG wskazał też na oczekiwanie inwestora, że częścią transakcji powinna być umowa ze Skarbem Państwa gwarantująca zgodę na zmianę sposobu użytkowania gruntu.

Minister Skarbu Państwa w dniu 22 lipca 2009 r. poinformował⁶³ zarządcę kompensacji o wniosku SPFG o wydłużenie terminu finalizacji transakcji oraz zwrócił się (...) z uprzejmą prośbą o przychylnie odniesienie się zarządcy kompensacji do przedmiotowej sprawy.

W kolejnej korespondencji (z dnia 22 lipca 2009 r.) przedstawiciel SPFG, w nawiązaniu do prośby o wydłużenie czasu na finalizację transakcji, potwierdził, że jeżeli jego prośba zostanie zaakceptowana, to transakcja będzie zakończona do dnia 17 sierpnia 2009 r. SPFG poinformował, iż przygotował audyt prawny, który został przedstawiony jego partnerom biznesowym do analizy.

⁶² W piśmie znalazł się passus „Doceniamy Pana (Ministra SP - przyp. NIK) zapewnienie, że w przypadku gdybyśmy zdecydowali się zakupić działkę od GEFAKO Sp. z o.o. (lub dokonać zamiany na inną) wówczas zarówno Zarząd Morskiego Portu w Gdyni S.A., jak i Skarb Państwa nie skorzystają z posiadanego prawa pierwokupu.”

⁶³ Znak DNWiP2/3263/09/WN2.

Przedstawiciel SPFG w następnym piśmie (z dnia 24 lipca 2009 r.) skierowanym do Ministra SP, w nawiązaniu do pisma z dnia 22 lipca 2009 r. (...) oraz w związku z wyjaśnieniami udzielonymi przez Pana w trakcie spotkania w dniu 23 lipca 2009 r. (...), zapewnił, że (...) *chcielibyśmy potwierdzić nasz zamiar określenia możliwego sposobu wykorzystania tego obszaru mając na uwadze złożone uwarunkowania polityczne, o których wspomniał pan podczas rzeczzonego spotkania. Mówiąc w skrócie, zgodnie z wymogami polskiego rządu Stocznia Szczecin ma kontynuować działalność, jednak jej obszar ulegnie zmniejszeniu. Tereny odłączone od stoczni zostaną przekształcone w grunty przeznaczone pod inwestycje budowlane; (...) wychodzimy z założenia, że Minister Skarbu Państwa jako, organ władzy państwowej reprezentujący właściciela gruntów, może zawrzeć umowę z nabywcą oraz zagwarantować, że Ministerstwo nie będzie stawiać żadnych przeszkód na drodze przekształcenia przedmiotowych gruntów oraz nie będą w związku z tym naliczane opłaty.* Przedstawiciel SPFG wyraźnie wskazał ponadto, że (...) *Z pewnością rozumie Pan, że brak realizacji powyższych postulatów może stanowić istotną kwestię dla Greenrights, dlatego należy dołożyć wszelkich starań w celu uniknięcia jakichkolwiek komplikacji w realizacji procesu.*

Minister SP w dniu 27 lipca 2009 r.⁶⁴ w związku z pismem SPFG z dnia 22 lipca 2009 r., poinformował inwestora, że zgodnie z wcześniejszymi deklaracjami oczekuje, iż na nabytych terenach prowadzona będzie głównie działalność stoczniowa i przemysłowa. Jednocześnie zwrócił się do SPFG o przedstawienie szczegółowych planów, propozycji oraz oczekiwań dotyczących przyszłej działalności inwestora na nabytych terenach, w celu rozważenia (...) *podjęcia stosownych kroków w celu zadośćuczynienia przedstawionym oczekiwaniom.* Minister zaznaczył ponadto, iż ewentualna pomoc ze strony MSP, ARP czy też organów samorządowych nie może być łączona z transakcją zakupu ze względu na wymogi KE odnośnie trybu przetargu. Dopiero po przedłożeniu tych informacji, ARP (...) *jako koordynator ewentualnych przedsięwzięć w zakresie zmiany przeznaczenia części gruntów nabytych w trakcie postępowania kompensacyjnego, zorganizuje z udziałem MSP, spotkanie z władzami samorządowymi (...) w celu podjęcia prac nad optymalizacją wykorzystania części terenów stoczniowych.*

W dniu 4 sierpnia 2009 r. SPFG przedstawił projekt umowy pomiędzy Skarbem Państwa a Stichting Particulier Fonds Greenrights, dotyczący możliwości zmiany przeznaczenia nabytych terenów stoczniowych w Szczecinie. Zakładał on przeniesienie przez

⁶⁴ Na kopii pisma DNWiP2/3317/09/WN2 wstawiona jest odręcznie data 27 lub 28.

SPFG praw do nabytych obszarów na nowego inwestora, który (...) *będzie kontynuował działalność stoczniową albo (nastąpi - przyp. NIK) przeznaczenie obszaru (lub jego części) do projektu rozwoju nieruchomości*. Projekt umowy zawierał także szereg korzystnych dla inwestora warunków. Umowa ta ostatecznie nie została podpisana.

W dniu 17 sierpnia 2010 r. przedstawiciel SPFG pisemnie poinformował Ministra SP o wycofaniu się inwestora z zakupu stoczni oraz o powodach swojej decyzji. Z pisma tego wynikało, że w wyznaczonym przez Ministra SP terminie do dnia 17 sierpnia 2009 r. inwestor nie był gotów do finalizacji transakcji, gdyż (...) *w efekcie audytu prawnego i przeglądu planowania (...) możliwości rozwoju dla Szczecina nie były zweryfikowane przez naszych partnerów (...)*. Inwestor wskazał także, iż działał w przekonaniu, że otrzyma „nowy list gwarancyjny” (...) *na równych warunkach do tych danych wymienionych w liście z 1 czerwca 2009 r. (...)*, podczas gdy warunków tych – w ocenie inwestora – nie dotrzymano. Miała o tym świadczyć, zdaniem inwestora, treść pisma Ministra SP z dnia 22 lipca 2009 r.

Dalej inwestor napisał (...) *Zatem jesteśmy przekonani, że Ministerstwo Skarbu Państwa dotrzyma swojej obietnicy złożonej w liście z 1 czerwca 2009 i zagwarantuje Stichting Particulier Fonds Greenrights brak konsekwencji finansowych związanych z wycofaniem, zwrot depozytu zapłaconego w całości (czyli wadium w postępowaniu przetargowym – przyp. NIK), oraz zwolnienie gwarancji bankowych (...) bez żadnych dodatkowych kosztów i kar. Niezależnie od powyższego, Stichting Particulier Fonds Greenrights informuje, że podczas naszych analiz odkryliśmy istotne wady prawne, które mogą bezpośrednio wpłynąć na naszą prawną lub biznesową pozycję po dokonaniu zakupu, zwłaszcza w świetle listu z 15 lipca 2009⁶⁵ pochodzącego od grupy byłych pracowników Stoczni Szczecińskiej (Stowarzyszenie Obrony Stoczni i Przemysłu Stoczniowego w Polsce).*

W Ministerstwie, jak wynika z wyjaśnień Ministra SP, nie ma pism, o których wspomina SPFG (z dnia 1 czerwca i 22 lipca 2009 r.). Minister SP stwierdził również,

⁶⁵ Szczecińskie Stowarzyszenie Obrony Stoczni i Przemysłu Okrętowego w Polsce w dniu 15 lipca 2009 r. skierowało do QINVEST LLC w Doha pismo informujące o istnieniu wad prawnych składników nieruchomości należących do SSN. Według autorów pisma SSN powstała z majątku Stoczni Szczecińskiej Porta Holding S.A., który przejęty został w sposób bezprawny/przestępczy i ze szkodą dla wspólników i wierzycieli. Ponadto według ich przypuszczeń SSN w latach 2003-2009 wykorzystywana była w tzw. procesie prania brudnych pieniędzy, a produkowane statki sprzedawane były po zaniżonych cenach.

że nie były wystawiane żadne gwarancje Ministra Skarbu Państwa (np. dotyczące braku konsekwencji finansowych, zwrotu depozytu itp.).

Fakt przygotowywania listu z gwarancjami dla inwestora potwierdził jednak ówczesny Wiceprezes Zarządu ARP SA. Zeznał on, iż dokument ten zawierał gwarancje dla inwestora, że w przypadku wystąpienia istotnych wad prawnych będzie on mógł wycofać się z inwestycji bez kar finansowych, czyli bez straty wadium. Inwestorzy chcieli natomiast takiego warunku przy wystąpieniu jakichkolwiek wad prawnych, na co strona polska nie mogła się zgodzić. Wady te, to zarzuty *Stowarzyszenia* oraz nieznaczące uchybienia w aktach notarialnych, w zakresie zapisów dotyczących kilku drobnych działek, które nie zostały w tych aktach ujęte. Ówczesny Wiceprezes Zarządu ARP stwierdził, że była to kwestia do uregulowania i nie mogła stanowić przyczyny wycofania się inwestora. Jednakże inwestorzy chcieli mieć cały czas zagwarantowane prawo wycofania się z transakcji w przypadku wystąpienia jakichkolwiek wad prawnych.

Na temat działań SPFG związanych z możliwością przekształcenia nabytych terenów postoczniowych Minister SP wyjaśnił: (...) *MSP nie jest organem właściwym w zakresie dokonywania zmian w planach zagospodarowania przestrzennego. Jednakże nie byłoby celowe utrudnianie potencjalnemu nabywcy wykonywanie dowolnej działalności gospodarczej na nabytych terenach. (...) W związku z powyższym Minister Skarbu Państwa mógł złożyć jedynie deklarację, że w zakresie posiadanych uprawnień i kompetencji (...) nie będzie utrudniał dokonania zmian w planach zagospodarowania przestrzennego.* Minister – w ocenie NIK trafnie – podkreślił brak wpływu MSP, na decyzje i działania organów samorządowych w tym zakresie.

W kwestii domagania się przez SPFG zagwarantowania możliwości przekształcenia terenów postoczniowych ówczesny Wiceprezes Zarządu ARP zeznał: (...) *Sprawa dotyczyła w szczególności Szczecina. Po przeanalizowaniu projektów okazało się że stocznia ta ze względu na swoje położenie ma znaczne ograniczenia produkcyjne oraz wymaga dużych nakładów inwestycyjnych. Dlatego też (inwestorzy – przyp. NIK) zaczęli rozważać możliwość przekształcenia tych terenów i rozpoczęcia na nich procesu developerskiego. (...) W sierpniu była kwestia braku decyzji Rządu, że nie będzie problemu ze zmianą przeznaczenia zakupionego majątku (...).* (Inwestorzy- przyp. NIK) *chcieli mieć gwarancję ze strony Rządu, że samorzady nie będą stawiały przeszkód w zmianie przeznaczenia sposobu wykorzystania tego terenu (...).*

Zaprzeczenie Ministra SP, jakoby udzielono inwestorom jakichkolwiek gwarancji oraz brak dostępu kontrolerów do kluczowych w tym zakresie pism, w świetle zeznań by-

łego Wiceprezesa Zarządu ARP uzasadnia ocenę NIK o nieprzejrzystości relacji Ministra SP z SPFG. Wątpliwości w tej sprawie pogłębia fakt, że Minister SP nie odpowiedział na zarzuty SPFG i nie sprostował twierdzenia o udzielonych gwarancjach. Podkreślić też należy, iż nawet w związku z wystąpieniem prokuratury⁶⁶ do MSP o przedstawienie gwarancji, o których pisał SPFG, dokumenty te nie zostały prokuraturze przekazane i nie przedstawiono powodów, dla których dokumentów tych nie udostępniono.

Ponadstandardowo traktowano inwestora katarskiego w ARP. Agencja udostępniała pomieszczenia na spotkania przedstawiciela inwestora z reprezentującą go kancelarią prawną, odbierała korespondencję do inwestora oraz włączyła się w uzupełnienie wniosku inwestora do MSWiA o zezwolenie na nabycie nieruchomości na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

3.2.7.3. Nieterminowe przekazanie do BBL przez MSP oferty sfinansowania czasowego utrzymania aktywów stoczni przez SPFG

Nierzetelne i prowadzące do niegospodarności były działania MSP związane z ofertą sfinansowania przez SPFG (pismo z dnia 22 lipca 2009 r.) kosztów czasowego utrzymania aktywów SG i SSN od dnia 22 lipca do daty zakończenia transakcji. Warunkiem miało być dostarczenie oszacowania całkowitych kosztów utrzymania tych aktywów w terminie siedmiu dni. Stosowne pismo do zarządcy kompensacji, wysłane zostało z MSP dopiero w dniu 24 lipca 2009 r. Podsekretarz Stanu w MSP nie wyjaśnił przyczyn opóźnienia wysłania pisma.

Zarządca kompensacji stwierdził, iż pismo, o którym mowa powyżej, otrzymał dopiero w dniu 29 lipca 2009 r., czyli w dniu upływu wyznaczonego przez inwestora terminu dostarczenia oszacowania kosztów. Według szacunków zarządcy kompensacji, które przekazane zostały do MSP w dniu 31 lipca 2009 r., koszty utrzymania majątku SG i SSN w okresie od 22 lipca do 17 sierpnia 2009 r. wyniosłyby łącznie 6 748,3 tys. zł. NIK zwraca uwagę, że w powyższym piśmie SPFG z dnia 22 lipca 2009 r. zawarta była także prośba inwestora o przedłużenie terminu płatności za wylicytowany majątek do dnia 17 sierpnia 2009 r. Prośba ta - w przeciwieństwie do pisma o wyliczenie kosztów - skierowana została do zarządcy bezzwłocznie, to jest tego samego dnia (22 lipca 2009 r.).

⁶⁶ Postępowanie prowadzone w związku z pismem, o którym mowa w przypisie 58.

3.2.8. Sprzeciw MSP wobec zamiaru nabycia mienia postocznego przez Port w Gdyni

Zarząd Portu Morskiego Gdynia SA (dalej: ZPMG) w dniu 7 maja 2009 r. wystąpił do Ministra Skarbu Państwa o wyrażenie zgody na nabycie w ramach prawa pierwokupu części nieruchomości należących do SG (ujętych w 9 obszarach), o łącznej wartości według cen wywoławczych 110,6 mln zł. Wniosek uzasadniano potrzebami rozwojowymi portu. Przetargi na te nieruchomości przeprowadzono w dniach 13 i 14 maja 2009 r.

W dniu 1 czerwca 2009 r. ZPMG skorygował swój wniosek, wskazując, że (...) *większość przetargów wygrana została przez jednego inwestora (SPFG), który złożył oferty na obszary spójne terytorialnie i technologicznie, niezbędne do prowadzenia produkcji stoczniowej. W odniesieniu do tych obszarów Zarząd ZPMG SA postanowił nie korzystać z prawa pierwokupu (...).* Wniosek po korekcie obejmował tylko 3 obszary, których SPFG nie zamierzał kupować.

Departament Nadzoru Właścicielskiego i Prywatyzacji II MSP w notatce na Zwyczajne Walne Zgromadzenie ZPMG w dniu 18 czerwca 2009 r., w oparciu o stanowisko Podsekretarza Stanu w MSP zaproponował głosowanie przeciw wnioskowi uzasadniając, iż nabycie przez ZPMG tych nieruchomości (...) *mogłoby mieć negatywny wpływ na ewentualne prowadzenie dalszej działalności stoczniowej przez inwestora wyłonionego w drodze przetargów.* Podsekretarz Stanu poinformował Prezesa Zarządu ZPMG (w rozmowie telefonicznej z dnia 4 czerwca 2009 r.), że Minister SP, jako dominujący akcjonariusz ZPMG, nie wyraża zgody na nabycie przez ZPMG nieruchomości objętych wnioskiem. NIK ocenia ten sprzeciw jako niecelowy, nieuwzględniający potrzeb rozwojowych Portu. W przetargach, w dniach 13 i 14 maja 2009 r., inwestor deklarujący kontynuowanie produkcji stoczniowej na bazie majątku SG (czyli SPFG), kupił tylko 4 z 9 obszarów. Nabywcami pozostałych obszarów, w tym objętych zmodyfikowanym wnioskiem ZPMG, zostały firmy, których przedmiotem działalności nie była produkcja stoczniowa.

Podsekretarz Stanu argumentował, że *skorzystanie z prawa pierwokupu w stosunku do niektórych podmiotów, tylko z uwagi na to, iż nie zadeklarowały prowadzenia produkcji stoczniowej na nabytych terenach, byłoby jawną dyskryminacją i mogło rodzić obawy o ocenę takich czynności przez KE. Każda decyzja w przedmiocie wykonania lub nie prawa pierwokupu powinna być jednak poprzedzona stosowną analizą.* NIK

nie podziela tej argumentacji. ZPMG przedstawił stosowne analizy, a pomimo to zgody takiej nie otrzymał.

3.2.9. Wierzytelności

Prezes ARP wywiązał się z ustawowego obowiązku sprawdzania wierzytelności zgłoszonych wobec SSN i SG w postępowaniu kompensacyjnym oraz ich przekazywania zarządcy kompensacji (art. 23 ust. 2, pkt 3 *ustawy kompensacyjnej*). Jednakże w początkowej fazie postępowania (do dnia 30 marca 2009 r.) przekazywano zgłoszenia niekompletne.

Prezes ARP w postanowieniach z dnia 7 stycznia 2009 r. o wszczęciu postępowania kompensacyjnego wezwał wierzycieli obu stoczni do zgłaszania wierzytelności w terminie do dnia 16 lutego 2009 r. Termin ten upłynął, a pomimo to Prezes ARP nadal przyjmował zgłoszenia i przekazywał je do zarządcy. Do dnia 11 października 2010 r. wierzyciele przekazali Prezesowi ARP 125 zgłoszeń wierzytelności na kwotę 1 636 964,77 tys. zł skierowanych do SG. Z liczby tej 35 zgłoszeń przekazano po upływie wyznaczonego terminu. Do SSN⁶⁷ przekazano 343 zgłoszenia na kwotę 2 694 382,54 tys. zł, w tym 125 po upływie wyznaczonego terminu.

W ocenie NIK działania Prezesa ARP były celowe, choć nie znajdujące podstawy prawnej. Zapewniały one uporządkowanie procesu zgłaszania wierzytelności oraz eliminację zgłoszeń niespełniających wymagań ustawowych. Należy też uwzględnić fakt trwającego nadal postępowania kompensacyjnego, co wiąże się z dalszym generowaniem wierzytelności podlegających zgłoszeniu.

Wszystkie listy wierzytelności dotyczące SG SA zostały zatwierdzone przez Sad. Łącznie na zatwierdzonych (sukcesywnie w okresie od 4 stycznia 2011 r. 31 marca 2011 r.) listach wierzytelności SG SA (głównej i 7 uzupełniających) znajdowało się: ogółem wierzytelności na kwotę 1 809,7 mln zł, z czego w kategorii I -117,2 mln zł, w kategorii II – 101,4 mln zł, w kategorii III - 1 440,4 mln zł i w kategorii IV – 150,8 mln zł.

Łącznie na zatwierdzonych, choć jeszcze nieprawomocnych, listach wierzytelności SSN (głównej i 17 uzupełniających), wielkości wierzytelności przedstawiają się następująco: łączne wierzytelności na kwotę 1 157,5 mln zł, z czego w kat. I – 14,9 mln zł, w kat. II – 11,5 mln zł, w kat. III - 1 097,9 mln zł i w kat. IV – 33,1 mln zł.

⁶⁷ Sumy zgłoszonych wierzytelności nie zawierają odsetek, które nie zostały wskazane przez zgłaszającego. Zgłoszenia w walutach obcych zostały przeliczone według średnich kursów NBP z dnia 6 stycznia 2009 r. Założona granica błędu nie przekracza 5%.

3.2.9.1. Pomoc publiczna do zwrotu

Wchodząca w skład wierzytelności wartość pomocy publicznej wraz z odsetkami liczonymi na koniec 2008 r. podlegająca zwrotowi wynosiła 1 150 205 936 zł w przypadku SG oraz 549 050 047 zł w przypadku SSN.

Tabela nr 2 Kwoty pomocy publicznej SG do zwrotu (w EDN⁶⁸)

Lp.	Podmiot udzielający pomocy	Łączna kwota pomocy do zwrotu	w tym odsetki
1	SP - Minister Finansów	208 914 475	51 057 743
2	Województwo Pomorskie - Marszałek Województwa Pomorskiego	679 552	169 658
3	Komunalny Związek Gmin "Dolina Redy i Chylonki"	227 405	55 325
4	Korporacja Polskie Stocznie SA	889 902	129 328
5	Gmina Miasta Gdyni - Prezydent Miasta Gdyni	597 117	142 504
6	SP - Minister Edukacji Narodowej	1 431 625	180 308
7	SP - Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego	447 970	56 937
8	Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości	8 322	1 408
9	SP - Minister Skarbu Państwa	582 570 942	51 162 452
10	Korporacja Ubezpieczeń Kredytów Eksportowych S.A.	269 061 852	53 417 897
11	ZUS Oddział Wojewódzki w Gdańsku Inspektorat w Gdyni	18 200 614	4 340 833
12	SP - Wojewoda Pomorski	2 660 138	620 894
13	Agencja Rozwoju Pomorza SA	10 075	1 285
14	Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych	5 575 588	1 350 843
15	Agencja Rozwoju Przemysłu SA.	58 930 357	11 594 172
	Razem:	1 150 205 935	221 111 147

Źródło: dane z kontroli w SG

⁶⁸ Ekwiwalent Dotacji Netto.

Tabela nr 3 Kwoty pomocy publicznej SSN do zwrotu (w EDN)

Podmiot udzielający pomocy	Łączna kwota pomocy do zwrotu	W tym odsetki
Agencja Rozwoju Przemysłu	293 012 350	29 541 639
Korporacja Ubezpieczeń Kredytów Eksportowych	176 910 514	25 450 384
Korporacja Polskie Stocznie SA	77 674 373	5 686 408
Miasto Szczecin	1452 809	33 5896
Razem wszystkie organy	549 050 047	61 014 327

Źródło : dane z kontroli SSN

Stocznie zaprzestały naliczania odsetek od pomocy publicznej podlegającej zwrotowi z dniem wejścia w życie *ustawy kompensacyjnej*. Nie tworzyły też rezerw na zobowiązania z tego tytułu.

3.2.9.2. Plany podziału kwot z kompensacji

Według stanu na dzień 13 kwietnia 2011 r. zarządca kompensacji wypłacił wierzycielom obydwu stoczni łącznie kwotę 348,7 mln zł, z tego wierzycielom SG SA – 294,0 mln zł i SSN – 54,7 mln zł.

W SG SA kwoty wypłacono w 35 pozycjach planu podziału w tzw. kategorii „0”, tj. z tytułu wierzytelności zabezpieczonych rzeczowo lub hipotecznie, w tym między innymi dla takich firm i instytucji jak ARP SA, ZUS, Urząd Miasta w Gdyni.

Wypłacone w SSN kwoty z zatwierdzonych planów podziałów wynosiły w tzw. kategorii „0” – 30,9 mln zł, kategorii I – 12,5 mln zł i kategorii II – 11,2 mln zł. Powyższe kwoty wypłacone zostały między innymi dla: Funduszu Restrukturyzacji Przedsiębiorców, KUKI SA, Gminy-Miasta Szczecin, Korporacji Polskie Stocznie SA, Agencji Rozwoju Przemysłu SA, Zakładu Ubezpieczeń Społecznych.

3.2.10. Działalność gospodarcza stoczni w okresie kompensacji

Kontrola nie wykazała nieprawidłowości w gospodarowaniu mieniem stoczni w trakcie postępowania kompensacyjnego. Wielkość i strukturę przychodów stoczni w okresie kompensacji (do sierpnia 2010 r.) przedstawiono w Załączniku nr 6.

W okresie tym SSN zawarła łącznie 839 umów, w tym 242 umowy przynoszące przychody (171 umów zostało zrealizowanych i zakończonych), głównie umowy najmu i dzierżawy pomieszczeń, dostawy mediów oraz usługi gięcia i konserwacji. W tym samym okresie zawarto 597 umów generujących koszty (z tego 551 zrealizowanych i zakończonych) głównie umowy zaopatrzeniowe dot. budowy statków, tj. materiały

bezpośrednio produkcyjne, spawalnicze, technologiczne-okrętowe, oraz dot. dostawy mediów. SG nie dysponowała danymi na temat umów zawieranych w trakcie postępowania kompensacyjnego.

3.2.10.1. Kontrakty na budowę statków

W momencie wszczęcia postępowania kompensacyjnego portfel zamówień SG obejmował 11 statków, przy czym budowy 7 nie rozpoczęto. Zarządca kompensacji SG racjonalnie kontynuował, za zgodą rady wierzycieli, budowę trzech statków o łącznej wartości 194 mln USD. Proces zaawansowany był odpowiednio w 66%, 25% i 41 %, a na budowę w 2008 r. przeznaczono 278 mln zł. Statki przekazano armatorom w marcu oraz w czerwcu 2009 r. Uzyskano przychód ogółem w wysokości 595 mln zł, przy kosztach 732 mln zł (strata 137 mln zł). Z tytułu zerwanych kontraktów dwóch armatorów dokonało zgłoszeń na listę wierzytelności, z czego zarządca kompensacji umieścił na liście wierzytelności jedynie jedną wierzytelność na kwotę 16,1 mln zł.

Ponadto SG, na podstawie umowy zawartej w dniu 18 lutego 2009 r., realizowała produkcję konstrukcji stalowej z powierzonych materiałów za wynagrodzeniem w wysokości nie niższej niż 16,1 mln zł. W rzeczywistości przychód z wykonania ww. umowy wyniósł 17,1 mln zł przy całkowitym koszcie własnym poniesionym przez SG w wysokości 18,4 mln zł (do całkowitego kosztu własnego zaliczono m.in. kwotę 1,4 mln zł kosztów ogólnozakładowych).

W dniu wszczęcia postępowania kompensacyjnego SSN miała zawarte kontrakty na budowę 17 statków (w tym dwa traktowane przez zamawiających jako wygasłe) oraz na budowę dwóch kadłubów z powierzonych materiałów. Jeden statek był w budowie bez formalnego kontraktu. W trakcie postępowania kompensacyjnego kontynuowano budowę trzech statków. Łączna wartość zaliczek wpłaconych na poczet ceny wyniosła około 351 mln zł. Ewentualne zerwanie kontraktów dotyczących budowy tych statków wiązałoby się, zdaniem BBL, z żądaniem przez zamawiających zwrotu od gwaranta, tj. Korporacji Ubezpieczeń Kredytów Eksportowych udzielonych zaliczek (ok. 66 mln USD i 45 mln EUR). Wydatki SSN na sfinansowanie kosztów bezpośrednich poniesionych w okresie kompensacji na dokończenie budowy statków były niższe od uzyskanych w okresie kompensacji wpływów o około 44 mln zł. Ponadto kontynuowano zlecenie usługowe z 2008 r. na budowę dwóch kadłubów statków z materiałów powierzonych. Przekazano je odbiorcy w maju 2009 r.

SSN nie poniosła żadnych kosztów związanych z odstąpieniem od kontraktów na budowę statków. Jedyna wierzytelność armatora umieszczona na liście wierzytelności to 455 tys. euro z tytułu zapłaconej zaliczki.

Kilkunastu armatorów zgłosiło swoje wierzytelności z tytułu kar umownych lub strat jakie ponieśli z tytułu odstąpienia przez zarządcę kompensacji od kontraktów na budowę statków. Zarządca kompensacji nie umieścił ich na liście wierzytelności. Czterech armatorów zgłosiło sprzeciw do listy wierzytelności. Dwa z nich zostały oddalone, natomiast w dwóch sprawach wierzyciele wycofali się bezpośrednio przed wydaniem rozstrzygnięcia przez sąd.

3.2.10.2. Dzierżawy mienia stoczni

Według stanu na koniec I kw. 2009 r. SG obowiązywało 70 umów o dzierżawę jej mienia zawartych z firmami obcymi. Do końca sierpnia 2010 r. ilość ta zmalała do 46. W SSN liczby te wyniosły odpowiednio 64 i 42 umowy. Z tytułu ich realizacji (od dnia rozpoczęcia procesu kompensacji do końca sierpnia 2010 r.) SG uzyskała 26,8 mln zł, a SSN 5,6 mln zł.

Szczegółowo zbadano 3 umowy dzierżawy lub najmu mienia SG, to jest suchego doku Nr II, środków trwałych oraz budynku straży pożarnej i zajezdni wózków bojowych, ściany ćwiczeń i terenów sportowych nie stwierdzając nieprawidłowości przy wyborze wynajmujących, w zabezpieczeniu interesów SG, sposobie ochrony oraz konserwacji wynajmowanego mienia. Zadbano też o możliwość rozwiązania umów w przypadku sprzedaży mienia nabywcom innym niż dzierżawca. Umowy te przyniosły dochody - średnio miesięcznie w 2010 r. odpowiednio: 419 tys. zł, 8,8 tys. zł, 5,9 tys. zł

Także żadna z zawartych umów najmu, dzierżawy i użyczenia mienia SSN nie przyniosła strat. Analiza trzech umów dotyczących mienia o największej wartości, tj. umowy przechowania ruchomości do budowy jednego ze statków, umowy dzierżawy części Hali Prefabrykacji Sekcji Kadłuba wraz z wyposażeniem, dźwigami i łożami montażowymi oraz umowy dzierżawy jednej z hal wraz z rampą i placem wykazała, że interesy SSN były rzetelnie zabezpieczone. Uzyskane dochody miesięczne to – odpowiednio - ok. 16,6 tys. zł, 12,7 tys. zł oraz 1,9 tys. zł

3.2.10.3. Sprzedaż mienia poza Planem Sprzedaży

Zarządca uzyskał w listopadzie 2009 r. zgodę rady wierzycieli Stoczni Gdynia SA na przeprowadzenie sprzedaży materiałów, oprzyrządowania i zapasów materiało-

wych, które pozostały po procesie produkcji statków. Zakończył się on w czerwcu 2009 r., w związku z czym powyższe składniki majątkowe nie mogły zostać uwzględnione w ówczesnym planie sprzedaży. Wyceniono je na ok. 19,7 mln zł. Po sprzedaży części zapasów (ok. 10%), ze względu na fakt, że magazynowanie materiałów niesprzedanych wiązało się ze znacznymi kosztami oraz groziło utratą wartości użytkowej, zarządca ponownie zwrócił się do rady wierzycieli i uzyskał zgodę na ich sprzedaż poza planem, za cenę najwyższą możliwą do osiągnięcia w ramach sprzedaży prowadzonej na zasadach ustawowych⁶⁹. Do sierpnia 2010 r., ze sprzedaży tych materiałów uzyskano ponad 6 mln zł.

Dalszą sprzedaż prowadzono w ramach trzeciej procedury, ujmując w zaktualizowanym planie sprzedaży pozostałe materiały w jednorodnych rodzajowo grupach (zespoły od 38a do 38j). Sprzedano jednak tylko zespół 38a (blachy) za 194 tys. zł. Do 31 marca 2011 r. ze sprzedaży mienia SG poza planami sprzedaży uzyskano kwotę 33,1 mln zł.

Do 31 marca 2011 r. w SSN, poza sprzedażą majątku w ramach przetargów publicznych, sprzedano „złom” (tj. złom wsadowy, złom newsadowy, materiały pozostałe i odpady) za łączną kwotę ok. 3,3 mln zł. Kontrola nie wykazała nieprawidłowości w przebiegu tej sprzedaży.

W ocenie NIK, działanie zarządcy, pomimo braku formalnej podstawy prawnej, uznać należy za racjonalne i gospodarne. Kwoty uzyskane ze sprzedaży zostaną bowiem przeznaczone na zaspokojenie wierzycieli stoczni, a koszty kompensacji nie powiększą się o wydatki konieczne na ochronę i ewentualną konserwację sprzedanych składników.

Dochody z najmu i dzierżawy oraz ze sprzedaży złomu do czasu zakończenia kontroli nie były kierowane na wyodrębnione subkonto kompensacji. W stoczniach nie prowadzono szczegółowego rozliczenia tych dochodów. Postępowanie takie było niezgodne z art. 106 *ustawy kompensacyjnej*.

Przychody z wydzierżawienia majątku SG, uzyskane od początku procesu kompensacji do końca sierpnia 2010 r., wyniosły 26 848,4 tys. zł. Kwoty te, pomniejszone o koszty, powinny zostać przekazane na tzw. konto kompensacyjne, bowiem zgromadzone tam środki, wraz z odsetkami, mają być przeznaczone na spłatę wierzycieli. Jak wyjaśnił pełnomocnik zarządcy SG⁷⁰ z uwagi na toczący się proces kompensacji

⁶⁹ To jest w sposób otwarty, przejrzysty, bezwarunkowy, niedyskryminacyjny i z zachowaniem warunków uczciwej konkurencji.

⁷⁰ Pismo ZK/7328/2010 KS z dnia 21 października 2010 r.

zarządca na chwilę obecną nie jest w stanie określić dochodu uzyskanego z prowadzenia lub wydzierżawienia przedsiębiorstwa, (...) dokładne kwoty uzyskane ze sprzedaży składników majątku, prowadzenia przedsiębiorstwa stoczni oraz z odsetek zostaną określone na zakończenie procesu kompensacji.

Podobna sytuacja wystąpiła w przypadku SSN, która od początku procesu kompensacji do końca sierpnia 2010 r. uzyskała przychody z tytułu dzierżaw w wysokości 5 602 tys. zł i również nie odprowadzała dochodów z tego tytułu na konto kompensacji.

Nieprawidłowość tę potwierdził nowy Zarząd BBL informując jednocześnie, że wydane zostało polecenie ustalenia tych dochodów i przekazania ich na stosowne konta.

3.2.10.4. Zabezpieczenie mienia stoczni

Kontrola nie stwierdziła nieprawidłowości w zakresie fizycznej ochrony mienia stoczni w trakcie postępowania kompensacyjnego.

W toku postępowania kompensacyjnego BBL otrzymał informację od przedstawicieli działającego na terenie SG związku zawodowego o nieprawidłowościach w gospodarowaniu majątkiem, polegających na złomowaniu przedmiotów posiadających wartość handlową. Powołana komisja potwierdziła w części przekazane informacje, w wyniku czego wprowadzono środki zaradcze. Prokuratura Rejonowa w Gdyni wszczęła postępowanie sprawdzające po złożeniu zawiadomienia o podejrzeniu popełnienia przestępstwa przez związek zawodowy.

Prokuratura Okręgowa w Gdańsku, VI Wydział ds. Przestępczości Gospodarczej, w związku z postępowaniem kompensacyjnym w SG prowadzi postępowanie o sygn. akt VI Ds. 99/09 w sprawie wyrządzenia znacznej szkody majątkowej Stoczni Gdynia SA poprzez sprzedaż majątku Stoczni wbrew zasadom, warunkom i trybowi określonymi w *ustawie kompensacyjnej*, tj. o przestępstwo z art. 296 § 1 kk. Postępowanie zostało wszczęte na skutek zawiadomienia Przewodniczącego ZZ STOCZNIOWIEC w sprawie nieprawidłowości przy sprzedaży składników majątkowych spółek EUROPLAZMA, EURO-GUARD, EURO-RUSZTOWANIA, UNITRANS i obszaru nr 16 w ramach postępowań przetargowych.

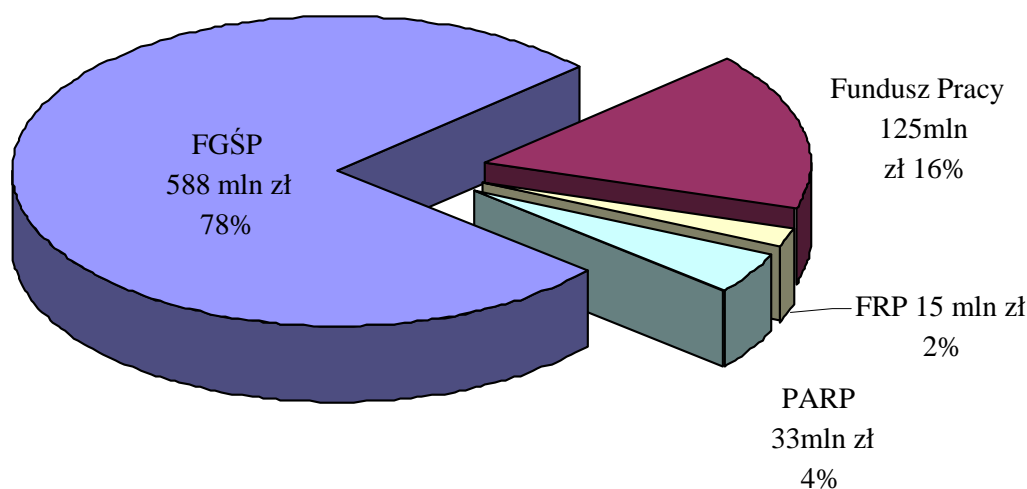
3.2.11. Ochrona praw pracowniczych

Na ochronę praw pracowniczych w postępowaniu kompensacyjnym wydatkowano (do czasu zakończenia kontroli) 761 mln zł. Pracownikom wypłacono łącznie 638 mln zł, w tym 375 mln zł odszkodowań w ramach Programu Dobrowolnych Odejsć

(PDO), 183 mln zł z tytułu wynagrodzeń (do dnia 31 maja 2009 r.) oraz 80 mln zł z tytułu świadczeń⁷¹ w Programie Zwolnień Monitorowanych (PZM).

W postępowaniu kompensacyjnym wypełnione zostały wszystkie zobowiązania finansowe wobec pracowników, uzgodnione w porozumieniu strony rządowej z reprezentantami pracowników z dnia 29 listopada 2008 r. Nie stwierdzono nieprawidłowości w ich realizacji. Niezadowalająca była natomiast efektywność niektórych form wsparcia.

Rys. nr 3 Źródła finansowania wydatków na ochronę praw pracowniczych

Źródło : dane z kontroli

3.2.11.1. Przejęcia pracowników spółek zależnych

SG przejęła 1139 pracowników z tych 9 spółek zależnych, w których miała ponad 50% akcji lub udziałów, i w których podstawowym przedmiotem działalności było świadczenie usług na rzecz stoczni.

Ze spółek Euromal i Euroluk przejęto 494 pracowników w grudniu 2008 r., tj. przed wejściem w życie *ustawy kompensacyjnej*. Przyspieszone działanie spowodowane było planowaną transakcją pomiędzy stoczną a ARP, na podstawie której ARP miała się stać dominującym udziałowcem w tych spółkach. Faktycznym celem zatrudnienia pracowników był cel społeczny, czyli zachowanie spokoju w grupie Stoczni.

⁷¹ Art. 123. ust 8 *ustawy kompensacyjnej* stanowi, że od dnia rozwiązania lub wygaśnięcia stosunku pracy do dnia podjęcia zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej lub działalności gospodarczej uczestnik PZM otrzymuje miesięczne świadczenie obliczone jak ekwiwalent za urlop wypoczynkowy na dzień 31 października 2008 r., jednakże nie wyższe niż 200 % minimalnego wynagrodzenia za pracę. Od kwoty świadczenia ARP opłaca składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe oraz ubezpieczenie zdrowotne.

Metodą doboru celowego⁷² zbadano 27 umów zawartych z pracownikami ze spółek zależnych, którzy zostali zatrudnieni w SG. Badanie wykazało, że w każdym przypadku pracownicy zostali zatrudnieni na takich samych warunkach, na jakich byli zatrudnieni w spółkach zależnych, a więc zgodnie z *ustawą*.

W styczniu 2009 r. SSN przejęła 220 pracowników zatrudnionych w dwóch spółkach zależnych, w których posiadała ponad 50% akcji lub udziałów i których podstawowym, realizowanym przedmiotem działalności było świadczenie usług na rzecz Stoczni. Z dniem 8 stycznia 2009 r. przejęto 192 pracowników ze spółki Porta Styl Sp. z o.o. w Szczecinie, a w dniu 12 stycznia 2009 r. - 28 pracowników ze spółki Nord Sp. z o.o. z siedzibą w Gdańsku.

Szczegółowe badanie 58 losowo wybranych⁷³ dokumentacji przejęć pracowników ze spółki Styl Sp. z o.o. (tj. 30% populacji) oraz 8 przypadków przejęć ze spółki Nord Sp. z o.o. (29%) nie wykazało nieprawidłowości.

3.2.11.2. Program Dobrowolnych Odejść

Żaden pracownik stoczni nie został przejęty przez innych pracodawców na zasadach określonych w art. 23¹ *Kodeksu pracy*, co uniemożliwiłoby skorzystanie z Programu Dobrowolnych Odejść.

W wyniku realizacji PDO w SG i SSN wypłacono odszkodowania 9 042 pracownikom w łącznej kwocie 375 mln zł, tj. przeciętnie ok. 41,5 tys. zł na osobę.

Świadczenia na rzecz pracowników SG na dzień 31 maja 2009 r. sfinansowane z Funduszu Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych wyniosły 339 mln zł, w tym 211 mln zł przeznaczono na odszkodowania (otrzymało je 5 052 pracowników), 110 mln zł na wynagrodzenia oraz 18 mln zł na składki ZUS. Metodą doboru celowego NIK zbadała 27 przyznanych odszkodowań, stwierdzając prawidłowe obliczenie należnych kwot.

Do dnia 31 maja 2009 r. z FGŚP wydatkowano na świadczenia dla pracowników SSN 249 mln zł, w tym 164 mln zł na odszkodowania (otrzymało je 3 990 pracowników

⁷² Badaniu poddano dokumentację przejęcia pierwszych trzech pracowników umieszczonych na liście przejętych z każdej ze spółek, tj. 9 spółek x 3 = 27 osób.

⁷³ Doboru próby dokonano przy pomocy generatora liczb pseudolosowych.

SSN⁷⁴), 73 mln zł na wynagrodzenia oraz 12 mln zł na składki ZUS. Analiza 150 losowo wybranych przypadków⁷⁵ przyznanych odszkodowań nie wykazała nieprawidłowości.

Szczegółowe dane dotyczące dokonanych wypłat oraz strukturę wypłaconych odszkodowań w SG i SSN zamieszczono w Załączniku nr 7.

3.2.11.3. Program Zwolnień Monitorowanych

ARP formalnie wywiązała się z obowiązków wskazanych w art. 123 ust. 3 *ustawy kompensacyjnej* w zakresie realizacji PZM. Program miał pomóc zwolnionym stoczniovcóm w znalezieniu nowej pracy. O małej skuteczności zrealizowanych przedsięwzięć świadczy jednak fakt, że zaledwie nieco ponad 1/3 spośród 9 102 osób, które straciły pracę, znalazła nowe zatrudnienie.

ARP wydatkowała na realizację przedsięwzięć z zakresu ochrony praw pracowniczych 172,9 mln zł, m.in. na projekt *Wsparcie dla pracowników sektora budownictwa okrętowego dotkniętego negatywnymi skutkami restrukturyzacji* - 33,3 mln zł oraz na obsługę PZM 2,1 mln zł.

Realizując PZM, Agencja zawarła w dniu 20 lutego 2009 r. umowę z konsorcjum firm DGA i Work Service SA⁷⁶ (dalej: konsorcjum) na świadczenie usług pośrednictwa pracy, poradnictwa zawodowego, szkoleń oraz aktywnego poszukiwania pracy. Wyboru konsorcjum dokonano w trybie „z wolnej ręki”, który chociaż niekonkurencyjny, był zgodny z przepisami *ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. Prawo zamówień publicznych*⁷⁷. Wynagrodzenia konsorcjum ustalono na 48 mln zł, a nadzór ARP sprawowała m.in. przy udziale audytora zewnętrznego.

W ocenie NIK na zbyt niskim poziomie (zaledwie 20%) ustalono w umowie wskaźnik zatrudnienia jaki miał być uzyskany w wyniku działań konsorcjum, a formuła liczenia tego wskaźnika nie oddawała rzeczywistych rezultatów działania wykonawcy PZM.

⁷⁴ Trzej pracownicy, z którymi rozwiązano umowy o pracę w trybie art. 52 *Kodeksu pracy*, nie otrzymali odszkodowania.

⁷⁵ Doboru próby dokonano przy pomocy generatora liczb pseudolosowych i szczegółowo zbadano 30 wybranych przypadków przyznanych odszkodowań w kwocie 20 tys. zł, 30 przypadków przyznanych odszkodowań w kwocie 30 tys. zł, 30 – w kwocie 45 tys. zł oraz 30 – w kwocie 60 tys. zł

⁷⁶ W związku z medialnymi zarzutami, dotyczącymi zlecenia części prac firmie Work Service, której współwłaścicielem był jeden z senatorów RP, w ARP trwały prace mające na celu przygotowanie aneksu do umowy wykluczającego firmę Work Service z dalszego wykonywania umowy. Do podpisania aneksu jednak nie doszło, gdyż zmiana w umowie byłaby niedopuszczalna z punktu widzenia przepisów *Prawa zamówień publicznych*.

⁷⁷ Dz. U. z 2007 Nr 223, poz. 1655 ze zm.

Wskaźnik zatrudnienia, który według metodologii przyjętej przez Główny Urząd Statystyczny⁷⁸, oznacza udział osób pracujących w liczbie ludności w wieku 15 lat i więcej. W II kwartale 2010 r. w województwie pomorskim wynosił on 49,8%, a w województwie zachodniopomorskim - 45,6%⁷⁹. W dniu 30 czerwca 2010 r. spośród 7 900 osób, które przystąpiły do projektu doradczo-szkoleniowego w ramach PZM, 2 837 osób podjęło zatrudnienie lub rozpoczęło własną działalność gospodarczą. Wskaźnik zatrudnienia w grupie osób objętych Programem osiągnięty na dzień zakończenia projektu, w wysokości 36% był znacząco niższy od przeciętnych jego wartości dla województw, a więc daleki od zadowalającego.

Nierzetelna była metodologia wyliczania wskaźnika zatrudnienia przyjęta w umowie pomiędzy ARP oraz konsorcjum. Kwalifikowała ona jako zatrudnionych tych wszystkich uczestników PZM, którzy podjęli zatrudnienie (bez względu na źródło otrzymanych przez nich ofert pracy) lub rozpoczęli działalność gospodarczą. Tym samym nie była mierzona rzeczywista skuteczność pośrednictwa pracy świadczonego przez konsorcjum.

W dniu 29 października 2009 r. ARP zawarła umowę z Polską Agencją Rozwoju Przedsiębiorczości (dalej: PARP), na podstawie której ARP otrzymała dotację rozwojową na realizację projektu *Wsparcie dla pracowników sektora budownictwa okrętowego dotkniętych negatywnymi skutkami restrukturyzacji w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki Działanie 2.1, poddziałanie 2.1.3. Wsparcie systemowe na rzecz zwiększania zdolności adaptacyjnych pracowników przedsiębiorstw*, w łącznej kwocie nie przekraczającej 50 mln zł. Do dnia 11 października 2010 r. PARP przekazała ARP 27,8 mln zł. NIK nie zgłasza zastrzeżeń co do celowości zawarcia ww. umowy i prawidłowości jej realizacji.

ARP zawarła ponadto 16 porozumień, których stronami były Powiatowe Urzędy Pracy oraz firma DGA. Przedmiotem porozumień było zwiększenie przepływu informacji pomiędzy stronami, zwiększenie skuteczności dostarczania informacji kierowanych do uczestników PZM oraz koordynacja działań pomiędzy stronami w zakresie pośrednictwa pracy, szkoleń oraz działań promocyjnych. Strony zastrzegły w porozumieniu brak zobowiązań w zakresie osiągania skonkretyzowanych efektów i uczestniczyły w porozumieniu bez wynagrodzenia. W ARP nie były archiwizowane dokumenty dotyczące

⁷⁸ Innej niż metodologia liczenia tego wskaźnika przyjęta w umowie, co powoduje ich ograniczoną porównywalność.

⁷⁹ Dane Głównego Urzędu Statystycznego.

efektów współpracy pomiędzy stronami, ponieważ informacje o beneficjentach przekazywano bezpośrednio w relacjach urzędy pracy – firma DGA.

NIK nie zgłasza zastrzeżeń co do sposobu wykorzystania środków z Funduszu Pracy (dalej: FP) na finansowanie wypłat świadczeń pieniężnych dla uczestników PZM oraz pochodnych od tych świadczeń. W dniu 26 lutego 2009 r. ARP zawarła z Ministrem Pracy i Polityki Społecznej umowę dotyczącą przekazywania oraz rozliczania kwot z FP na finansowanie działań PZM. W związku z realizacją tej umowy wydatkowano 124,8 mln zł na świadczenia dla pracowników wraz z pochodnymi.

W dniu 1 kwietnia 2009 r. ARP zawarła umowę z firmą TETA HR Center Spółka z o.o., na prowadzenie obsługi kadrowo-płacowej uczestników PZM w związku z wypłatami świadczeń pieniężnych. Na ten cel ARP wydatkowała 1,2 mln zł. NIK nie zgłasza zastrzeżeń do realizacji tej umowy.

Miesięczne świadczenia wypłacane pracownikom z Funduszu Pracy były obliczone na podstawie dokumentów przygotowanych przez SSN oraz SG. SSN przygotowała zbiorcze zestawienia pracowników, zawierające ich numer PESEL, imię i nazwisko oraz kwotę ekwiwalentu. SG przygotowała indywidualne zaświadczenia dotyczące pracowników, zawierające numer PESEL, imię i nazwisko oraz kwotę wyliczoną zgodnie z art. 123 *ustawy kompensacyjnej*. Po zakończeniu uczestnictwa w PZM uczestnicy dostali dwa zaświadczenia, jedno zastępujące świadectwo pracy, drugie dla potrzeb ZUS. Zgodność kwot miesięcznych świadczeń z Funduszu Pracy z art. 123 ust. 8 *ustawy kompensacyjnej*, została zbadana przez firmę TETA, poprzez przeprowadzenie ich losowej kontroli z wykorzystaniem statystycznej metody doboru próby dla 5% uczestników PZM w odniesieniu do każdej ze stoczni. TETA, w wyniku przeprowadzenia kontroli stawek, stwierdziła pewne rozbieżności, które zostały wyjaśnione, uzgodnione i skorygowane. Nie zostały zmienione wysokości świadczeń dla uczestników PZM.

Skargi uczestników PZM były wyjaśniane bezpośrednio pomiędzy byłymi pracownikami stoczni a pracownikami TETA. Spośród trzech pisemnych skarg jedna została uznana za zasadną.

3.2.12. Refinansowanie kosztów i wydatków kompensacji

Do zwrotu z FRP kosztów i wydatków poniesionych w celu osiągnięcia celów postępowania kompensacyjnego na mocy *ustawy kompensacyjnej* uprawnione były :

- stocznie, które do końca lutego 2011 r. złożyły za pośrednictwem BBL wnioski o zrefundowanie 128,4 mln zł wydatków, ale nie otrzymały refinansowania z MSP. Zarząd BBL uważa, że MSP powinno zrefundować te koszty, ponieważ

wynika to z *ustawy kompensacyjnej* (art. 128 w związku z art. 124 ust. 3 pkt 1) i argumentuje, że niezrefinansowanie przez MSP kosztów kompensacji poniesionych przez stocznie może spowodować przyszłe roszczenia syndyków obydwu stoczni lub wierzycieli w stosunku do Skarbu Państwa. W ocenie Ministra Skarbu Państwa refundacje wydatków stoczni na kompensacje są niezasadne, ponieważ stocznie posiadały wystarczające środki własne do sfinansowania tych wydatków w wyniku prowadzonej działalności gospodarczej w okresie kompensacji. Minister SP wyjaśnił, że nie obawia się żadnych konsekwencji prawnych z powodu odmowy przyznania refundacji środków własnych stoczni, poniesionych na pokrycie kosztów kompensacji;

- zarządca kompensacji, który do końca marca 2011 r. otrzymał refundację w wysokości ok. 11,9 mln zł;
- ARP, która do końca października 2010 r. otrzymała refundację w wysokości 14,6 mln zł.

Łączne, aczkolwiek jeszcze niepełne koszty procesu kompensacji (bez kosztów ochrony praw pracowników), poniesione do końca lutego 2011 r. wyniosły co najmniej 158 mln zł.

Poprawność tych szacunków obniża fakt, że stocznie nie prowadziły ewidencji księgowej w sposób, który pozwalałby na wiarygodne wyodrębnienie kosztów postępowania kompensacyjnego z ogółu kosztów poniesionych po dniu 6 stycznia 2009 r.

3.2.12.1. Refinansowanie kosztów ARP

ARP rozliczała koszty związane z postępowaniem kompensacyjnym na podstawie umowy z dnia 13 lutego 2009 r., zawartej z Ministrem SP. Umowa przewidywała refundowanie z FRP kosztów i wydatków Agencji w zakresie bezpośredniej obsługi Prezesa ARP, jako organu w toku postępowania kompensacyjnego, wynagrodzenia tymczasowego nadzorca i zarządcy kompensacji oraz obsługi PZM, w zakresie o którym mowa w art. 123 *ustawy kompensacyjnej*. Do dnia 31 sierpnia 2010 r. ARP poniosła na te cele koszty w łącznej wysokości ok. 14 830 324 zł natomiast otrzymała refundację w kwocie 14 629 609 zł, z tego na wynagrodzenie zarządcy kompensacji 11 641 949 zł⁸⁰, na obsługę Prezesa ARP jako organu pierwszej instancji 968 588 zł (w tym wynagrodzenie tymczasowego nadzorca) oraz na obsługę PZM 2 086 251 zł.

⁸⁰ Na dzień 31 marca 2011r. kwota wynagrodzenia zarządcy kompensacji wyniosła 14 984,7 tys. zł

MSP odmówiło zrefundowania kwoty 200 715 zł, z której 133 536 zł dotyczyło obsługi Prezesa ARP jako organu w postępowaniu, a 67 179 zł - obsługi PZM. Najwyższą niezrefundowaną pozycję stanowiły koszty obsługi prawnej postępowania kompensacyjnego przez kancelarię prawną, której na podstawie umowy zlecenia z dnia 14 stycznia 2009 r., Agencja powierzyła opiniowanie oraz interpretację przepisów *ustawy kompensacyjnej*. Wcześniej właściciel kancelarii uczestniczył w pracach nad projektem *ustawy kompensacyjnej*, jako ekspert MSP. Przyczyną odmowy było wskazanie, że koszty te mogły pokrywać się z zakresem usług objętych trwającym nadal kontraktem zawartym pomiędzy właścicielem kancelarii a MSP. W związku z odmową ARP zaliczyła kwotę wypłaconego wynagrodzenia (164 395 zł brutto) do kosztów własnych. Przyczyną takiego postępowania ARP było uznanie, że nie ma lepszej możliwości zapewnienia interpretacji *ustawy* niż interpretacja jej autora, i że ARP sama musi zapewnić sobie obsługę prawną. W ocenie NIK zasadne byłoby jednak uprzednie uzgodnienie z MSP zakresu usług świadczonych przez kancelarię, aby uniknąć podwyższania kosztów postępowania kompensacyjnego pokrywanych przez Skarb Państwa z FRP.

3.2.12.2. Refinansowanie kosztów BBL i stoczni

Bud-Bank Leasing występował do Ministra SP o refundację z FRP kosztów postępowania kompensacyjnego odrębnie dla każdej ze stoczni oraz osobno o refundację wydatków własnych. Wnioski o zrefinansowanie wydatków BBL składane były comiesięcznie przez cały okres kompensacji. Wnioski o refundację wydatków poniesionych przez stocznie BBL złożył natomiast dopiero we wrześniu 2010 r. (tj. po 1,5 roku od wszczęcia postępowania kompensacyjnego), uwzględniając tylko wydatki z 2009 r. W IV kwartale 2010 i w I kwartale 2011 składane były wnioski o zrefinansowanie z FRP poniesionych przez stocznie wydatków na kompensację. Do dnia 31 marca 2011 r. BBL złożył do MSP wnioski o zrefundowanie kosztów i wydatków stoczni z FRP na łączną kwotę 128 356,9 tys. zł (74 873,6 tys. zł SG i 53 483 tys. zł SSN). MSP nie zrefundowało stoczniom żadnych kwot z tego tytułu, argumentując że refinansowanie wydatków postępowania kompensacyjnego, w tym wydatków niezbędnych do osiągnięcia celów postępowania, poniesionych ze środków własnych stoczni w sytuacji, gdy stocznie miały i mają z bieżącej działalności środki na ich pokrycie i nie ma niezbędności dofinansowania tych wydatków w celu zakończenia postępowania kompensacyjnego, nie jest możliwe.

Ze względu na niezweryfikowanie przez MSP kosztów stoczni objętych wnioskami oraz ze względu na brak pełnych danych o kosztach stoczni w procesie kom-

pensacji niemożliwe było dokonanie przez NIK oceny legalności i gospodarności ich poniesienia.

Prezes Zarządu firmy, która prowadzi obsługę finansowo-księgową SG stwierdziła, że skutki zwrotu kosztów na rzecz SG zastaną ujęte w wyniku finansowym 2010 r. (zwiększenie). Ponadto podała, że SG nie jest w stanie wydzielić z poniesionych przez stocznię kosztów ogółem za 2009 r. i za 2010 r. (8 miesięcy) kosztów samej kompensacji. Ewidencja księgową prowadzona w stoczni nie stwarza możliwości wyodrębnienia kosztów pokrywanych z własnych środków i z FRP.

W wyjaśnieniu Zarządu BBL z dnia 13 kwietnia 2011 r.⁸¹ podano, że z systemu księgowego SG SA i SSN nie można aktualnie wyodrębnić kosztów kompensacji z całokształtu kosztów ponoszonych przez daną stocznię. W ocenie Zarządu BBL jedynym źródłem wskazującym koszty kompensacji w ujęciu rzeczowym i wartościowym są kwoty określone we wnioskach o zwrot kosztów i wydatków postępowania kompensacyjnego z FRP. Zarządca kompensacji zlecił służbom księgowym stoczni przygotowanie sprawozdania końcowego, w tym sprawozdania rachunkowego. Zakres tego sprawozdania winien pozwolić na prezentację relacji kosztów kompensacji i przychodów stoczni podczas trwania procesu.

Stosownie do postanowień art. 124 *ustawy kompensacyjnej* do kosztów postępowania zalicza się opłaty, koszty sądowe i administracyjne, koszty ogłoszeń i obwieszczeń, koszty zastępstwa procesowego oraz wydatki niezbędne do osiągnięcia celu postępowania. Jako źródło pokrycia tych kosztów wskazano (w art.125 *ustawy kompensacyjnej*):

- przychody oraz dochody z działalności na majątku stoczni oraz dochody uzyskane z wydzierżawienia składników majątkowych,
- Fundusz Restrukturyzacji Przedsiębiorców.

Wg stanu na dzień 28 lutego 2011 r., MSP zrefundowało z FRP wydatki ponoszone przez Bud-Bank w związku z procesem kompensacji w obu stoczniach oraz zobowiązania BBL z tytułu związanych z tym umów zewnętrznych w łącznej wysokości 11 660,2 tys. zł (m.in. na obsługę prawną stoczni, ogłoszenia o sprzedaży mienia, przeprowadzenie przetargów i aukcji przez Państwową Wytwórnę Papierów Wartościowych, weryfikację kosztów przez zatrudnioną firmę oraz wynagrodzenia obserwatorów).

⁸¹ Wyjaśnienie Zarządu BBL L. dz. 426(s)2011 podpisane przez Prezesa Zarządu Jerzego Sławka i Członka Zarządu Jana Laskowskiego

Zarządca kompensacji w niektórych sprawozdaniach przedstawiał koszty kompensacji niezgodnie z postanowieniami umów zawartych z MSP.

W dniu 13 lutego 2009 r. BBL zawarł z Ministrem SP dwie umowy określające zasady pokrywania z FRP kosztów i wydatków poniesionych w postępowaniu kompensacyjnym w obydwu stoczniach. W umowach tych ustalono szczegółowo zasady i sposób prowadzenia przez BBL sprawozdawczości w zakresie kosztów i wydatków, a także źródeł ich pokrycia. Do maja 2009 r. sprawozdania były składane prawidłowo. Od czerwca 2009 r. do czasu zakończenia kontroli, w przekazywanych do MSP sprawozdaniach miesięcznych (dotyczących zarówno SG jak i SSN) zestawienia kosztów poniesionych przez zarządcę kompensacji sporządzano na formularzach innych niż określone w umowach, tj. bez określenia źródeł pokrycia kosztów poniesionych przez stocznie.

Odstępstwa od ustalonego sposobu rozliczania kosztów tłumaczono zmianami kadrowymi w Bud-Banku, polegającymi na zmniejszeniu ilości osób wprowadzających dane do formularzy kosztowych. Ponadto, zdaniem zarządcy, *forma ich (danych – przypis NIK) prezentowania (przedstawienia) nie miała i nie ma żadnego znaczenia merytorycznego.*

W ocenie NIK, bez względu na uwarunkowania organizacyjne, w tym przypadku kadrowe, nie jest dopuszczalne samodzielne decydowanie przez stronę umowy o tym czy jej postanowienia mają istotne znaczenie dla drugiej strony. W przypadku gdyby faktycznie jakieś postanowienia umów okazały się zbędne, ich zmiany należało dokonać w uzgodnieniu z MSP, z zachowaniem stosownej procedury.

3.2.12.3. Niezasadne refinansowanie kosztów

W *ustawie kompensacyjnej* źródła finansowania kosztów i wydatków postępowania nie zostały precyzyjnie ustalone. Dotyczy to zwłaszcza dopuszczalnego zakresu ich refinansowania z Funduszu Restrukturyzacji Przedsiębiorców. W konsekwencji nieodokreślone pozostaje, które wydatki powinny być finansowane przez stocznie z własnych przychodów, a które podlegają zrefinansowaniu z FRP. W ocenie NIK, powstało w ten sposób ryzyko zakwestionowania przez Komisję Europejską prawidłowości prowadzonego postępowania.

MSP przyjęło rozszerzającą interpretację art. 128 przepisów *ustawy kompensacyjnej* w zakresie upoważnienia do refinansowania z FRP w szczególności kosztów i wydatków niezbędnych do osiągnięcia celu postępowania kompensacyjnego, wymie-

nionych w art. 124 *ustawy*. Wskutek powyższego zrefinansowano z FRP wydatki w łącznej kwocie 2,9 mln zł, które, w ocenie NIK, tej refundacji nie podlegały. Były to koszty:

- obsługi przez ARP SA PZM w wysokości 1 629 758 zł; *ustawa kompensacyjna* nie upoważniała do refundacji z FRP kosztów i wydatków z tytułu obsługi *Programu*; przewidywała to natomiast umowa z dnia 13 lutego 2009 r. dotycząca zasad refundacji kosztów i wydatków z FRP, zawarta pomiędzy MSP a ARP SA (§1);
- podróży obserwatorów oraz powołanych przez nich ekspertów w wysokości 55 368 zł; *ustawa kompensacyjna* przewiduje finansowanie z FRP jedynie ich wynagrodzeń;
- usług doradczych świadczonych przez firmę, która została zatrudniona w celu badania i potwierdzania zasadności i celowości wydatkowania poszczególnych kwot przez zarządcę kompensacji – w kwocie 1 004 386 zł; stosownie do art. 128 w związku z art. 124 ust. 2 pkt 3 *ustawy kompensacyjnej*, ze środków FRP finansowane może być tylko wynagrodzenie *biegłych (...), o których mowa w ustawie*; *ustawa* wymienia biegłego rewidenta tylko w art. 76 ust. 1 pkt 1 (biegły rewident zatrudniony do przeprowadzenia badania sprawozdania finansowego stoczni);
- ogłoszeń (w tym ich tłumaczeń) w łącznej wysokości 151 079 zł; stosownie do przepisów art. 126 *ustawy kompensacyjnej*, powinny być one sfinansowane z przychodów stoczni.

W ocenie NIK niezgodne z *ustawą kompensacyjną* (art. 68) i niegospodarne było zrefundowanie ze środków FRP wynagrodzenia za wykonywanie funkcji tymczasowego nadzorca obu stoczni za cały miesiąc, w sytuacji gdy nadzorca wykonywał swoją funkcję w SSN tylko przez 14 dni, zaś w SG tylko przez 13 dni. Zdaniem NIK, wynagrodzenie to powinno być adekwatne do faktycznego czasu pełnienia tej funkcji. Według wyliczeń NIK, zawyżono je o 21 910 zł⁸².

Niecelowa i niegospodarna była akceptacja przez MSP not ARP SA, na podstawie których zrefundowano ze środków FRP koszty zatrudnienia osób wykonujących (na podstawie umów o dzieło) zadania, które zgodnie z art. 19 ust. 1 i 2 *ustawy kompensacyjnej* powinien wykonać tymczasowy nadzorca. Łącznie, w ocenie NIK, nienależnie

⁸² Do wyliczenia przyjęto kwotę 663,96 zł dziennie przy 30 dniach w miesiącu.

zwrócono koszty z tytułu umów o dzieło oraz refundacji kosztów podróży służbowych związanych z wykonaniem tych umów, w wysokości 33 765 zł.

3.2.13. Realizacja wniosków z poprzednich kontroli NIK

NIK nie zgłasza uwag do realizacji przez MSP, ARP i SSN wniosków pokontrolnych skierowanych po przeprowadzonej w 2008 r. kontroli restrukturyzacji i prywatyzacji sektora przemysłu stoczniowego w latach 2005-2007. Znaczna część tych wniosków uległa bowiem dezaktualizacji w związku z likwidacją stoczni w postępowaniu kompensacyjnym. Wykaz tych wniosków zamieszczono w załączniku nr 8.

3.2.14. Umowa o dostawy gazu skroplonego z Kataru

NIK pozytywnie oceniła pod względem legalności i gospodarności działania prowadzone przez PGNiG w latach 2005-2010 (I połowa), które doprowadziły do zawarcia umowy o dostawy gazu skroplonego (LNG) z Kataru. Dostawy LNG powinny przyczynić się do istotnego zwiększenia stopnia dywersyfikacji dostaw tego paliwa (zwiększenie niezależności od dostaw gazu rosyjskiego). Warunki kontraktu, w tym parametry cenowe, są typowe dla międzynarodowych umów na tym rynku.

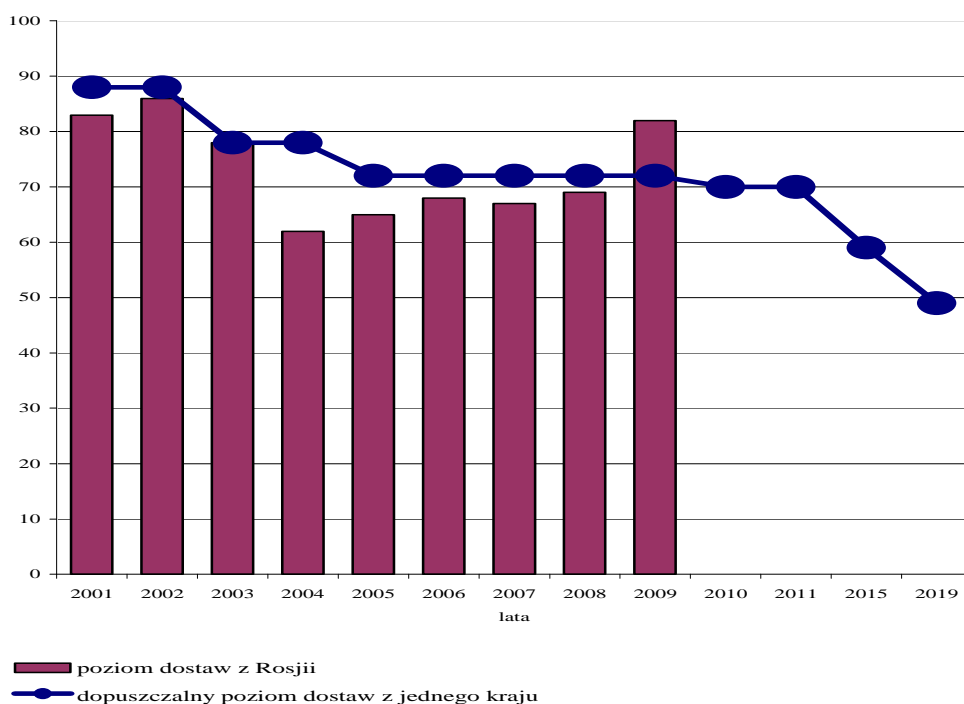
3.2.14.1. Dywersyfikacja dostaw gazu

Dostawy LNG do budowanego gazoportu w Świnoujściu, które mają rozpocząć się w 2014 r., stanowią realizację *rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 24 października 2000 r. w sprawie minimalnego poziomu dywersyfikacji dostaw gazu z zagranicy*⁸³. Do 2008 r. PGNiG utrzymywała wymagany poziom dywersyfikacji, jednak w 2009 r. poziom dostaw gazu rosyjskiego przekroczył wyznaczony limit.

Na poniższym wykresie przedstawiono udział dostaw gazu rosyjskiego w dostawach zagranicznych.

⁸³ Dz. U. Nr 95, poz. 1042.

Rys. nr 4 Dywersyfikacja dostaw gazu w latach 2001 - 2009 (w %)

źródło : dane z kontroli w PGNiG

Na 2009 r. PGNiG planowała dostawy gazu rosyjskiego, ukraińskiego, środkowoazjatyckiego i niemieckiego. Dostawy gazu środkowoazjatyckiego miały stanowić w strukturze importu zasadniczy element dywersyfikujący. Od 1 stycznia 2009 r. nie realizowano jednak dostaw w ramach umowy z RosUkrEnergó w ilości 2,5 mld m³. Zrównoważenie bilansu gazowego wymagało w tej sytuacji zwiększenia udziału dostaw z Rosji w 2009 r. i latach następnych. PGNiG nie ma technicznych możliwości sprowadzenia istotnych ilości gazu zza zachodniej lub południowej granicy z uwagi na aktualny stan rozwoju systemu przesyłowego, zwłaszcza przepustowość punktów wejścia. Oferty dostaw gazu alternatywne dla rosyjskiej były mało wiarygodne i kończyły się w momencie próśby o dostarczenie dokumentów.

W „*Studium wykonalności i założeń techniczno-ekonomicznych importu LNG do Polski*”, wykonanym na zlecenie PGNiG w 2006 r., stwierdzono, że projekt budowy terminalu regazyfikacyjnego jest wykonalny z finansowego punktu widzenia i opłacalny. Wyniki analizy zapotrzebowania na gaz ziemny w Polsce wskazywały na możliwość uplasowania dodatkowego wolumenu gazu na rynku, wynikającego z różnicy pomiędzy prognozowanym popytem a podażą. Jako podstawowe cele strategiczne importu LNG do Polski oraz budowy terminalu LNG wskazano m.in. zwiększenie bezpieczeń-

stwa energetycznego państwa (poprzez zapewnienie ciągłości i bezpieczeństwa dostaw gazu ziemnego), dywersyfikację dostaw, zwiększenie wartości PGNiG oraz wzmocnienie jego pozycji negocjacyjnej z tradycyjnymi dostawcami, a także zwiększenie technicznych możliwości dostaw gazu ziemnego z różnych kierunków.

Studium określało termin uruchomienia terminalu LNG na 2011 r., lecz jego budowę podjęto dopiero w 2009 r. z terminem uruchomienia przewidzianym na 30 czerwca 2014 r., z początkową zdolnością odbioru około 5 mld m³ gazu ziemnego rocznie⁸⁴. Na opóźnienie realizacji inwestycji miała wpływ, odmienna od założeń autorów *Studium*, opinia Prezesa Urzędu Zamówień Publicznych, o konieczności wyłaniania wykonawców w oparciu o przepisy *Prawa zamówień publicznych*. Na podstawie *Studium* podjęto decyzję o lokalizacji terminalu LNG w Świnoujściu. Umowa z dnia 19 czerwca 2007 r. z Zarządem Morskich Portów Szczecin i Świnoujście zapewniła grunty pod budowę terminalu, a w dniu 17 października 2007 r. na wniosek PGNiG dokonano zmiany Miejscowego Planu Zagospodarowania Przestrzennego dla Świnoujścia. W styczniu 2008 r. zawarto umowę z Generalnym Projektantem. W dniu 24 kwietnia 2009 r. uchwalono *ustawę o inwestycjach w zakresie terminalu regazyfikacyjnego skroplonego gazu ziemnego w Świnoujściu*. W efekcie możliwe stało się przyspieszenie fazy przygotowania do rozpoczęcia budowy. W dniu 26 czerwca 2009 r. zawarto *Porozumienie w sprawie zapewnienia realizacji inwestycji* pomiędzy PGNiG, Operatorem Gazociągów Przesyłowych Gaz-System SA (OGP Gaz-System) i Polskim LNG Sp. z o.o. (PLNG).

Przygotowany został harmonogram określający datę rozpoczęcia eksploatacji terminalu na dzień 1 lipca 2014 r. Stanowi on załącznik do powyższej umowy z dnia 26 czerwca 2009 r. Zgodnie z ogłoszonym przez Polskie LNG w dniu 31 marca 2010 r. komunikatem, cała inwestycja realizowana jest zgodnie z przyjętym harmonogramem.

PGNiG monitoruje stan zaawansowania i tempo prac związanych z budową terminalu. W ocenie NIK, nie ma aktualnie zagrożenia dla możliwości odbioru tego gazu od połowy 2014 r.

3.2.14.2. Przygotowanie i podpisanie umowy

Podpisana w dniu 15 kwietnia 2009 r. umowa ramowa *Qatargas Operating Company Limited and Polskie Górnictwo Naftowe i Gazownictwo SA – Heads Of Agree-*

⁸⁴ Przewidywane jest zwiększanie zdolności przeładunkowej do około 7,5 mld m³.

ement (HOA) określała podstawowe elementy przyręczonego kontraktu, a więc m.in. ilość, formułę cenową, formę i miejsce dostawy. Kontrakt oznaczono jako tzw. ex-ship co oznacza, że realizacja nastąpi w punkcie odbiorczym w Świnoujściu przez stronę sprzedającą, ponieważ PGNiG nie posiada własnej floty gazowców.

Podpisana w dniu 29 czerwca 2009 r. umowa *Sale And Purchase Agreement for Liquefied Natural Gas, 2009, Qatar Liquefied Gas Company Limited (3) As Seller and Polskie Górnictwo Naftowe i Gazownictwo SA as Buyer* zawiera szczegółowe ustalenia dotyczące zobowiązań i praw stron przy dostawie 1 mln ton LNG⁸⁵ rocznie do Polski, począwszy od 30 czerwca 2014 r. Obu umowom nadano klauzule poufności i strony nie mogą udostępniać ich treści stronom trzecim bez zgody obu kontrahentów przed rokiem 2039.

Podpisanie kontraktu poprzedzone zostało analizami wskazującymi na zasadność i opłacalność przyszłego zaopatrzenia kraju w gaz poprzez dostawy gazu skroplonego do terminalu w Świnoujściu. W *Studium wykonalności i założeń techniczno-ekonomicznych projektu importu LNG do Polski* określono prognozy różnicy pomiędzy zapotrzebowaniem i podażą na gaz ziemny w Polsce do 2025 r., które przedstawiono w poniższej tabeli :

Tabela nr 4 Zapotrzebowanie i podaż gazu ziemnego (w mln m³),

Scenariusz ⁸⁶	Wariant podstawowy			Wariant bez opcjonalnego importu z Azji Środkowej ale uwzględniający ewentualną budowę gazociągu norweskiego		
	2011 r.	2015 r.	2025 r.	2011 r.	2015 r.	2025 r.
pesymistyczny	631	1 425	7 403	1 631	(1 075)	4 903
podstawowy	1 144	2 260	9 134	2 144	(240)	6 634
optymistyczny dolny	2 185	4 327	13 847	3 185	1 872	11 347
optymistyczny górny	3 718	6 096	19 193	4 719	5 596	16 693

Źródło : *Studium wykonalności i założeń techniczno-ekonomicznych projektu importu LNG do Polski*

Na podstawie umowy z dnia 30 stycznia 2009 r. został wykonany raport *Rozwój światowego rynku skroplonego gazu ziemnego (LNG)*. Zawiera on m.in. opis mechani-

⁸⁵ Około 1,5 mld m³ gazu

⁸⁶ Głównym czynnikiem różnicującym scenariusze były ceny gazu. I tak: scenariusz pesymistyczny – przyjmuje założenia wysokich cen gazu, scenariusz podstawowy – średnich cen gazu, wariant optymistyczny dolny – niskich cen gazu przy założeniu działań jedynie czynników rynkowych, wariant optymistyczny górny – niskich cen gazu przy założeniu aktywnej promocji gazu w polityce energetycznej państwa.

zmów cenowych i wybranych rynków LNG, przewidywany światowy poziom produkcji LNG, narzędzia wykorzystywane w eksporcie i imporcie do 2015 r. oraz niektóre ryzyka związane z projektami LNG, a przede wszystkim przegląd kluczowych postanowień umów sprzedaży LNG oraz aktualnych informacji dotyczących rynku LNG. Raport zamyka opis strategii kontraktacji LNG.

Sporządzane były też analizy wewnętrzne w PGNiG, do których należy zaliczyć, przygotowaną w połowie 2008 r., *Analizę Netback Value dla dostaw LNG z Kataru (instalacja Ras Laffan) do Polski (Świnoujście)* oraz *Informację w sprawie kształtowania się ceny gazu LNG według formuły zaproponowanej przez Qatargas w porównaniu z ceną gazu z kontraktu jamalskiego*, czy też analizę rynkową, która stanowiła uzasadnieniem wniosku o zgodę na zawarcie umowy zakupu LNG pomiędzy PGNiG SA a Qatargas Operating Company Ltd.

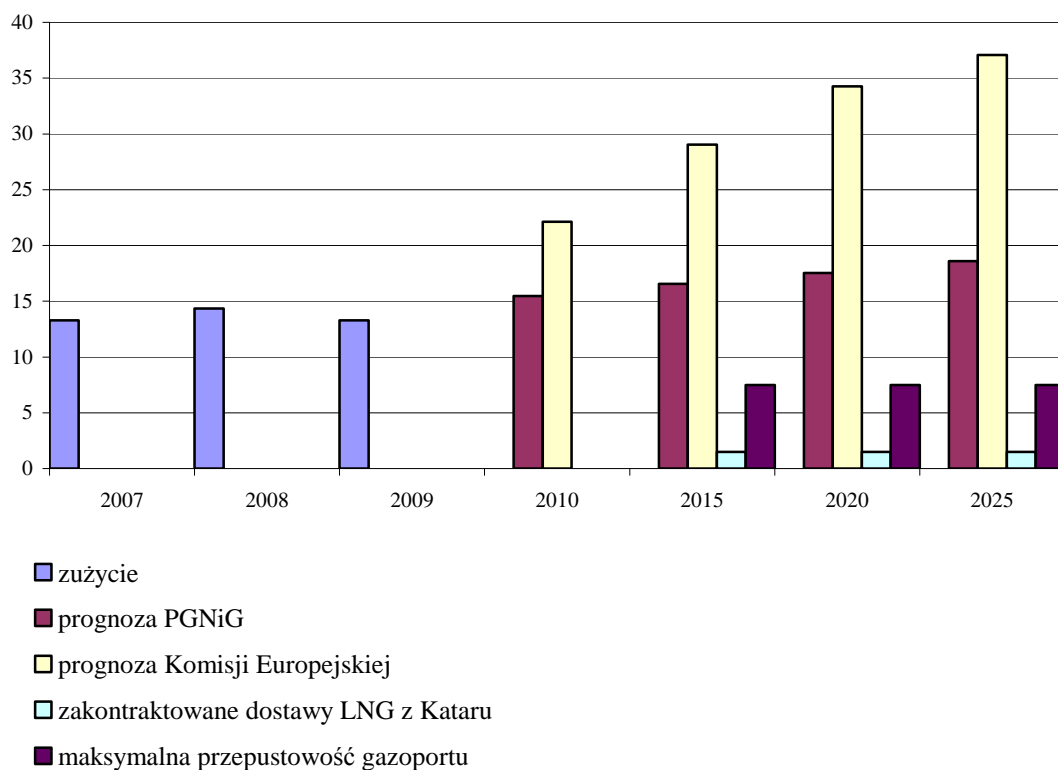
Import LNG z Kataru nie był jedynym rozpatrywanym kierunkiem dostaw. Spośród potencjalnych producentów LNG (wskazanych w *Studium wykonalności...*) zostały wyselekcjonowane trzy najbardziej prawdopodobne kierunki dostaw: Korea/Katar, Algieria i Francja. Oczekiwany przez tych partnerów zakres współpracy był jednak szerszy niż tylko dostawy LNG. Analiza uwarunkowań wskazuje, w ocenie NIK, że przystąpienie do rozmów dotyczących długoterminowych dostaw LNG do Polski z partnerem katarskim było działaniem gospodarnym.

Od wiosny 2008 r. prowadzone były intensywne rozmowy ze stroną katarską. Po serii spotkań z przedstawicielami Rządu RP, w tym Prezesa Rady Ministrów RP, spółka matka Qatar Petroleum wyznaczyła Qatargas (QG) jako podmiot właściwy do rozmów z PGNiG SA. Przebieg negocjacji PGNiG ze stroną katarską oraz postanowienia umów z dnia 15 kwietnia 2009 r. i 29 czerwca 2009 r. nie wskazują by istniał związek pomiędzy dostawami gazu z Kataru, a sprzedażą majątku stoczni.

Zdaniem NIK, postanowienia umowy właściwie zabezpieczają interesy strony polskiej, gwarantując wystarczającą pewność dostaw, opłacalność energii z tego źródła oraz bezpieczeństwo finansowe w przypadku wystąpienia sytuacji uniemożliwiającej odbiór gazu skroplonego. Formuła dostaw *ex-ship* nie wskazuje, aby dostawca nosił się z zamiarem budowania w tym celu statków w Gdyni lub w Szczecinie.

Zakontraktowane dostawy LNG z Kataru w 2015 r. będą stanowiły około 10% krajowego zużycia gazu ziemnego. Na poniższym wykresie przedstawiono zużycie gazu ziemnego w Polsce w latach 2007-2009, prognozy zużycia do 2025 r. oraz zakontraktowane ilości gazu z Kataru.

Rys. nr 5 Zużycie, prognozy i zakontraktowane dostawy gazu ziemnego

Źródło : dane z kontroli w PGNiG

Ustalenia kontroli wskazują, że niemożliwa jest obecnie precyzyjna ocena opłacalności kontraktu. Nieznane są bowiem ceny gazu ziemnego LNG, jakie będą płacone w kontrakcie długoterminowym w latach 2014 – 2034 i jakie będą średnie ceny dostaw LNG po uwzględnieniu dostaw spotowych⁸⁷. Mogą być one zarówno wyższe, jak też niższe od cen gazu ziemnego dostarczanego rurociągami (tak było w 2004 r.). Szacowanie wartości 20-letniego kontraktu utrudnia dodatkowo postanowienie, że strony, po upływie wskazanego w umowie okresu realizacji umowy, będą mogły negocjować zmianę współczynników we wzorze cenowym.

⁸⁷ Dostawy natychmiastowe, realizowane na podstawie jednorazowych kontraktów zawieranych na wolnym rynku.

4. Informacje dodatkowe o przeprowadzonej kontroli

4.1. Organizacja kontroli

Założeniem kontroli było objęcie nią działań organów które miały najistotniejszy wpływ na kształtowanie postanowień *ustawy kompensacyjnej* oraz jej wykonanie. Próby do badań kontrolnych dobierano celowo (najwyższe kwoty badanych transakcji) lub losowo. Do opracowania założeń kontroli wykorzystano także poprzednie kontrole NIK dotyczące sektora stoczniowego.

4.2. Postępowanie kontrolne

i działania podjęte po zakończeniu kontroli

Minister SP złożył do protokołu kontroli Ministerstwa Skarbu Państwa zastrzeżenia które zostały częściowo uznane. W całości uznane zostały zastrzeżenia do protokołu kontroli złożone przez Zarząd Bud-Bank Leasing Sp. z o.o. Zastrzeżenia Zarządu Stoczni Gdynia SA do protokołu kontroli zostały częściowo uwzględnione.

Zarząd BBL odmówił podpisania protokołu kontroli Stoczni Szczecińskiej Nowa Sp. z o.o. argumentując, że protokół dotyczy czynności kontrolnych wykonywanych wobec SSN jako podmiotu, w stosunku do którego prowadzone jest postępowanie kompensacyjne i w którym funkcję kierownika jednostki kontrolowanej pełni zarząd tej spółki.

W wystąpieniu pokontrolnym NIK do Zarządu PGNIG wobec braku nieprawidłowości nie formułowano wniosków pokontrolnych.

W wystąpieniu pokontrolnym do Zarządu Bud-Bank Leasing Sp. z o.o. NIK wnioskuje o :

- 1.** Dokonanie oceny możliwości prawnych i zasadności podjęcia działań w celu uzyskania odszkodowań od firmy SPFG za nieprzystąpienie do zawarcia umów końcowych po wygranych przetargach oraz – w przypadku uznania, że możliwość taka istnieje i jest zasadna – podjęcie stosownych działań.
- 2.** Doprowadzenie sprawozdawczości dotyczącej poniesionych kosztów kompensacji do zgodności z postanowieniami umów zawartych z Ministrem Skarbu Państwa w dniu 13 lutego 2009 r.
- 3.** Sukcesywne przekazywanie do MSP wniosków o refundację z Funduszu Restrukturyzacji Przedsiębiorców kosztów kompensacji, sfinansowanych ze środków własnych stoczni.

4. Ustalenie oraz wpłatę na wyodrębnione subkonta rachunków bankowych obydwu stoczni (tzw. konta kompensacyjne) kwot dotychczas osiągniętych dochodów z prowadzenia lub wydzierżawienia przedsiębiorstwa stoczni, wraz ze stosownymi odsetkami, a także zapewnienie dalszego, bieżącego ich przekazywania.
5. Podjęcie działań zmierzających do wyegzekwowania od rzeczoznawcy wyceniającego majątek stoczni SG kosztów sprostowania ogłoszenia w kwocie 11,1 tys. zł.
6. Zwrot uprawnionemu podmiotowi kwoty 129 235 zł z tytułu bezprawnie zatrzymanego wadium.

Ówczesny Wiceprezes Zarządu BBL złożył zastrzeżenia do wystąpienia pokontrolnego. Nie zostały one jednak rozpatrzone ze względu na przekroczenie zawitego, siedmiodniowego terminu na złożenie zastrzeżeń, ustalonego w art. 61. ust. 1 *ustawy o NIK*.

W odpowiedzi na wystąpienie pokontrolne Zarząd BBL poinformował, że :

- brak jest podstaw do wnoszenia powództwa odszkodowawczego przeciwko SPFG ze względu na zastosowanie w stosunku do tego podmiotu tzw. zastępczego zaspokojenia roszczenia w postaci zatrzymania wadium,
- sprawozdawczość będzie realizowana zgodnie z postanowieniami umów z MSP,
- BBL podjął działania w celu jak najszybszego przekazywania wniosków o refundację i zniwelowania opóźnień,
- zalecenie przekazywania na bieżąco kwot dochodów stoczni na konto kompensacyjne jest realizowane sukcesywnie,
- BBL rozważa zawarcie ugody z rzeczoznawcą w sprawie sfinansowania kosztów dodatkowych ogłoszeń,
- SPFG nie domagał się zwrotu wadium.

W wystąpieniu pokontrolnym skierowanym do Bud-Bank Leasing Sp. z o.o. po kontroli doraźnej NIK wnioskowała o zintensyfikowanie procesu inwentaryzacji pozostałego mienia stoczni, a także usuwania tego mienia i dokumentacji archiwalnej ze sprzedanych terenów i obiektów lub uzgodnienie z nabywcami zasad przechowywania tego mienia i dokumentacji.

Na skutek uznania zastrzeżeń złożonych przez zarząd BBL, NIK zrezygnowała z jednego z wniosków pokontrolnych.

W wystąpieniu pokontrolnym skierowanym do Prezesa ARP SA Najwyższa Izba Kontroli wnioskowała o:

1. Podjęcie wszelkich niezbędnych działań w celu zabezpieczenia interesu ARP w procesie przejścia przewłaszczonych na rzecz Agencji żurawi i praw do projektów statków.
2. Wyegzekwowanie od byłego tymczasowego nadzorcy kwoty 17 926,68 zł z tytułu nienależnie wypłaconego wynagrodzenia, a także kwoty 11 000 zł, z tytułu zapłaconych przez ARP kosztów usług doradczych KPS wykonanych na rzecz Tymczasowego Nadzorcy SG.
3. Podjęcie starań w celu renegotjowania umowy z Bud-Bankiem w celu obniżenia wynagrodzenia zarządcy kompensacji, przynajmniej o kwotę równoważącą szacunkową wysokość składki ubezpieczeniowej.
4. Sprecyzowanie, w porozumieniu z Ministerstwem Skarbu Państwa, szczegółowego zakresu wydatków i kosztów Bud-Banku, które powinny być realizowane wyłącznie w ramach wynagrodzenia zarządcy kompensacji oraz zobowiązanie zarządcy do sporządzenia, przed zakończeniem procesu kompensacji, ewentualnej korekty wniosków o refinansowanie wydatków z FRP.

Prezes Zarządu ARP przesłał do Dyrektora Departamentu Gospodarki, Skarbu Państwa i Prywatyzacji NIK jednoosobowo podpisane pismo, w którym sformułował zastrzeżenia do wystąpienia pokontrolnego. Ze względu na uchybienie formalne w zakresie prawa do reprezentacji spółki nie mogły one zostać rozpatrzone. W odpowiedzi na wystąpienie pokontrolne NIK Prezes ARP poinformował, że :

- podjął decyzję o skierowaniu do sądu powództwa o wyłączenie żurawi i projektów statków z masy kompensacji,
- wystosowano do byłego tymczasowego nadzorcy dwóch wezwań o zwrot nienależnego wynagrodzenia,
- zaproponowano BBL podjęcie negocjacji w sprawie obniżenia wynagrodzenia,
- zwrócono się do MSP o podjęcie uzgodnień w przedmiocie uszczegółowienia wydatków zarządcy kompensacji, które winny być pokrywane z jego wynagrodzenia

W wystąpieniu pokontrolnym skierowanym po kontroli w SSN przez Delegaturę NIK w Szczecinie do Zarządu Bud-Bank Leasing Sp. z o.o. pozytywnie oceniono działania zarządcy kompensacji prowadzone wobec stoczni. W wystąpieniu nie zawarto żadnych wniosków pokontrolnych ani nie żądano odpowiedzi na wystąpienie.

W wystąpieniu do Zarządu Stoczni Gdynia SA Delegatura NIK w Gdańsku wniosowała o dokonanie waloryzacji odsetek od udzielonej Stoczni pomocy publicznej, zgodnie z decyzją Komisji Europejskiej.

Do wystąpienia tego Prezes Zarządu Stoczni złożył zastrzeżenia, które zostały w części uwzględnione przez Komisję Rozstrzygającą, a w ich wyniku NIK zrezygnowała z wniosku.

W wystąpieniu do Ministra Skarbu Państwa NIK wniosowała o:

1. Podjęcie niezbędnych działań w celu zapewnienia przebiegu postępowania kompensacyjnego w taki sposób, aby nie stworzyć podstaw do jego zakwestionowania przez Komisję Europejską;
2. Wprowadzenie ścisłej weryfikacji wydatków i kosztów postępowania kompensacyjnego zgłoszonych do refundacji ze środków Funduszu Restrukturyzacji Przedsiębiorców, w celu zapewnienia zgodności ich finansowania z *ustawą kompensacyjną*;
3. Spowodowanie odzyskania od ARP SA oraz od zarządcy kompensacji, bezzasadnie zrefundowanych kwot z Funduszu Restrukturyzacji Przedsiębiorców wskazanych w wystąpieniu, wraz z należnymi odsetkami.

Minister SP złożył do Kolegium NIK zastrzeżenia do wystąpienia pokontrolnego, w których wnosił o wykreślenie szeregu ocen i sformułowań. Uchwałą Kolegium NIK z dnia 16 marca 2011 r. zastrzeżenia te zostały częściowo uwzględnione.

W odpowiedzi z dnia 21 kwietnia 2011 r. Minister Skarbu Państwa poinformował NIK, że :

- MSP na bieżąco prowadzi działania zapewniające przebieg postępowania kompensacyjnego w sposób zgodny z decyzjami KE, która jest także na bieżąco informowana o jego przebiegu,
- MSP wnikliwie i szczegółowo analizuje wnioski o refundację wydatków i kosztów postępowania kompensacyjnego i w ich rezultacie zakwestionowało liczne wydatki finansowane dotychczas ze środków stoczni,
- MSP rozważy prawne i faktyczne możliwości wystąpienia z wnioskami o zwrot kwoty wskazanych w wystąpieniu pokontrolnym.

5. Załączniki

5.1. Załączniki

5.1.1. Załącznik 1 – Wykaz skontrolowanych podmiotów oraz jednostek organizacyjnych NIK, które przeprowadziły w nich kontrole

Jednostka NIK	Jednostka kontrolowana
Delegatura NIK w Gdańsku	Stocznia Gdynia SA
Delegatura NIK w Szczecinie	Stocznia Szczecińska Nowa Sp. z o.o.
Departament Gospodarki, Skarbu Państwa i Prywatyzacji NIK	Ministerstwo Skarbu Państwa
	Agencja Rozwoju Przemysłu SA
	Bud-Bank Leasing Sp. z o.o.

5.1.2. Załącznik 2 – Zestawienie kwoty wartości księgowej poszczególnych pakietów/zespołów mienia SG (w zł)

L.p	Zespół/pakiet mienia postoczniowego podlegający sprzedaży*	Wartość księgowa na dzień 31 grudnia 2008 r.	Wartość w warunkach wymuszonej sprzedaży	% 4/3
1	2	3	4	5
1	Zespół 1 Rejon prefabrykacji kadłubów	28 133 294	37 691 500	134
2	Zespół 2 Rejon montażu statków	85 895 291	97 995 000	114
3	Zespół 4 Rejon montażu statków	7 177 105	31 041 000	433
4	Zespół 5 Rej. prefabrykacji wyposażeni okrętów i odcinków rurociągów	4 127 766	12 122 500	294
5	Zespół 6 Rejon wyposażenia statków	24 395 374	32 168 500	132
6	Zespół 7 Rejon prefabrykacji konstrukcji przestrzennych	3 139 258	3 008 000	96
7	Zespół 8 Rejon prefabrykacji sekcji przestrzennych i wyposażenia	9 527 542	17 329 000	182
8	Zespół 9 Rejon obsługi magazynowej	10 444 618	26 964 000	258
9	Zespół 10 Rejon prefabrykacji sekcji przestrzennych	923 062	1 145 500	124
10	Zespół 11 Rejon obsługi transportu poziomego	3 074 864	3 422 500	111
11	Zespół 12 Rejon działalności pomocniczej	2 492 729	1 614 000	65
12	Zespół 13 Rejon działalności szkoleniowej	1 410 497	2 156 500	153
13	Zespół 14 Rejon parkowania samochodów	1 695 862	2686500	158
14	Zespół 15 Rejon parkowania samochodów	817 037	921 500	113
15	Zespół 16 Rejon magazynowania prefabrykatów	1 201 218	965 000	80
16	Zespół 17 Rejon komunikacji droga ciężkiego transportu	1 504 874	1 758 000	117
17	Zespół 18 Rejon magazynowania prefabrykatów	729 347	632 500	87
18	Zespół 19 Rejon magazynowania prefabrykatów	504 937	616 500	122
19	Zespół 20 Rejon działalności pomocniczej	2 751 416	2 187 000	79
20	Zespół 21 Rejon komunikacji - infrastruktura kolejowa	1 199 391	1 414 000	118
21	Obszar 5A	2 876 958	6 240 000	217
22	Obszar 6A	53 483	44 000	82
23	Zespół 23 Centrum Wypoczynkowe	6 362 767	8 157 500	128

L.p	Zespół/pakiet mienia postoczniowego podlegający sprzedaży*	Wartość księ- gowa na dzień 31 grudnia 2008 r.	Wartość w warunkach wymuszonej sprzedaży	% 4/3
1	2	3	4	5
24	Przetarg 24 Udziały w Euromos	4 927 755	1 019 000	21
25	Przetarg 25 Udziały w spółce Europlazma	950 000	762 000	80
26	Przetarg 26 Udziały w spółce Euroguard	1 124 883	284 000	25
27	Przetarg 27 Udziały w spółce Eurorusztowania	8 501 526	2 730 000	32
28	Przetarg 28 Udziały w spółce Europref	1 713 000	621 000	36
29	Przetarg 29 Udziały w spółce CDK Europartner	200 000	39 000	20
30	Przetarg 30 Udziały w spółce Unitrans	1 464 537	29 2000	20
31	Przetarg 31 Udziały w spółce Euomal	2 188 364	32 5000	15
32	Przetarg 32 Prawa autorskie do projektu statku – 8168/27	0	3 839 000	
33	Przetarg 33 Prawa autorskie do projektu statku 8185 LPG	0	4 247 000	
34	Przetarg 34 Prawa autorskie do 12 projektów statków	0	15 011 000	
35	Przetarg 35 Prawa autorskie do projektu statku 8213	0	3 137 000	
36	Przetarg 36 Prawa autorskie do 3 projektów statków	0	5 130 000	
37	Przetarg 37 Inne rzeczy ruchome	8 499	20 500	241
38	Zespół 38A** Blachy	192 470	194 400	101
	Razem	221 709 724	329 931 400	149

* Nazwy zespołów/pakietów przyjęto za planami sprzedaży

5.1.3. Załącznik 3 – Zestawienie kwoty wartości księgowej poszczególnych pakietów/zespołów mienia SSN (w zł)

L.p.	Nazwa zespołu/pakietu	Wartość księgową	Wartość wg metody wymuszonej sprzedaży	% 4/3
1	2	3	4	5
1	Wulkan	39 624 393	31 901 300	81
2	Stocznia Północ	1 255 424	737 950	59
3	Malarnia	5 866 295	6 881 600	117
4	Prefabrykacja	14 674 904	22 154 400	151
5	Odra	21 066 432	14 882 550	71
6	Operator	9 933 509	8 156 200	82
7	Stocznia Południe	8 394 750	8 131 100	97
8	Kadry	445 024	554 400	125
9	Projekt	1 950 535	2 416 850	124
10	Udziały w Porta Styl Sp. z o.o.	3 501 308	2 510 400	72
11	Udziały w Nord Sp. z o.o.	598 946	1 029 800	172
12	Projekty kontenerowców*	0	6 121 500	
13	Projekty zbiornikowców*	0	10 350 000	
14	Projekty con-ro,ro-ro, ro-pax*	0	6 675 000	
15	Samochody osobowe	39 561	70 000	177
16	Rusztowania	1 049 871	525 065	50
17	Materiały na statek B-178-I/23	11 360 873	5 226 000	46
18	Zestaw sterowy do statku B 178-I/23**	470 289	211 600	45
19	Pozostały majątek obrotowy	9 120 870	2 280 200	25
20	Razem	129 352 984	130 815 915	101

* Projekty statków nie były odrębnie ewidencjonowane w księgach SSN, gdyż projektowanie statku było traktowane jako etap realizacji kontraktu a nie jako produkt gotowy. Wartość rynkową dokumentacji technicznej statków określono metodą procentowego udziału w szacunkowej cenie kontraktowej statków.

** Zestaw sterowy został wyceniony dopiero do drugiej procedury przetargowej

5.1.4. Załącznik 4 – Zestawienie cen wywoławczych oraz cen uzyskanych za sprzedane zespoły/pakiety mienia SG (w zł)

Zespół/pakiet	Ceny wywoławcze w kolejnych procedurach przetargowych	Cena netto	Cena brutto
Zespół 5 Rejon prefabrykacji wyposaż. okrętowego i odc. rurociągów	12 478 000	13 158 000	13 281 075
Zespół 10 Rejon prefabrykacji sekcji przestrzennych	1 146 000	1 425 000	1 425 411
Zespół 11 Rejon obsługi transportu poziomego	3 422 000	3 608 744	3 619 530
Zespół 12 Rejon działalności pomocniczej	1 614 000	3 610 000	3 610 000
Zespół 13 Rejon działalności szkoleniowej	2 156 000	2 156 200	2 159 720
Zespół 14 Rejon parkowania samochodów	2 686 000	2 810 500	2 811 536
Zespół 15 Rejon parkowania samochodów	921 000	1 027 000	1 027 440
Zespół 16 Rejon magazynowania prefabrykatów	964 000	964 100	967 617
Zespół 18 Rejon magazynowania prefabrykatów	632 000	1 001 111	1 028 097
Zespół 19 Rejon magazynowania prefabrykatów	616 000	925 000	932 427
Zespół 20 Rejon działalności pomocniczej	2 187 000	2 302 610	2 484 208
Obszar 6A	45 000	46 500	46 500
Przetarg 25 Udziały w spółce Europlazma	762 000	783 000	783 000
Przetarg 26 Udziały w spółce Euroguard	284 000	420 000	420 000
Przetarg 28 Udziały w spółce Europref	621 000	621 100	621 100
Przetarg 29 Udziały w CDK Europartner	39 000	125 000	125 000
Przetarg 30 Udziały w spółce Unitrans	292 000	292 000	292 000
Przetarg 31 Udziały w spółce Euromal	325 000	336 500	336 500
Przetarg 37 Inne rzeczy ruchome	20 500	21 000	25 620
Zespoły/Pakiety sprzedane w I procedurze przetargowej	31 210 500	35 633 365	35 996 781
Zespół 1 Rejon prefabrykacji kadłubów	38 690 000 38 444 971	38 444 971	39 005 442
Zespół 4 Rejon montażu statków	31 873 000 30 975 873	33 230 000	33 234 578
Zespół 6 Rejon wyposażenia statków	34 826 000 34 633 029	34 633 029	34 848 710

Zespół/pakiet	Ceny wywoławcze w kolejnych procedurach przetargowych	Cena netto	Cena brutto
Zespół 7 Rejon prefabrykacji konstrukcji przestrzennych	3 413 000 3 267 054	5 000 001	5 000 001
Zespół 8 Rejon prefabrykacji sekcji przestrzennych i wyposażenia	18 354 000 18 113 774	18 113 774	18 124 443
Przetarg 27 udziały w spółce Eurorusztowania	2 730 000 8 459 000	8 459 100	8 459 100
Zespoły/Pakiety sprzedane w II procedurze przetargowej	129 886 000 133 893 701	137 880 875	138 672 274
Zespół 2 Rejon montażu statków	98 852 000 96 767 923 96 767 923	175 000 000	180 741 248
Zespół 9 Rejon obsługi magazynowej działalności administracyjnej	27 116 000 26 997 093 26 997 093	26 997 093	27 285 927
Zespół 17 Rejon komunikacji droga ciężkiego transportu	1 758 000 1 616 000 1 616 000	1 616 000	1 616 000
Zespół 21 Rejon komunikacji – tory kolejowe wraz z bocznica	1 414 000 1 362 000 1 362 000	1 362 000	1 362 000
Obszar 5A	7 144 000 6 384 685 6 384 685	8 750 000	9 039 834
Zespół 38A Blachy	192 470	194 400	237 168
Zespoły/pakiety sprzedane w III procedurze przetargowej	136 284 000 133 127 701 133 320 171	213 919 493	220 282 177

5.1.5. Załącznik 5 – Zestawienie cen wywoławczych oraz cen uzyskanych za sprzedane zespoły/pakiety mienia SSN (w zł)

Zespół/pakiet	Cena wywoławcza	Uzyskana cena netto	Uzyskana cena brutto
Stocznia Północ	737 950	786 459	787 740
Kadry	554 400	1 200 002	1 200 436
Udziały w Porta Styl Sp. z o.o.	2 510 400	2 510 700	2 510 700
Samochody osobowe	70 000	91 000	91 000
Rusztowania	525 064	751 000	916 179
Materiały na statek B-178-I/23	5 226 000	5 226 000	6 375 720
Razem I procedura SSN	9 623 814	10 565 161	11 881 775
Stocznia Południe	8 131 100		
	7 839 150	7 839 150	7 961 727
Projekt	2 416 850		
	2 369 700	2 369 700	2 392 967
Zestaw sterowy do statku B 178-I/23			
	211 600	211 600	211 600
Razem II procedura SSN	10 420 450	10 420 450	10 566 294
Mat. możliwe do wykorzystania przy budowie statku B-178-I/23	1 932 600	1 932 600	2 357 772
Sprzet cumowniczy i techno. związany ze statkiem B-178-I/23	198 800	198 800	198 800
Blachy okretowe	766 900	1 630 000	1 988 600
Materiały hutnicze ze stali Duplex	1 229 200	1 234 000	1 505 480
pakiet Wulkan	28 262 200	28 262 200	b.d.
pakiet Malarnia	6 513 700	6 513 700	b.d.
pakiet Prefabrykacja	21 528 400	21 528 400	b.d.
pakiet Odra	14 538 500	14 538 500	b.d.
pakiet Operator	7 658 000	10 050 000	b.d.
zespół 18b – Kształtowniki i prety	1 282 500	1 378 000	b.d.
zespół 18f – Mat. izolacyjne	43 600	44 036	b.d.
zespół 18g – Farby i rozpuszczalniki	46 500	44 600	b.d.
zespół 18j – Kable i przewody	102 500	102 500	b.d.
Razem III procedura SSN	84 103 400	87 457 336	–
Ogółem	104 147 664	108 442 947	–

5.1.6. Załącznik 6 – Wielkość i struktura przychodów oraz kosztów SG i SSN w okresie kompensacji (do sierpnia 2010 r.)

w tys. zł

Rodzaje przychodów		Struktura
SG		
Przychody netto ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów	395 099	46%
Pozostałe przychody operacyjne	356 131	42%
Przychody finansowe	28 044	3%
Przychody ze sprzedaży środków trwałych	81 587	9%
RAZEM	860 861	100%
SSN		
przychody netto ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów	609 316	58%
pozostałe przychody operacyjne	304 677	29%
przychody finansowe	117 123	11%
przychody ze sprzedaży środków trwałych	17 281	2%
RAZEM	1 048 397	100%

Rodzaje kosztów SG	tys. zł	Struktura
Amortyzacja	30 352	5,95%
Mechanizmy i urządzenia	128 111	25,12%
Materiały podstawowe	64 429	12,63%
Materiały pozostałe	7 710	1,51%
Energia obca	30 124	5,92%
Usługi transportowe obce	3 759	0,74%
Usługi remontowe obce	9 085	1,78%
Wynagrodzenia	115 134	22,58%
Ubezpieczenia społeczne	19 229	3,77%
Obróbka obca	50 099	9,82%
Inne usługi obce	27 745	5,44%
Świadczenie na rzecz pracownika	8 198	1,61%
Podróże służbowe	255	0,05%
Podatki i opłaty	14 348	2,81%
Pozostałe koszty	1 058	0,21%
Koszty reprezentacji i reklam	64	0,01%
Usługi bankowe	182	0,04%
Pozostałe koszty	53	0,01%
Razem	509 935	100%

Rodzaje kosztów SSN	tys. zł	struktura
Amortyzacja	6 380	2,92%
Mechanizmy i urządzenia	52 839	24,21%
Materiały podstawowe	21 236	9,73%
Materiały pozostałe	1 837	0,84%
Energia obca	12 821	5,87%
Usługi transportowe obce	2 618	1,20%
Wynagrodzenia	75 262	34,48%
Ubezpieczenia społeczne	12 301	5,64%
Obróbka obca	4 356	2,01%
Inne usługi obce	9 663	4,43%
Świadczenie na rzecz pracownika	1 667	0,76%
Podróże służbowe	32	0,01%
Podatki i opłaty	12 545	5,75%
Koszty reprezentacji i reklam	23	0,01%
Usługi bankowe	108	0,05%
Pozostałe koszty	4 563	2,09%
Razem	218 250	100 %

5.1.7. Załącznik 7 – Szczegółowe dane o wypłatach oraz strukturze wypłaconych odszkodowań w SG i SSN

Wypłaty SG

Miesiąc	Liczba Osób ^{*)}	Wynagrodzenie (w zł)	ZUS (w zł)	Odszkodowanie (w zł)
Styczeń 2009	4 116	13 681 073	2 208 046	-
Luty 2009	4 884	19 129 197	3 125 399	-
Marzec 2009	4 863	19 988 631	3 279 857	2 445 000
Kwiecień 2009	4 838	21 648 133	3 711 391	22 890 000
Maj 2009	4 276	18 784 094	3 215 310	18 435 000
	3 804	16 590 613	2 854 396	167 045 500
Razem		109 821 740	18 394 400	210 815 500

*) wskazana liczba pracowników obejmuje liczbę osób, na które FGSP przyznał środki na wynagrodzenie i nie jest równoznaczna z liczbą osób zatrudnionych.

Struktura wypłaconych odszkodowań SG

Kwota należnego odszkodowania	Liczba wypłaconych odszkodowań	Kwota wypłaconych odszkodowań (w zł)
Oferty złożone do dnia 26 stycznia 2009 r.		
20 tys. zł	1142	22 840 000
30 tys.. zł	560	16 800 000
45 tys. zł	1962	88 290 000
60 tys. zł	1375	82 500 000
Oferty złożone do dnia 25 marca 2009 r.		
16 tys. zł	3	48 000
24 tys. zł	1	24 000
36 tys. zł	5	180 000
48 tys. zł	2	96 000
Oferty nie zostały złożone lub nie zostały dotrzymane terminy ich złożenia		
10 tys. zł	-	
15 tys. zł	1	15 000
22,5 tys. zł	1	22 500
30 tys. zł	-	

Wypłaty SSN

Miesiąc	Liczba Osób ^{*)}	Wynagrodzenie (w zł)	ZUS (w zł)	Odszkodowanie (w zł)
Styczeń 2009	3 638	12 550 936	2 352 259	3 000 000
Luty 2009	3 871	13 813 102	1 928 540	12 145 000
Marzec 2009	3 794	13 205 794	2 161 120	27 240 000
Kwiecień 2009	3 507	13 802 866	2 378 198	22 785 000
Maj 2009	2 780	11 145 771	1 922 126	99 090 000
	2 250	8 109 100	1 407 273	
Razem		72 627 568	12 149 516	164 260 000

*) wskazana liczba pracowników obejmuje liczbę osób, na które FGSP przyznał środki na wynagrodzenie i nie jest równoznaczna z liczbą osób zatrudnionych.

Strukturę wypłaconych odszkodowań w SSN

Kwota należnego odszkodowania	Liczba wypłaconych odszkodowań	Łączna kwota wypłaconych odszkodowań (w zł)
Oferty złożone do dnia 26 stycznia 2009 r.		
20 tys. zł	928	18 560 000
30 tys. zł	471	14 130 000
45 tys. zł	1 575	70 875 000
60 tys. zł	1 010	60 600 000
Oferty złożone do dnia 25 marca 2009 r.		
16 tys. zł	5	80 000
24 tys. zł	-	-
36 tys. zł	-	-
48 tys. zł	-	-
Oferty nie zostały złożone lub nie zostały dotrzymane terminy ich złożenia		
10 tys. zł	-	-
15 tys. zł	1	15 000
22,5 tys. zł	-	-
30 tys. zł	-	-

5.1.8. Załącznik 8 - wykaz wniosków pokontrolnych skierowanych po przeprowadzonej w 2008 r. kontroli *restrukturyzacji i prywatyzacji sektora przemysłu stoczniowego w latach 2005-2007*

NIK wnioskowała do Ministra Skarbu Państwa o :

1. Wzmoczenie nadzoru właścicielskiego nad stoczniami produkującymi statki morskie
2. Zapewnienie pełnej i stabilnej reprezentacji MSP w składzie rad nadzorczych stoczni.
3. Przestrzeganie zgodności zakresu pomocy publicznej udzielanej stoczniom z aktualnymi planami restrukturyzacyjnymi stoczni oraz związanych z tym procedur.
4. Zlecenie opracowań analiz i wycen, dotyczących restrukturyzacji i prywatyzacji stoczni, w terminach zapewniających ich przyjęcie przed upływem terminów realizacji zadań, określonych w odnośnych harmonogramach prywatyzacji.
5. Systematyczne aktualizowanie regulaminów jednostek organizacyjnych MSP, zajmujących się restrukturyzacją i prywatyzacją stoczni.
6. Zmianę z formy ustnej na pisemną zasad powierzenia pracownikom Ministerstwa nadzoru nad spółkami lub powierzenia prowadzenia procesów prywatyzacji.

Do ARP o :

1. Wzmoczenie nadzoru właścicielskiego nad stoczniami, w których ARP posiada akcje i udziały
2. Przestrzeganie zgodności zakresu udzielanej pomocy publicznej z aktualnymi planami restrukturyzacji stoczni.

Do SSN sformułowano następujące wnioski pokontrolne:

1. Uregulowanie zobowiązań z tytułu użytkowania wieczystego gruntów za lata 2003-2004 wraz z należnymi odsetkami.
2. Ujmowanie w bilansie Spółki rezerw na potencjalne straty z tytułu nierozpoczętych, a zakontraktowanych statków.
3. Sporządzanie sprawozdań zgodnie ze stanem faktycznym.

5.1.9. Załącznik 9 - wykaz organów, którym przekazano informację o wynikach kontroli

Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej

Marszałek Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej

Marszałek Senatu Rzeczypospolitej Polskiej

Prezes Rady Ministrów

Minister Skarbu Państwa

Minister Gospodarki

Minister Finansów

Minister Sprawiedliwości

Prezes Trybunału Konstytucyjnego RP

Prezes Narodowego Banku Polskiego

Rzecznik Praw Obywatelskich

Sejmowa Komisja Skarbu Państwa

Sejmowa Komisja Gospodarki

Sejmowa Komisja do Spraw Kontroli Państwowej

Sejmowa Komisja Infrastruktury

Sejmowa Komisja Finansów Publicznych

Sejmowa Komisja Ustawodawcza

Sejmowa Komisja Odpowiedzialności Konstytucyjnej

Senacka Komisja Gospodarki Narodowej

Biuro Bezpieczeństwa Narodowego w Kancelarii Prezydenta RP

5.1.10. Załącznik 10 - Lista osób zajmujących kierownicze stanowiska, odpowiedzialnych za kontrolowaną działalność

1. Ministerstwo Skarbu Państwa - Aleksander Grad, Minister Skarbu Państwa, Wiceministrowie nadzorujący SSN i SG :

Ireneusz Dąbrowski, Podsekretarz Stanu do 18 lipca 2007 r.

Dawid Jackiewicz, Sekretarz Stanu od 24 września 2007 r. do 24 listopada 2007 r.

Zdzisław Gawlik, Podsekretarz Stanu od 24 listopada 2007 r.

2. Agencja Rozwoju Przemysłu SA - od 13 października 2008 r. Zarząd ARP działał w składzie: Wojciech Dąbrowski – Prezes Zarządu, Jacek Goszczyński Wiceprezes Zarządu oraz Jolanta Maryewska i Andrzej Szortyka Członkowie Zarządu. Z dniem 4 stycznia 2010 r. NWZ odwołało ze składu Zarządu: Jolantę Maryewską i Jacka Goszczyńskiego. Od 11 stycznia 2010 r. Zarząd ARP działa w składzie: Wojciech Dąbrowski Prezes Zarządu, Marek Karabuła Wiceprezes Zarządu oraz Andrzej Szortyka i Jerzy Góra Członkowie Zarządu.

3. Bud Bank Leasing Sp. z o.o. - Prezesem Zarządu od dnia 23 stycznia 2009 r. był Pan Roman Nojszewski, a Członkiem Zarządu Pan Mirosław Bryska. Od dnia 7 lutego 2011 r. Prezesem Zarządu Bud-Bank Leasing Sp. z o.o. jest Jerzy Sławek⁸⁸, a Członkiem Zarządu od dnia 28 stycznia 2011 r. jest Jan Laskowski.

4. Polskie Górnictwo Naftowe i Gazownictwo - Prezesem Zarządu od dnia 12 marca 2008 r. jest Pan Michał Szubski, poprzednio funkcję tę pełnił Pan Krzysztof Głogowski. Sławomir Hinc i Radosław Dudziński są członkami Zarządu od 12 marca 2008 r., a poprzednio funkcje te pełnili: Mirosław Dobrut, Jan Anysz, Stanisław Niedbalec, Zenon Kuchciak, Tadeusz Zwierzyński.

4. Stocznia Szczecińska Nowa Sp. z o.o. - od dnia 6 stycznia.2009 r. do dnia 20 stycznia.2009 r. tymczasowym nadzorcą Stoczni był Pan Roman Nojszewski. Od dnia 21 stycznia 2009 r. do dnia zakończenia kontroli zarządcą kompensacji była spółka Bud – Bank Leasing Sp. z o.o.

Od dnia 16 kwietnia 2010 r. Prezesem Zarząd Stoczni jest Pan Marek Hermach. Od dnia 1 stycznia 2010 r. do dnia 15 kwietnia 2010 r. Rada Nadzorcza Stoczni nie powołała Zarządu. Poprzednio sprawy SSN prowadził Zarząd w składzie: Pan Bogusław

⁸⁸ Posiadający licencję syndyka.

Adamski – Wiceprezes Zarządu (od 28 października 2009 r. do 31 grudnia 2009 r.), Pan Andrzej Markowski – Prezes Zarządu (od 16 lutego 2009 r. do 22 lutego 2009 r.) i Pan Bogusław Adamski – Wiceprezes Zarządu (od 23 lutego 2009 r. do 27 października 2009 r.).

Od 18 lipca 2008 r. do 31 stycznia 2009 r. w skład Zarządu wchodził Pan Artur Trzeciakowski – Prezes, Dyrektor Naczelny; Bogusław Adamski – Wiceprezes, Dyrektor Produkcji; Dariusz Biniarz – Wiceprezes, Dyrektor Ekonomiczno-Finansowy; Tomasz Skrzypczak – Wiceprezes, Dyrektor Handlowy

5. Stocznia Gdynia SA - od 6 stycznia.2009 r. do 19 stycznia.2009 r. tymczasowym nadzorcą Stoczni był Pan Roman Nojszewski. Od 20 stycznia 2009 r. do dnia zakończenia kontroli zarządcą kompensacji była spółka Bud – Bank Leasing Sp. z o.o.

Od 31 maja 2010 r. Prezesem Zarządu jest Pan Patryk Michalak. Poprzednio funkcję Prezesa Zarządu pełnili: Pan Andrzej Żelazek, Pan Piotr Słupski, Pan Mateusz Filipp, Pan Antoni Poziomski. Członkami zarządu byli: Pan Piotr Paszkowski, Pan Andrzej Żelazek, Pan Piotr Słupski, Pan Andrzej Wróblewski i Pan Piotr Nowak.

MINISTER SKARBU PAŃSTWA

Warszawa, dnia 05 sierpnia 2011 r.

DKiMNSP-LM-0911-52/10 (MSP/BK/1879/11)

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI	
Przydział	597
Data	8.08.11
Załącznik	
Teczka	Sprawa

Pan
Stanisław Jarosz
p. o. Wiceprezesa
Najwyższej Izby Kontroli

Stosownie do art. 64 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli przedstawiam stanowisko do *Informacji o wynikach kontroli zabezpieczenia interesu publicznego w związku z realizacją ustawy kompensacyjnej wobec Stoczni Gdynia S.A. oraz Stoczni Szczecińskiej Nowa Sp. z o.o.*

Uprzejmie informuję, że Służby Komisji Europejskiej cały czas są na bieżąco informowane o wszelkich istotnych dla postępowania zdarzeniach i działaniach strony Polskiej, także o aspektach związanych z niemożliwością dotrzymania terminu zakończenia postępowania tj. dnia 31 marca br.

Ponadto w odniesieniu do wniosku w sprawie umorzenia postępowania (str. 13 Informacji) należy podnieść, że z uwagi na zapisy ustawy kompensacyjnej postępowanie znalazło się w stadium, w którym nie jest możliwe wydanie decyzji o umorzeniu lub zamknięciu postępowania kompensacyjnego. Zgodnie z przepisami art. 132 ustawy kompensacyjnej postępowanie jest umarzone jeżeli sprzedaż majątku nie została zakończona w terminie wskazanym w ustawie tj. do dnia 31 maja 2009 r. lub dłuższym w przypadku wyrażenia zgody przez Komisję Europejską na jego przedłużenie. W związku z dokonaniem sprzedaży składników majątku Stoczni na zasadach określonych w ustawie kompensacyjnej nie istnieją zatem przesłanki do jego umorzenia. Jednocześnie zgodnie z zapisami art. 130 ustawy decyzję o zakończeniu postępowania kompensacyjnego wydaje się „jeżeli został wykonany zatwierdzony plan podziału”. Mając na uwadze systemową wykładnię ww. przepisu oraz fakt, że organ władzy publicznej zobowiązany jest działać na podstawie i w granicach prawa, brak jest aktualnie podstaw do wydania takiej decyzji. Wydanie przez

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Sekretarz: Wiceprezesa Stanisława Jarosza

L.dz. 356 data wpływu 08.08.2011

PL 00-522 Warszawa, ul. Krucza 36 / Wspólna 6; tel. (48 22) 695 87 90; fax (48 22) 628 19 14

Prezesa ARP SA decyzji o zakończeniu postępowania kompensacyjnego będzie mogło nastąpić dopiero po uprawomocnieniu się i wykonaniu przez Zarządcę kompensacji ostatecznego planu podziału w każdej ze Stoczni.

Jednocześnie jakiegokolwiek działanie mające na celu zakończenie postępowania w momencie, kiedy znaczna część wierzytelności została wypłacona, byłoby ze szkodą dla pozostałych wierzycieli, co z kolei stałoby w sprzeczności z Decyzjami KE.

W związku z powyższym, ze względu na wykonanie przez podmioty uczestniczące w postępowaniu wszelkich czynności umożliwiających zakończenie postępowania kompensacyjnego, a jednocześnie biorąc pod uwagę konieczność respektowania niezawisłości sądów, poszanowanie praw wierzycieli, a także przepisy ustawy kompensacyjnej, przyjąć należy, że postępowanie kompensacyjne w swej zasadniczej części zostało zakończone. Natomiast ostateczna decyzja właściwego organu o zakończeniu procesu zostanie wydana niezwłocznie po realizacji czynności sądowych związanych z zatwierdzeniem poszczególnych planów podziału. Czynności te są niezależne od Ministra Skarbu Państwa. Ze strony MSP podejmowane są wszelkie możliwe (i dozwolone prawem) działania zmierzające do przyspieszenia procedowania przedmiotowych spraw przez Sądy. Ministerstwo również niejednokrotnie kierowało prośby o pilne rozpatrzenie spraw do właściwych Sądów oraz o wsparcie postępowania do Ministra Sprawiedliwości.

Natomiast odnośnie wniosku dotyczącego „uzyskania zwrotu od ARP S.A. i Zarządcy Kompensacji bezzasadnie refundowanych kwot z FRP”, MSP stoi na stanowisku, że zgodnie z ustawą, koszty i wydatki niezbędne do osiągnięcia celu postępowania, pokrywane są z Funduszu Restrukturyzacji Przedsiębiorców. Koszty i wydatki, których zasadność refundacji zakwestionowane zostały w trakcie kontroli NIK, w ocenie MSP były i są niezbędne do osiągnięcia celów postępowania i jako takie mogły być pokryte z FRP.

Niezależnie od powyższego podkreślić należy, że zgodnie z art. 110 ust. 1 pkt 1 ustawy kompensacyjnej wierzytelności z tytułu poniesionych ze środków publicznych wydatków na pokrycie kosztów postępowania kompensacyjnego zaliczone są do pierwszej kategorii wierzytelności. Uzyskane ze sprzedaży majątku Stoczni kwoty umożliwiły zaspokojenie wierzycieli w tej kategorii. W związku z powyższym środki uznane za wypłacone bezzasadnie, jak również inne kwoty pokryte przez MSP, są zwracane na konto FRP.

Jednocześnie konsekwencją ewentualnego wystąpienia o zwrot tych kwot byłaby konieczność modyfikacji przez Sąd zaakceptowanych już list wierzytelności oraz złożonych planów podziału kwot, co przedłużyłoby całe postępowanie.

Tym niemniej, MSP podjęło kroki w celu prawnej interpretacji zasadności zaliczenia kwestionowanych przez NIK kosztów jako niezbędnych do osiągnięcia celu postępowania.

MINISTER SKARBU PAŃSTWA
z up. SEKRETAZ STANU

Jan Bury

OPINIA
Prezesa Najwyższej Izby Kontroli
do stanowiska Ministra Skarbu Państwa
w sprawie Informacji o wynikach kontroli pn. :
„Zabezpieczenie interesu publicznego w związku z realizacją
ustawy kompensacyjnej wobec Stoczni Gdynia SA oraz Stoczni
Szczecińskiej Nowa Sp. z o.o.”

Z satysfakcją przyjmuję deklarację Pana Ministra o działaniach zmierzających do przyspieszenia procedowania w postępowaniu kompensacyjnym oraz o podjęciu kroków w celu zweryfikowania zasadności zaliczania niektórych wydatkowanych kwot do kosztów niezbędnych dla osiągnięcia celów postępowania.

Pan Minister potwierdził, że Komisja Europejska nie przedłużyła, wyznaczonego w ustawie na dzień 31 maja 2009 r., a następnie przedłużonego do dnia 31 marca 2011 r. - terminu zakończenia postępowania kompensacyjnego. Art. 132 ust. 1 *ustawy kompensacyjnej* wyraźnie określa, że jedną z przesłanek umorzenia postępowania kompensacyjnego jest niezakończenie sprzedaży majątku stoczni do dnia 31 maja 2009 r., chyba że Komisja Europejska wyrazi zgodę na przedłużenie postępowania kompensacyjnego. Sprzedaż majątku postoczniowego nie została zakończona, bowiem zarządca kompensacji nie sprzedał części majątku o szacunkowej wartości ok. 164 mln. W relacji do łącznych kwot uzyskanych w wyniku sprzedaży majątku - wartość majątku niesprzedanego wynosiła ogółem 29% (dla Stoczni Gdynia SA 20%, a dla Stoczni Szczecińskiej Nowa Sp. z o.o. 61%).

Wobec powyższego podtrzymuję pogląd o zaistnieniu ustawowych przesłanek umorzenia postępowania kompensacyjnego. Dodać należy, że wskazywane przez Pana Ministra aspekty procedowania w celu wykonania planu podziału dowodzą niespójności postanowień *ustawy kompensacyjnej*.

Argument Pana Ministra, że na konto Funduszu Restrukturyzacji Przedsiębiorców zwracane są wszelkie kwoty wydatkowane w postępowaniu kompensacyjnym, także te które wypłacono bezzasadnie, nie usprawiedliwia naruszenia ustawy.

p.o. Wiceprezesa
Najwyższej Izby Kontroli
(-) Stanisław Jarosz
16 sierpnia 2011 r.